Vägen till lifvet

Bokutgåva

H. Aschehoug & Co.s forlag, Kristiania 1896.
Innehåll:

VÄGEN TILL LIFVET
I.

Tåget rusade ned i stationen i Lausanne, och höll. Det skulle vara en halftimme, innan han kunde resa vidare. Han störtade i hällande regn öfver jernvägsspåren öfver till restaurationen för att friska sig upp med varmt kaffe i den råruskiga februarimorgonen.

Han satt som bedöfvad derinne midt i allt vimlet och sorlet, — ovaken, utskakad. Det stimmade omkring honom af folk som brådskande sprungo hit och dit, men det kunde liksom icke bli till ljud för honom, ty i hans öra satt ännu kvar genljudet af pustandet och rasslandet från hans två dygns resa. Det var alltsammans för honom såsom en rörelse, utan kroppar hvilka lösgjorde sig ur massan, — och han spratt upp, när en uppasserska i hvitt förkläde plötsligt stod framför honom med kaffekannan i handen och såg honom spörjande an, som om hon gjort en fråga, hvilken han icke hört.

Regnet trummade ursinnigt och stötvis derute på taket. Kaffet stod och rök och doftade framför honom. Han följde med sina blickar det der hvita förklädet öfver en svart klädning kring en rank och smärt gestalt, — utan att någon bild af menniskan sjelf formade sig för honom. Och allt detta, trummandet af regnet, det varma, doftande kaffet och det hvita förklädet, verkade tillsammans på honom: — der gick med ens en solvarm kåre tvärs igenom honom, och han hade ett sekundkort ögonblick känslan af att sitta godt hemma hos sig sjelf. Men redan i det nästa vaknade han upp till sitt verkliga läge igen med en förnimmelse, som om den regntunga blåsten farit hän öfver honom, — och borta i dörren stod banportiern och ropade ut i salen en lång rad af namn, bland hvilka han uppfångade Vevey.

Det nya tåget skramlade vidare med honom. Han satt vid fönstret och följde likgiltigt med, hurusom det snodde sig fram utmed sjön, bugtande sig efter strandens egna linier. Genfersjön låg grå och kall under regnbyarne, och Savoyeralperna öfver på andra sidan döko blott sällan fram ur skymassorna. Och när det frös igenom honom dervid och han vände sig om och blickade ut igenom motsatta kupéfönstret, möttes hans blick bara af de nakna, monotona vinstockarne. Och en hel lång ensam resas tunghet samlade sig och föll öfver honom som en bottenlös spleen.

Han måste vara sjuk ännu, ty han kände plötsligt en ångest resa sig inom honom. Och inte heller hade han glömt, hvad han skulle glömma, ty det gick åter igenom honom, som när ett sår bryter opp igen. Han hade rest undan för minnet och undan för sjukdomen, — och nu suto de plötsligt der samman med honom å tåget, som lopp utmed Genfersjön. Och medan tåget förde hans yttre menniska blixtsnabbt framåt i den ena riktningen, lupo hans tankar tillbaka i den motsatta riktningen, med en ännu större hastighet — i samma

moment redan gick han med sjuka ögon omkring igen i de omgifningar, som han för två dygn sedan lemnat. Och det verkliga af honom var icke längre den orörliga gestalt, som satt ensam vid kupéfönstret å tåget utmed Genfersjön, utan denna andra, i hvilken hans själ tagit kropp och som vandrade omkring der hemma, — *den* allena var det, som lefde ...

Han sitter i kvällningen till en stilla och töig januarieftermiddag i sin länstol och blickar ut genom det halfimmiga fönstret nedåt landsvägen, der hjulspåren stå fulla af ett gult vatten och de röda pilarne draga sig utåt i den täta dimman. Han är väl insvept i sin tjocka grå morgonrock med de röda tofsarne, och bokbrasan knastrar varmt borta i kakelugnen. Framför densamma står hans gamle vän läkaren, sticker flata händerna mellan knäna och gnider dem välbehagligt emot hvarandra i den utströmmande värmen.

«Nu får du rycka upp dig, gamle gosse,» säger han bestämdt och muntert. «Inte sitta så der och hänga! Der är dock ingen mening i att ta det på det sättet, så der hårdt, bara för att en dum flicka sätter näsan i vädret åt en. Man bör dock hålla en smula på sig sjelf. Har du nu gått hän och lagt dig dödssjuk för den bagatellens skull, så kan det också vara nog. Från det värsta har jag räddat dig; och det andra kan du vara så god och sjelf klara. Hör nu på: Du har här rakt ingenting att beställa, och dina pengar ligga bara och ruttna inne i banken, och du sjelf begynner också på att sitta och ruttna i det här förbannade hålet. Alltså, min vän: drag du ditt kreditiv och res ut i vida verlden, likagodt hvarthän, bara bort, och hän någonstädes, der solen skiner redan så här till års. Der väntar dig ännu mycket förnöjsamt i lifvet, *mon cher* — framför allt för en menniska som du, hvilken går hän och vill crepera för en lolla och till på köpet bakefter låter spleenen stiga ända upp öfver munnen på sig i st. f. att hvissla ett stycke åt det hela och ta fatt igen på nytt ...»

Men rekonvalescenten låter ordströmmen fara öfver sig och svarar ingenting och blir sittande att envist stirra genom det daggiga glaset ut i den stilla och töiga januarikvällen nedåt landsvägen med de vattenfylda hjulspåren och de röda pilträden, der han gick upp och ned, kvällning efter kvällning, så snart det skymde, medan blåsten hvirflade det stoftfina regnet in i hans ansigte, upp och ned, upp och ned, kretsande kring ena och samma tanke, tills yrseln grep hans kropp och hans själ, och han måste läggas emellan lakan att der vidare genom dag och natt febra öfver denna ena lifsscen, hvilken han ännu, då han satt som rekonvalescent i sin länstol, icke kunde tro vara verklig och sådan som den dock stod derinne i hans minne, outplånlig, utan envisades att vilja ha bort, outplånlig som den var ...

Tills han en dag sitter på tåget och susar åstad nedåt i det stora Europa. Allt längre bort, allt längre bort. Det der bakom honom ligger allt längre bakom honom. Han känner sig till mods, som om han undsluppit en trolldom eller som om en kula aflägsnats ur organismen. Han vågar se sig om, ty det kan inte mera nå honom; han känner, att det en gång skall försvinna ur hans minne, liksom det redan försvunnit ur hans syn; det står der ännu, men mera såsom en ond dröm, ur hvilken man vaknat upp och som inte mera kan hindra en att insomna igen; och der lägger sig öfver honom en stor hvila. Och han följer sig sjelf, som han sålunda stryker tvärs genom Europa, — gör resan liksom om igen, i sin erinring och snabbt som blott denna, — och det blir allt mera skumt och sårt i honom, utan att han kan göra sig reda hvarför, ända tills han påträffar sig sittande å St. Mauricetåget och bryggan plötsligt slås öfver emellan de båda delarne af jaget, hvilka varit skilda: — själen som varit ute på återfärd och kroppen som fortsatt *sin* resa men såsom en död form utan lif och sinnen. Då sticker det till, som om dock sjelfva knifsspetsen blifvit sittande kvar i såret; och det stiger just opp i honom en rent fysisk föraning om, att själen å sin hemfärd bragt soten tillbaka in i honom, då tåget håller och det ropas ut Vevey.

II.

Våren tycktes alldeles inte vilja komma, detta år. Det blåste och öste i ett. Emellanåt sköt solen bresch i de

gråsvarta skymassorna, och det lyste, med ett, ödsligt upp från de breda ljusremnorna ut öfver det farande kaos, hvilket redan i nästa ögonblick omslöt allt igen, berg och sjö, jord och himmel. Och der kom en ny kuling och en ny regnby, hvinande och smattrande hän öfver den lilla staden.

Främlingen stod vid fönstret i sitt hotellrum, som vette ut åt torget, och följde med dessa vexlingar, hvilka blott voro till för att göra enformigheten än mera outhärdlig och utsigtslös. Det tunga och febrila i dessa naturens ständigt återupprepade och ständigt misslyckade försök att kasta af sig maran skärptes och ekade tusenfaldigt inom honom. Han gick från fönstret till dörren och tillbaka från dörren till fönstret; mätte rummet, mätte torget; men rummet var tomt, och torget låg öde, och han kunde i denna yttre och inre ensamhet icke finna en punkt, der hans irrande, fridlösa själ kunde sätta sig ned och hvila, icke ett föremål, icke en tanke. Bara drifvande skymassor, samt då och då en bred, blek ljusstråle, — inne som ute.

Han förnam, hvart hans tankar ville hän; och instinktlikt påskyndade han sina steg från dörren till fönstret och tillbaka igen från fönstret till dörren, som om han derigenom skulle kunna förhindra tankarne att löpa sin väg från honom. Men stundom gjorde de sig trots hans vilja fria; och då blef han rädd, febern kom opp, det hettade och frös i honom, och han fick i en fart kappan på och dref ned i gatorna.

Så strök han en förmiddag mot La Tour och vidare utåt vägen, som leder til Clarens och Montreux, med uppslagen rockkrage och paraplyen under armen. Han hade redan lemnat gatan med de små fattiga husen bakom sig, utan att han visste af hvart han gick, och kom till sig sjelf igen först, då han skred fram å den tysta och ensamma vägen mellan villorna. Han befann sig just framför den stängda grinden till en af dessa; och det första hans ögon mötte var en uthängd skylt med sitt «*Chambres à louer*». Bilden af hotellrummet steg plötsligt upp för honom, och en horror derför grep honom; allting i honom stretade emot bara vid tanken att vända tillbaka dit, att stå der vid fönstret igen, och så från fönstret till dörren och från dörren till fönstret igen, de tomma väggarne, det öde torget, tankarne som han inte kunde binda vid något i all denna yttre och inre tomhet ...

Han hade ofrivilligt stött grinden upp samt gick igenom en liten välvårdad trädgård upp emot villan. Det var en af de mindre, med blott parterre, men full af verandor, med fönster öfverallt i det brutna taket, samt å ena sidan, der ett torn höjde sig, en liten ofvanvåning. Han trädde uppför trappstegen till frontverandan, kom in i en rymlig förstuga med en smal matta öfver ett inlagdt stengolf, hängde den drifvåta kappan från sig samt knackade på en dörr.

«Kom in,» sade derinne en kraftig mansstämma.

Framför den nedslagna klaffen till en ålderdomligt utseende pulpet satt en äldre man och skref. Han lyfte hufvudet mot den inträdande och visade ett väderbitet, rödhyadt ansigte mellan två kortklippta hvita polisonger, — ett af dessa ansigten, som gamla sjökaptener gerna bruka hafva. Borta vid ena fönstret satt i en gammaldags länstol med storblommigt öfverdrag i blått och hvitt frun, med korkskrufslockar ned framom öronen samt klädd i en löst hängande tröja af urmodigt snitt och mönster. Den gamle herrn vid skrifpulpeten reste sig, och främlingen framförde sitt ärende, och frun med korkskrufslockarne förde honom tillbaka ut i korridoren och in i en andra korridor, från hvilken en trappa ledde uppåt i två afsatser till den lilla ofvanvåningen i tornbyggnaden, der värdinnan öppnade de gröna spjelluckorna och visade honom tvenne med gammaldags soliditet inredda rum, en «salong», som vette ut till sjön, samt en sofkammare med fönster uppåt mot vinstockssluttningarna och det gröna, öfverst hvita Mont Caux.

Han lät redan samma eftermiddag sakerna komma öfver från hotellet samt installerade sig i sin nya våning, i hvilken han skulle vänta på solen och helsan.

Men ingendera ville komma. Det förblef grått och kallt som förut; och derinne värkte det och värkte, som om bölden ville bulna ut igen. Det var slut med hans krafter; han upphörde sjelfmant att göra motstånd, —

och i samma ögonblick föll en stor och underlig matthet öfver honom. Det var mer än en letargi; det var som om sjelfva den vitala strängen i honom afklippts. I den nya lugna, varma trefnad, som omgaf honom i detta främmande hus, hvilket dock gaf en illusion af hem, och ibland främmande menniskor, hvilkas stillsamma lif han *kände* omkring sig, i samma mån starkare som han icke direkt rycktes innanför denna krets, gaf äfven den förra nervösa spänningen efter. Han föll samman; han kunde, rent fysiskt, icke längre hålla sig uppe; han måste lägga sig till sängs, och sjönk in i en underlig dvala, ett mellanting mellan sömn och vaka. Han stod till ytterverlden i samma förhållande som en menniska i halfslummer. Han hörde alla de tusen ljuden af det dagliga lifvet dernere: fotsteg, som gingo upp och ned öfver golfvet, dörrar, som gingo upp och i, röster, som frågade och gåfvo svar, det första ljudet af lifvet, när det begynte röra sig om morgonen, och det sista ljudet af lifvet, när det afstannade till natten, — men alltsammans såsom något hvilket vore fjerran och rakt inte stode i samband med *honom.*

En morgon, när han ligger der sålunda i sin halfvakna dvala, går det plötsligt igenom honom en förnimmelse af, att der nere inunder honom kommit något till, försiggår något nytt. Han kan inte urskilja stämmorna, nu lika litet som förut, men han känner på sig, att det icke är alldeles detsamma som förr. Dörrarne gå upp och i på ett annat sätt; och det har kommit en annan vexling i fotstegen. Pigan, hvilken som vanligt bragte honom middagsmaten, hade ett förändradt vis att röra sig på och ett nytt ansigtsuttryck. Och ända in till honom, der han låg till sängs i sina afskilda rum, upp genom hela huset, trängde, ogriplig men förnimbar, en ny rytmtakt i lifvet dernere; och den vibrerar efter hos honom, ända in igenom dessa vitala centra, hvilka länge legat orörliga och som döda.

Och en dag, medan han ligger så der hän i en dvala, hvilken med för honom sjelf omärkliga öfvergångar allt mera antagit prägeln af en vegetativ ro, hör han helt oförmedladt ett skratt stiga upp till honom dernereifrån. Det är ett högt och kort skratt, hälften ett utrop; det löper opp i och mynnar ut i ett sjungande skri; och han ser plötsligt och ofrivilligt framför sig den obestämda bilden af en osedd kvinna, hvilken i ett ögonblick af naturlig lössluppenhet kastar öfverkroppen framåt och slår händerna mot knäna och skrattar. Det fyller rummen dernere, detta skratt; det stiger i jublande hast och som i triumf upp för trappan; det sjunger rundt omkring honom och blir till en soldager i rummet, der han ligger; och som han ligger der och lyssnar till det, icke bara med örat allena, utan med själ och alla sinnen, förnimmer han detsamma med ens derinne, inne i sig, och icke mera såsom ett främmande, utifrån kommet ljud, utan såsom en det egna blodets varma, ljusa, svällande böljegång.

Och följande morgon vaknar han vid, att in genom sidorummet skjuter en bred strimma sol. Han låter pigan slå alla de gröna spjelluckorna tillbaka; och efter kaffet rullar han länstolen hän till det öppna fönstret och sjunker med en matthet, hvilken numer är välbehaget i lifskrafternas flodtid, ned i den. Borta öfver den grönaktiga Lac Leman stiger Dent du Midi elastisk och lätt upp i den redan värmeskälfvande luften och står der hvit mot den blå himlen, med veka konturer, liksom sammansmältande med den. Men i samma ögonblick, som hans öga och hans medvetande omslutit detta sceneri, dragas de våldsamt nedåt i trädgården inunder hans fönster, der en kvinna i ett yppigt blondt hår och en röd lös morgonkjol, kring midjan sammanhållen med ett gult läderbälte, står med lyfta armar och binder upp en gren; och han blir sittande stilla och ser och ser, tills synen blir till en jubelmarsch, hvilken närmar sig och som han med ens finner sig sitta och lyssna till, hur den närmar sig och närmar sig.

III.

«Hvad är det för en främmande, som kommit i huset?» spörjer han en dag pigan, när hon bär in morgonkaffet med honingen och gör i ordning på bordet. Han sitter i sin stol vid fönstret; han kan inte se det med sina kroppsliga ögon, men han känner, att hon går nere i trädgården inunder hans fönster; bilden af

henne står helt färgbjert inne i honom: en ung flicka i röd morgondrägt och stort blondt hår, gående upp och ned långs gången.

Pigan håller tvärt inne med sitt sysslande och vänder sig om emot honom.

«Här fins ingen främmande i huset, min herre,» svarar hon.

«Den unga damen ...»

«Å, men det är ju mademoiselle!»

«Så, mademoiselle ...?»

«Mais oui. Mademoiselle Claire.»

«A, så ...?»

«Ja visst, min herre. Hon har tillbragt vintern hos onkeln nere i Génève; men hon kommer alltid hem till sina föräldrar i Vevey igen, med den första vackra dag som året har.»

Och nu sitter han hvar dag der vid fönstret i den massiva och bekväma gammaldags länstolen. Så snart han gjort toilett, sätter han sig dithän. Han tager en bok med sig; men den sjunker strax ned i knäet och blir liggande der, visande samma sida, som uppslagits. Sålunda drager en hel svit af varma, klara dagar förbi honom derutanför fönstret, den ena så lik den andra, att han efteråt icke kan skilja dem åt eller ens säga, hur många de varit: de smälta alla samman för honom till en enda sol- och himmelblåtindrande oändlighet, hvars enda och midtpunktsfigur är hon i den röda kjolen och med det stora blonda håret.

Det är rekonvalescensen som kommer. Han vet icke sjelf deraf; det är alltsammans en förnimmelse, som stegras och stegras, sväller och sväller, men utan att slå ens den minsta lilla småbölja upp öfver tröskeln till medvetenheten. Han lefver rent vegetativt; hans vissnade och brutna väsen bygger sig upp igen ungefär som plantan växer; hvad som försiggår inom honom omsättes intet ögonblick själsligt i tanke, — den enda själsliga följesföreteelsen är ett dämpadt och blundande stämningsspel.

Rekonvalescensens underliga stämningsspel.

Det är först det, att verlden blifvit som ny. Den verld, i hvilken man efter sjukdomens mörker vaknar upp, är en annan än den, hvilken en gång försvann för en bakom detta mörker, som kringhvärfde sig. Den ter sig för ens hela menniska precis som ett natursceneri för ögat, när man böjer hufvudet nedåt och låter det förra verka på det senare i omvändt läge. Det gamla bekanta landskapet är plötsligt ett nytt, osedt; färgerna fylligare, konturerna mera utpräglade, proportionerna väsentligare, en ny helhet af idel nya detaljer. Så ock för rekonvalescenten verlden i stort, lifvet, menniskorna, gestalterna och gesterna, minspelet och tonfallet, känslorna och sinnesintrycken, drömmarne och tankarne, — ett nytt helt med idel nya enskildheter. Man njuter med nya sinnen, — som barnet. Ty det är ock *det*, att man sjelf är förändrad, en helt annan menniska än den hvilken en gång gick ut ur en verld, som mist sin relief likt ett nött mynt, samt in i ett mörker. Man känner sig sjelf ny, ny; icke blott utvärtes, som om man lagt af en gammal drägt, hvilken smutsats till under långa färder och blifvit en sjelf vämjelig; nej, det är som om den gamla huden fjällas af och hvarje partikel af ens hela varelse, ens kropp och ens själ, fäller sitt utanskal, medan nya friska bygga sig upp och en skär och rosenhvit hud spinner sig derinnanför. Verlden är skönare, man sjelf godare. Och allt detta fullbordar sig under en dager af glädje i själen, — hvilken dock är märkvärdigt stilla och sval, och nästan vemodig. Ty detta återvändande lif stiger upp såsom en soluppgång i väsendet, men en soluppgång i en af vårens tidigaste dagar, då träden ännu stå med ospruckna hylster och blommorna med outslagna knoppar och den bara marken — med en snöfläck här och hvar — ännu skymtar svart mellan de första späda gröna brodden.

För honom, som satt der dag ut dag in i länstolen framför det vidöppna fönstret, hade emellertid detta stämningsspel redan från begynnelsen en djupare färg. Ty det var icke blott och bart lifvet rätt och slätt, som återvände i honom. Det kom med hela våldsamheten af en lidelse, — en lidelse af säreget slag, en lidelse som var utan oro och plåga, omängdt jubel, ren lycka, sjelfva den nakna känslan af en funnen helsokälla, — kom som en kärlek, kärleken till lifvet, icke såsom han känner det välla upp ur djupen inom sig, utan såsom han ser det för sina ögon blomstra i en varelse utom honom, kärleken till sin egen lifskraft, sådan som denna vandrar omkring derutanför i gestalten af en kvinna i röd morgondrägt och ett stort blondt hår och som han älskar derför att hon är hans ...

Och som han sitter der, dag efter dag, märker han, först helt dunkelt, sedan allt tydligare, hurusom alltsammans detta, som hvilar derutanför: det hvita fjellet mot den varmblå himlen, den gröna sjön med sluparne, hvilka med sina tvenne höga hvita segel se ut som underliga insekter, ilande fram öfver vattenytan, samt inunder honom den svällande trädgården med den unga kvinnan, — som han sitter der i en vegetativ halfslummer, hvilken är utan grubbel och helt hvila, märker han, hurusom allt detta, ifrån att ha lefvat utanför honom, sluter sig allt tätare omkring honom, växer samman öfver honom, blir till en oändlighet, hvari han upplöses. Och en dag slutligen förnimmer han, att han bär det inom sig. Det är alltsammans hans, det har alltsammans blifvit ett med honom, det växer och sväller igen, men nu derinne i honom, det väller som en flod af färg och safve och värme upp igenom honom, det står der i hans väsens centrum såsom en bild, i hvilken *hans* egen återvändande lifskraft tagit form blott och hvars midtelfigur är kvinnan med den röda morgondrägten och det stora blonda håret. —

En aprilmorgon, när han vaknade, försporde han i sig, helt oförmedladt och helt starkt, en förnimmelse, som när man alltför länge uppehållit sig i instängdt rum och märker att luften icke är god samt skyndar sig ut, förvånad öfver att man sutit derinne så länge. Han var så fyld af något han visste sjelf icke hvad, att han med ens förnam de fyra väggarne kring sin egen ensamhet såsom ett rent fysiskt tryck. Han drefs ut, drogs ned, som om dernere befunne sig en väsentlig del af honom sjelf, med hvilken han måste förena sig för att kunna känna sig hel, något som tillhörde honom och som han måste taga i besittning.

Han steg hastigt utför trappan samt framåt den svala och skumma korridoren. En lätt svindel grep honom, och det svartnade ett ögonblick för hans ögon; han stannade och stödde sig mot väggen. I det samma skymtades något rödt långt inne i dunklet, och hon kom emot honom. Med en kraftansträngning ville han kasta svindeln af sig samt gick henne till mötes; men när han tagit ett par steg, kunde han icke mera. Han sökte beherrska sig och ingenting låta märka, stannade och blef stående med hatten i hand.

«Mademoiselle Claire,» sade han, vekt och stilla, med ett leende.

Han visste sjelf icke, hvarför han yttrat dessa meningslösa ord; de hade undsluppit honom precis så sjelfmant, som att han lemnat sina rum och stigit utför trappan. Han kände, att der i tonfallet klungit som ett sjukt barns smekning; som han stod der hjelplös och hon raskt kom emot honom, hade han i ögonblicket den fullständiga föreställningen af, att henne hade han känt sedan länge, länge. Men han fick icke tid att undra deröfver, ty med ett grepp hade hon fattat hans ena hand med sina begge.

«Ni är ännu svag,» sade hon och förde honom hän emot dörren.

Han följde utan att säga ett ord, men i det han kände ett ljuft välbehag, en varm kraft, strömma in igenom sig. Derinne satt värdfolket på samma platser och i samma sysselsättning som första gången han såg dem, den dagen då han kom för att hyra. Den gamle herrn med de hvita polisongerna i det väderbitna ansigtet skakade hand med honom; och den gamla damen med korkskrufslockarne tog hans hand mellan sina begge och sade några vanliga ord, hvilka gingo honom till hjertat, som komme de från hans egen mor. Och mademoiselle Claire förde honom vidare ut igenom de vidöppna salongsdörrarne och ned i trädgården och

satte honom i en liggstol, som stod i en grön och solvarm berså; och der blef han sittande, med den vackra vyen af sjön och bergen framför sig, medan hon mest tyst gick der fram och tillbaka och styrde och stälde omkring honom; och han sjönk hän i ett tillstånd, som när man känner en sömn sluta sig kring en, hvilken man vet skall bli god och full af ljus och värme. Och när det blef middagstid, gick äfven han in samman med de andra; och det förekom honom så naturligt, att också han satt der på sin plats vid bordet, som om han hört till familjen och sutit der med dessa menniskor dag efter dag i åravis.

Och som dagarne nu kommo, blef det i alla hänseenden så, som om han verkligen hörde till familjen. Så snart han gjort sin toilett om morgonen, gick han genast ned; och han gick icke tillbaka upp till sig igen, förr än på aftonen, när de andra gingo in hvar och en till sig för att sofva. Den lilla familjen bildade en sluten krets, lefde helt och hållet för sig, — en inflyttad familj, som intet umgänge hade i den främmande staden, ingen såg hos sig och icke tog ut till någon; och i denna slutna krets gled han organiskt in. Dess lif vardt hans lif; och det senare kunde icke mera skiljas ut ur det förra. Dessa menniskors intressen voro också hans intressen; och der horisonten slöt sig för dem, slöt den sig ock för honom, — derutanför låg ingenting.

Dagarne gledo stilla hän, som svanorna dernere på sjön och som strömolnen deruppe på himlen. En och annan gång gick man, alla fyra, inåt staden, såg på vimlet i de stora pensionerna och hotellen, hvilka nu först rätt begynte fyllas, stannade vid tilläggsbryggan, när ångaren kom från Lausanne med sin nya last främlingar, samt gjorde några slag upp och ned å den långa promenaden af lågstammiga, fläckiga, plattkroniga plataner utmed sjön. Eller man gick långtur, — uppåt bergen; steg uppåt i de smala slingrande murinfattade rännorna mellan vinbergen, genom de vackra anläggningarna kring Hauteville, der bergsbäcken frusade inne i löfträdsparkens svala dunkel, öfver blomsterbrokiga, grönsaftiga ängar hän till stora vägen, hvilken lopp genom St. Légier och vidare uppåt med den vida vyen öfver sjön och små hvita städer och stora hvita alper, ända upp till det gamla riddarröfvarnästet Blonay, hvars massiva torn ännu håller utkik öfver nejden som ett stycke skum medeltid, men der dock nu murgrönan klänger frodigt öfver den grå stenen. Man drack mjölk, gul och fet af fjellgräset, i köksstugan af en bondgård, eller landets eget gula, syrliga vin utanför ett värdshus; och när man stigit ned igen utför vägen till La Tour och åter satt hemma hos sig, der lampan var tänd och kvällsbordet dukadt, blef den kroppsliga trötthet, han kände, till ett själsligt vemod, det hemtrefna välbehagets vegetativa drömmeri, i hvilket man är så lycklig och känner sig så god och sveper sig och de andra in.

Men dessa utflygter voro undantag från det vanliga lefnadsviset. Veckor igenom förrunno dagarne för dem, utan att gallerporten ut till vägen öppnade sig. Solen gick upp och gick ned igen, utan att han visste, hvar hela den långa dagen blifvit af; den smalt med alla sina små tilldragelser samman i hans själ till en enda obestämd förnimmelse af solvärme och grön svalka, hvilken fylde honom allra starkast, när han blifvit ensam med sig sjelf på kvällen och hela huset stod stilla omkring honom. Med den sof han in; och medan allt det andra hos honom låg i sömne, var den allena det lefvande, som formade hans drömmar. Och det var med den, han nästa morgon vaknade och stod upp; och för hvarje ny morgon förekom det honom, att den vuxit till sig under natten, — på samma sätt som något man på kvällen läst står klarare i minnet, sedan man sofvit på det, och på samma sätt som den kvinna, man under natten drömt om, nästa dag beherrskar våra sinnen, vår själ, vår längtan och hela fantasi, äfven om hon dagen förut varit det rena intet för oss. Och han gick ned igen utför trapporna, in i rummen, ut i trädgården, der mademoiselle Claire redan sysslade, — ned och ut till en ny dag, lik den som sist gått, och under hvilken han skulle suga in, liksom biet blomstersaften, ännu mer af den lifssafve, hvilken med alltjemt stegrade kraftkänslor steg och steg upp igenom hans varelse.

De gamla höllo sig mest för sig, med *sina* sysslor och *sitt dolce far niente*. Liksom på de gemensamma promenaderna han och Claire gerna, innan de visste af det, gingo för sig, emedan de gamla blifvit efter, så voro de ock mest för sig dessa långa, stilla dagar, som förrunno innanför trädgårdsstaketet. Hon fylde dagen för honom, hon var ett med den; denna hela långa dag, som gick med timmar, om hvilka man icke visste,

hvar den ena slutade och hvar den nya vidtog, — det var hon, hon sjelf, mademoiselle Claire, som rörde sig der omkring honom, gick in i huset och kom ut igen, vandrade upp och ned å gångarne och satt der framför honom i trädgårdsstolen. Hon var för honom morgonen, sådan som hon stod der i den daggkyliga luften med tidigt solsken och skar en blomma för matbordet eller fäste upp en gren; hon var för honom kvällen, sådan som hon i söderns hastiga skymning, i hvilken stjernorna med ens stråla fram, aftecknade sig i en verandaöppning mot luften. Och allt, som låg emellan morgonen och kvällen, det var också hon, — liksom den förnimmelse, med hvilken han sof in och som formade hans drömmar och som han kände i sig starkare för hvar dag som gick, var hon. Det var alltsammans hon, det ena som det andra, lifvet utom honom och i honom. Hon var icke som en enskild menniska för honom; hon var ett mer och hon var ett mindre. Han kunde icke vara henne utan, kunde icke tänka sig sjelf, som han nu blifvit, utan henne. De voro vordna ett för honom, han sjelf och denna kvinna. Han gjorde sig inga frågor rörande arten af denna sammansmältning, han lefde ett rent vegetativt rekonvalescenslif; men stundom strök igenom honom en töcknig föreställning af, att en gång måste timmen för en utsöndring slå, då han skulle bli en individ för sig sjelf igen, han sjelf stå här och hon der. Hvad så? Han hvarken gjorde sig frågan eller gaf sig svaret; men de stego redan begge upp genom dunklet af hans omedvetna, såsom svagtlysande irrbloss, skymtade ute å en sank äng sent en vårnatt på resan hem från balen. Och när han satt så der bredvid henne, i den solvarma, grönsvala trädgårdsbersån, middagstid i majdagar, då sjelfva Dent du Midis snö sken varm, — när han satt så der bredvid henne i denna vegetativa stämning, under hvilken hans pånyttfödelse fullbordade sig, och sög in i sig lifssafven, såsom biet inne i blommans kalk saften, och när han derunder kom att betrakta hennes ansigte med denna hvita teint som solen aldrig kan bryna och mötte dessa ögon med en färg midt emellan brunt och grått och med ett gnistrande eldspel som från en lefvande och besjälad ädelsten, — då kände han inom sig ett styng, som han icke förstod, men som om han sute der och gjorde något orätt.

IV.

De suto samman i bersån. Omkring dem stod allt och skälfde i sommarglöden; och hos dem derinne i den gröna dagern kändes det dubbelt stilla och svalt. En tyngd låg på dem begge; men den kom inifrån. Kl. 3 skulle båten gå; om två timmar skulle de vara skilda åt, icke mera det ena odelbara, som de varit under tre månader, utan tvenne varelser, hvilka gingo omkring hvar för sig, hvar och en i sin krets. Han kunde icke fatta det; det förekom honom som att stycka sig sjelf. Och bakom den lilla utflygten, som han skulle göra och som stod der tydlig nog framför dem i sina små proportioner och som de kunde öfverskåda, reste sig inför dem begge något annat dunkelt och jättestort, hvilket föll in öfver deras själar som en slagskugga, — och de suto begge gripna af en beklämmande tyngd, hvilken snörde samman deras sinnen som deras strupar. Något drog, och något höll tillbaka; och af bådadera kände de blott en dof smärta.

Inne i matsalen skramlades med servisen. Ute på sjön sköt plötsligt en ångare fram, som styrde nedåt Montreux. Den klöf sig snabbt fram genom den gröna, sidenskimrande vattenspegeln, med sin brokiga, lefvande last. Den var full ända ut öfver brädden, — ett enda rörligt virrvarr af alla ljusa sommarfärger med svart emellan. Som den sköt förbi honom med sin ljusa last, strimmade en solkänsla igenom honom; det var som en lättnad, som en befrielse från ett tryck; men i nästa ögonblick sprang den öfver i ett styng, *det* styng, som han så ofta känt, som han icke förstod, men som om han gjorde något orätt. Hans längtan ville flyga efter den bortilande båten, men den kunde liksom icke lyfta vingarne. Han kände sig tung och jordbunden som den tama husfågeln; och något bittert kom opp i honom. Men efter kom ångern, — och en bred flod af ömhet, som sköljde det bort alltsammans. Och tillbaka blef till sist en bottensats af smärta, af en vild och sår smärta.

Äfven mademoiselle Claire satt och såg efter båten, som försvann bakom nästa udde.

«Måtte ni få många nya goda intryck på er resa,» sade hon.

Det blef sagdt lugnt; och det var banala ord. Men det är icke *derpå,* det vid sådana tillfällen kommer an. *Som* hon sade dem, hvirflade de ett kaos af känslor upp i honom, hvilket blef honom öfvermäktigt. Han kämpade en stund med allt som bröt sig inne i honom; med ens föll det alltsammans och lade sig, såsom hafvets brottsjöar i en skyddad vik; och hans hela väsen löstes upp i en stor, djup, jemn innerlighet.

«Jag har ju redan fått allt hvad jag kan få,» sade han stilla. «Jag har ju fått mer än sjelfva lifvet.»

De hade rest sig begge. Han sökte efter hennes ögon, men hon stod med halft bortvändt ansigte. Det var blott ett ögonblick, men det kändes af dem begge som en evighet; det var ett af dessa moment, då menskoödena afgöras och då alltet står och väntar og häller andan. Han hade bara att sträcka ut sin hand ... Men i denna sekund just kom pigan ut på verandan och budade till middag; och ögonblicket var borta.

När tiden var inne — de varsnade redan ångaren nere från Montreuxhållet —, följdes de alla fyra samman inåt staden, liksom annars när de gått promenera. De begge gamla togo det också som en vanlig spatsertur, blott med den skilnad, att gästen reste bort för några dagar för att se sig om i Schweiz; och de båda unga betedde sig alldeles så, som om äfven de tagit det hela på samma sätt. Han skulle ju snart komma tillbaka; det var ju rakt inte tal om, att man inte mera skulle ses.

Ångaren kom och pressade sig in emot träverket i den lilla konstgjorda ön med dess träd i midten. Bryggan slogs mellan, och man strömmade ut och in, först en svärm som steg i land, så en annan svärm som gick ombord. Han sade till dem alla tre sitt *Au revoir*, och de togo honom i hand igen och sade sitt *Au revoir*; och han försvann i mängden å det fullstufvade fartyget. Bryggan drogs i land, båten satte sig i rörelse, och han stod vid relingen med rocken på armen og hatten i handen och gaf och fick den sista helsningen. Han blef stående vänd in emot staden; de tre gingo att spatsera, i samma riktning som han, i platanalléen utmed sjön. Han blef stående orörlig på samma plats, både medan båten lade till igen inne i staden och när den satt sig i gång igen, med ögonen fästa på gestalten i den hvita sommardrägten och den bredskyggiga gula stråhatten, hvilken han visste vara hon, utan att han längre kunde urskilja ansigtets drag eller kroppens linier, — tills båten plötsligt vek om udden in mot Grand Hôtel och synen med ett var borta.

Det gaf till ett skri inne i honom: det hade helt omedelbart kommit honom före, som om allt hvad han bar inom sig af lif strömmade tillbaka till henne, i hvilken det hade sitt ursprung och rätta hemvist. Han greps af en ögonblicklig impuls att springa öfver relingen af denna båt, som så ursinnigt rusade framåt i den galna riktningen, och simma tillbaka, — *det* var allaredan öfver relingen och simmade tillbaka, det som var lifvet i honom, och han kände sig så tom, som vore hans kropp med ens vorden bara ett liflöst skal kring ett intet. Men han betvang sig; det motsträfviga, som ville rymma sin väg ifrån honom, fylde hans väsen igen som en malström, hvilken gjorde honom svindlig; och han flög vidare med ångaren, bort, — den nya hela menniska som han var blifven.

Och dagarne gingo, och han flög vidare, med kurirtåg och snabbbåtar, öfver berg och sjöar, genom främmande nejder och obekanta städer, ensam i små inhemska hotell och midt i menniskovimlet i stora internationella pensioner. Han var rädd för ensamheten, men han fann den städse vid sin sida; han kände, att den lurade omkring honom och tassade i hans hälar; den sökte honom, och han sjelf kunde icke låta bli att söka det som han var rädd för. Det var nemligen icke ensamheten allena, som han kände stå vid sin sida i obevakade ögonblick, när han försjönk i vakna drömmar midt på ljusa dagen och midt i allt stimmet, talande högt tätt invid hans öra med ett tonfall som han kände och med hela doften af en kropp som han visste hvems den var, — eller som låg der bredvid honom om natten i den breda hotellsängen, likt en sömnlös varelse som kved.

Och dagarne gingo, och veckorna; och sent en afton stiger han af uppe vid Göschenen. Bittida nästa morgon tager han en vagn och far öfver bråddjupen upp till Andermatt. När vagnen viker fram om den sista fjellväggen och den lilla gröna platån med sin bugtande bäck och sina två kyrkbyar plötsligt öppnar sig framför honom inom de snötäckta bergen likt den fruktbara bottnen af en utdöd jättekrater, låter han kusken köra allena vidare och sätter sig på en sten vid vägen. Han vill ha ensamheten så stor som den kan bli och ha sin uppgörelse med den, — denna ensamhet, hvilken icke är hans egen tomhet, utan en annan tomhet, hvilken tagit kropp och stämma.

Det är midt i juni, men luften är kall. Från tunga strömoln, som draga fram öfver en blå, blek himmel, skjuta små snökorn ned igenom den, hårda och hvassa som snökristaller. Det är kallt, men en köld, hvari man icke fryser men andas lätt.

Och som han sitter der och väntar, kommer det som han sitter der och väntar på, gående fram emot honom borta på vägen. Han vet, hvem det är, ehuru han icke kan urskilja ansigtets drag eller kroppens linier, — det är en gestalt, hvilken liksom icke tillhör en viss bestämd individ. Hon kommer bort till honom, tyst som ett minne, och tager hans hand; och han reser sig och följer. De gå öfver många berg och genom många dalar, i många dar och nätter; och en varm och solig dag i middagstiden stå de utanför grinden till en villa i Vevey. De stiga in, der är icke en menniska att se, det är som vore de allena i trädgården, såsom fordom en gång Adam och Eva i paradiset. De sätta sig midt emot hvarandra i den kända bersån, — och det går varmt igenom honom, som hon åter sitter der framför honom i den röda morgondrägten och det stora blonda håret. Han känner hennes egen lifsvärme med fulla vågor pulsa in i sig; men hur han ser och ser, kan han icke få fatt i hennes drag, hvarken hur hon ser ut eller med hvilket uttryck hon betraktar honom.

Och när han vaknar upp ur sin långa syn och igen sitter der allena på stenen vid vägen till Andermatt, står hela minnet i dess verklighet ännu så för honom, varmt som det lefvande lifvet sjelft, men utan en enda kontur af en enskild kvinna. Han känner, att han legat vid den eviga lifsens källa sjelf och druckit derur, tills han blef en ny menniska; men den form, i hvilken det nya lifvet meddelats honom, förbleknar och förflygtigas som de tunga molnen deruppe på den blekblå himlen, der solen just höjer sig upp öfver bergskammarne.

Åter gå dagarne. För hvar dag som går, lägger han ett allt större afstånd emellan sig samt lifvet och menniskorna uppe i Vevey; men ojemförligt större är dock *det* afstånd, som för hvarje gången dag växer i hans eget inre emellan dem och honom. De utgöra en lifskrets för sig, och han en annan sådan för sig; han kan nu öfverskåda hela förloppet: huru dessa tvenne kretsar närmat sig hvarandra, flätats in i hvarandra, ett moment bildat en enda tillsammans och åter utsöndrats ur hvarandra, för att nu med svindlande hastighet aflägsna sig från hvarandra hvar på sin bana genom lifvet, liksom tvenne himlakroppar, hvilkas banor korsats i rymden. Och när en interiör stiger upp inför honom, — den gamle herrn med de hvita polisongerna i det väderbitna ansigtet och den gamla damen med korkskrufslockarne, han vid sin skrifpulpet och hon i sin länstol, — står det så underligt långt långt borta, som en gammal halftutplånad bild i medaljongsformat; och det blir honom allt obegripligare, hvarför han envisas förnimma det så, som om han hade att vända tillbaka dit. Hvem väntade honom? Ingen väntade honom. Det vore blott han, som hvarje gång det bleknade minnet af en grönsval trädgård med gula gångar och mademoiselle Claire midt i den med sin röda morgondrägt och med sitt stora blonda hår steg upp i honom, — det vore blott han, som då ännu kände ett styng, som om han gjort något orätt. Hvarför ...?

V.

Många år äro gångna; och han är stadd på sin bröllopsresa. Han har med sin unga hustru slagit sig ned i

Montreux för att tillbringa några af de vackra höstdagarne vid Lac Leman och sedan, när vintern komme, draga vidare söderut, der sommaren varar året rundt.

Som han går der omkring, dag efter dag med samma landskap om sig, bryta sig minnen fram, hvilka han trott vara döda, — bryta sig fram i hans själ, såsom en skrift med sympatiskt bläck i solljuset. I hans inre står, med tydligare konturer och bjertare färger för hvar dag som går, samma landskap som han har der utom sig, — samma landskap och dock ett annat, samma landskap men såsom en återuppstånden erinring. Och för hvar dag som går, bli de allt mera till ett, naturbilden derute och minnesbilden derinne; till sist smälta de samman för honom, — och det är minnesbilden, som han går rundt i. Det gamla minnet har tagit makten och sugit den nuvarande verkligheten upp i sig.

Och något, som aldrig helt försvunnit ur honom, utan alltid legat der i honom som ett sår midt i hans själ, hvilket ständigt bryter upp igen, och som en ömmande svulst i hans väsen, hvilken aldrig helt kan mogna, — ett gammalt styng, som under alla dessa år sutit der i honom, som han långa tider icke förnummit men som han visste hvilket ögonblick som helst kunna fara igenom honom igen, — detta styng, som han icke förstod, men som var precis som om han gjort något orätt, — det blir nu sittande derinne i sjelfva hans väsens hjertpunkt, blir sittande der och försvinner icke igen, medan minnesbilden väfver sig in genom allt utom och inom honom. Och med något okändt inom sig, djupt och osvikligt som djurets instinkt, känner han, att taggen inom honom — det är en annan varelse, som lider och som befinner sig helt nära honom, helt helt nära, och att han måste vallfärda till en villa i Vevey för att bli kvitt sin fridlösa oro.

En dag, då hans hustru med hela pensionatet far på utflygt till Glion och Mont Caux, tager han en förevändning och blir hemma. Så snart alla äro borta, går han ut i motsatta riktningen och stiger ombord på ångbåten.

Den är nästan tom; säsongen är förbi, det är redan sent på året. Det är en vacker senhöstdag, lugn, klar, frisk, som då snön snart skall komma. Sjön är helt grön; och den hvita Dent du Midi står der i fonden med skarpa, stränga linier som en köldtagg upp i solljuset och den blå himlen.

Villan dyker upp och försvinner igen för hans blick. Det var allt som förr, blott hade trädgården blifvit yppigare. Huset var nästan gömdt i den rika växtligheten; och båten har skjutit förbi derute på sjön, utan att han varsnat någon mensklig varelse inne i trädgården. Han stiger, helt allena, i land på den konstgjorda lilla ön med det enstaka trädet, samt styr långsamt kosan ut mot La Tour, skrider fram mellan de små fattiga husen och fortsätter sin väg ut till villorna. Häcken har vuxit sig hög; som han går der vägen fram, kan han intet annat skönja än husets brutna tak med de många små fönsterna samt den lilla ofvanvåningen, der han sjelf bott, jemte tornet deröfver.

Utanför grinden, stängd nu som den gången, stannar han — i samma ögonblick rycker han till och allt hans blod strömmar tillbaka till hans hjerta. Derinne, tätt vid grinden, der han sjelf står, har han varsnat en kvinna, sysselsatt med att gräfva upp några blomsterlökar. Hon vänder ryggen åt honom. Hon är klädd i en något vårdslösad mörk drägt samt bär hela ofvandelen af kroppen insvept i en grof, tjock sjal. Det är hon, — han vet det af det stora blonda håret, som sitter bart och uppfästadt, som *den* gången, öfver den byltiga sjalen; men kroppen känner han inte igen, den är en annan än då, och det skriker till inne i honom af smärta, när han står der och betraktar den: det går igenom honom, som om han skymtat linierna af ett skelett inunder den illa sittande klädningen.

Han står en stund utan att kunna röra sig. Så öppnar han ljudlöst grinden och träder sakta och töfvande in genom den. I samma ögonblick vänder hon sig om, så underligt tvärt, med ett ryck, som om hon icke bara hört den inträdandes steg, men med hela sin varelse känt *hans* närvaro. Han ser framför sig ett blekt, tärdt ansigte, — och i nästa sekund tvenne insjunkna ögon, hvilka lysa dödningeaktigt inne i de svarta

ögonhålorna och som plötsligt lefva upp i ett uttryck af namnlös rädsla, som hade de sett en spöksyn.

Då vet han, hur allt är, — eller tror sig veta det; och allt krymper sig samman inne i honom.

«Mademoiselle Claire,» säger han, precis som förr en gång, — men med annan nyans, samt tager hennes hand mellan sina begge, — som hon då hans.

Ett ögonblick, — så drager hon handen till sig, det slocknar inne i ögonen, och allt uttryck slätas bort ur hennes ansigte.

«Ni, ni här,» säger hon likgiltigt, med en röst som icke längre har någon ton. Och då han ingenting finner att svara och bara står der och betraktar henne, går hon med en underligt tung och släpande gång in i bersån, skjuter fram ena stolen åt honom och sätter sig trött i den andra.

Han tager plats midt emot henne; och der går en liten stund, hvarunder allt är så tyst i och om dem, som om tidshjulet stannat. Derpå säger hon, klanglöst och likgiltigt som förr:

«Ja, här är mycket annorledes. De andra äro döda; och jag sjelf är bara till hälften ännu bland de lefvande, — som ni ser.»

Han känner sig som stel af köld i sin själ och som lam i sin tunga; detta onaturliga lugn tyckes honom ohyggligare än det osköna utbrottet af ett lidande, ohyggligare än sjelfva vanvettet. Han blir plötsligt helt rädd, rädd för han vet inte hvad, rädd för henne och för sig sjelf och för lifvet; och han följer utan reflexion en impuls att bryta detta lugn, hvilket står ut emot honom som lukt af lik, som ett pust af döden.

«Har jag skuld?» säger han hest och andfådt.

Hon sitter stum och blickar ut framför sig, der Lac Leman ligger grön och kall och Dent du Midi står hvit och kall upp i solljuset och den blå himlen.

«Skuld?» säger hon om en stund, — och det kommer ett intryck derinne i blicken, som om hela det stora natursceneriet speglade sig deri. «Skuld?

Hvarför skuld? Hvad är skuld? Lifvet har runnit ut ur mig; det är allt, — allt hvad jag vet. Ni har tagit, som jag har gifvit, — det låg alltsammans djupare än att man kan tala om skuld. Kan man ens tala om kärlek? Då var det en kärlek, som hade sina källor i större djup än blott i min egen varelse. Älskade ni mig? älskade jag er? Kan ni svara på det? Jag kan det inte. Jag vet blott ett, att från det ögonblick, då ni kom ned och jag mötte er derinne i korridoren och tog er hand, — från det ögonblicket kände jag som en sluss öppna sig i mig, och jag drogs och sögs sjelf in mot er i malströmmen af den varma kraft, som gick från mig till er. Och då ni reste, då förnam jag, att den helsa, hvarmed ni reste, det var mitt eget lif, som jag mist. Och då ni skref, att ni måste fara hem utan att komma tillbaka hit om, då kände jag mig så matt, som om man tappat ur mig mitt halfva blod; och jag visste, att hvad som öppnat sig i mig aldrig mera skulle kunna täppas till igen och att hvad som var kvar i mig, det var dömdt att äfven det rinna ut, till ingen nytta och till sista droppen, tills jag stod der som den tomma form jag är.»

Hennes ögon stå stora och vidöppna ut i naturen, och något tändes derinne, som det gnistrande eldspelet han mins så väl. Och upp i det hvita, magra ansigtet stiger som en lång, svag dyning af lifvet; och det lägger sig en färg deröfver som solnedgångsskimmer på snö. Hon ligger så en stund; så fortsätter hon:

«Var det *jag* som gaf? Var det *mitt*, som jag gaf? Var det alltsammans bara ni och jag? Eller var det icke hela det stora lifvet sjelft, som bröt sig i våra små öden och i oss dref sitt eviga spel af taga och gifva, af undergång och förnyelse? — Jag vet inte. Det enda vissa är blott det ena, att ni skall lefva och att jag skall

dö. Det andra är alltsammans en gåta.»

Hon reser sig och skrider långsamt upp mot huset. Han följer efter, utan att hon synes änsa det, — stum och som en sömngångare. När de nått upp till verandan och hon redan står på nedersta trappsteget, vänder hon sig om till honom med ögon, i hvilka allt åter slocknat, och med ett ansigte, hvari allt uttryck slätats ut.

«Adjö,» säger hon tonlöst och likgiltigt, i det hon räcker honom en slapp, kall hand, som hon genast drager till sig igen, går tungt och tyst uppför trappan och in genom dörren, hvilken ljudlöst sluter sig efter henne.

Han står kvar dernere, står och står, som om han väntade något, väntade att vakna upp ur något, som vore en dröm, — och lyssnar. Men då det derinne bakom den slutna dörren och de slutna gröna fönsterluckorna förblir tyst, — tyst, som om tomheten sjelf sute der och hölle likvaka —, går han långsamt tillbaka ned genom trädgården, ut genom grinden, utåt den öde vägen mot Montreux, — helt ensam.

Helt ensam .. Men bakom honom går, osynlig för alla andra, hon som nyss försvann deruppe i dörren till villan. Han hör hennes fotsteg, han känner henne i sin rygg; och han vet, att hon skall följa honom så till hans dagars ända.

AMORS HÄMD

I.

Vid tretiden en eftermiddag i september kom en ung man i den blå studentvintermössan gående tvärs öfver markerna fram emot den lilla slättbyn Hannarp. Han hade just nått pilvallen, hvilken löper längs backen — den sista mot slätten, man skymtade derifrån hafvet långt borta — och som skiljer Hannarps ägor från grannsocknens. Han satte med ett språng öfver diket, klef upp på jordvallen, stannade och sköt mössan tillbaka i nacken. Det var ännu helt varmt i sjelfva middagsstunden, ehuru man redan hunnit ett godt stycke in i september. Åt alla håll, så långt blicken kunde nå, lågo markerna i samma enahanda stubbgula enformighet; säden var redan inkörd, och plöjningen hade ännu ej begynt. Blott här och der en boskapshjord, liten i de ändlösa horisonterna; det var det enda, som rörde sig och stack af med sina brokiga färger. Det var så stilla rundt omkring, att den unge mannen intet annat hörde än sina egna pulsar och dessa dubbelt märkbart. Spindelväfven gledo ljudlöst fram genom den orörliga luften, tråd efter tråd, glänste till ett ögonblick i solen, gledo vidare, glänste till igen, och försvunno. En hane satte plötsligt i med ett galande dernere i Hannarp, som låg framför honom med sin långa rad hus utmed vägen och sina stora hvita gårdar inne i dungarne; och ljudet deraf skar i hans öron ännu efter att det förklungit, så stilla som det var, — orörligt och tyst ut öfver marker och kyrkbyar och ända ut i horisonterna, der konturerna flöto samman inne i en blå dis. Men när man så der stod och stod, som den unge mannen deruppe på pilvallen, från hvilken blicken kunde famna hela slätten ända från skogarne uppe i norr och ned till Östersjön i söder, — när man så stod och stod och lyssnade utan att veta af att man lyssnade, så tyst som allting var i den blida och melankoliska höstdagen, då kände man något som en ständig skakning i luften, än starkare än svagare men oafbruten, än härifrån än derifrån, öfverallt ifrån och ingenstädes ifrån, ett obestämdt surrande som från en jättefluga, hvilken satt och gned sina ben, ett dämpadt mumlande som af en mycket aflägsen åska: — det var ångtröskorna, hvilkas rök man såg när och fjerran derute öfver bygden stiga rak och tung upp i den stilla och bleka höstluften samt försvinna i den, lösas upp och spårlöst försvinna inunder en blekblå och molnfri himmel, der den bleka höstsolen redan stod långt i söder.

Den unge mannen i den blå studentmössan hade fortsatt sin vandring. Han skred långsamt öfver stubbåkern, kom fram till stora vägen och gick in i byn. Den låg stilla och orörlig, som markerna, som luften, i det bleka, svala solskenet. På en hustrappa suto några småbarn, och då han gick förbi skolhuset, trängde ut till honom det gälla surrandet af innanläsningen. Han hade redan passerat hela den långa byagatan, utan att varseblifva en menniska, då han ändtligen utanför smedjan, der det släggades och hamrades, upptäckte smeden, som,

svart i synen och i förskinn, stod der och undersökte en plog.

«God dag, mäster Kamp,» helsade han, i det han gick förbi.

«Go eftermiddag, doktorn,» svarade den andre, i det han rätade på sig och tog till mössan. «Så doktorn håller ännu till härute på landet hos oss!»

«Ja, ännu så länge; men nu lackar det också mot det sista. I morgon bär det åstad till Lund igen, för denna terminen.»

«Aha. Då ska det väl i dag bära hän till fästmön, kan jag tro, till och säga farväl.»

«Ja, det stämmer, mäster Kamp. Adjö, mäster Kamp.»

«Adjö, adjö, doktorn.»

På andra sidan byn bar det ett stycke nedåt. Till höger stod ett par grön- och hvitmålade trästolpar med en grind emellan sig; och här böjde vandraren af. Han gick först öfver en sank ängsmark med en bäck och knotiga alar, passerade bron och kom in i en park af blandade trädslag, hvilken längst uppe öfvergick i en almdunge, fullsatt med svarta råkbon högst uppe i de redan glesnade kronorna. Och der bakom låg gården, kringbyggd och halmtäckt, gammaldags och låg att se till. Den såg helt sluten och otillgänglig ut, som den låg der och vände uthussidorna till, med smala gluggfönster och de tvenne stora dubbelportarne stängda.

Vandraren fortsatte emellertid sin väg och gick direkt vidare kring hörnet. I den högvuxna häcken, hvilken kantades af silfver- och pyramidpopplar, var en grind; och genom den trädde han in i en gammaldags trädgård med raka gångar mellan manshöga buxbomshäckar och knotiga frukträd, som hängde fulla af sin gula och röda välsignelse, samt en rikedom af georginer och astrar inne å gräsplanerna. Han skred raskt framåt gången utmed den långa och låga boningslängan med dess hvita väggar och gröna fönsterluckor och ojemnt sittande fönster, hän emot den lilla grönmålade dubbeltrappan i midten, då han plötsligt tvärstannade och lyssnade: derinne slogs an å ett piano. Under den lilla paus som följde gick han hän och satte sig på en bänk, som lopp rundt ikring den tjocka stammen af ett väldigt valnötsträd. Han blef der sittande och lyssnade, något framåtlutad, med händerna mellan knäna, medan ett leende gled öfver hans nästan alltför veka drag och de blida, melankoliska ögonen blickade rakt ut framför sig, drömmande och med ett sällsamt uttryck af — man kunde säga — blyghet eller skamsenhet.

Det var en flickröst, som sjöng, till piano-ackompagnement och till melodien af «Och jungfrun gick till killan»:

Nu vissna mina blommor,
nu falla alla blad.
Nu kommer höst och dagar grå
i ändlöst långan rad.
Och hvarje sparf och råka
de ha sitt trygga bo.
Men han, som tog mitt hjertas tro,
han tog ock all min ro.
Och minsta lilla fågel
han har sin vinterkost.
Mitt hjerta det har ingenting,
när det blir snö och frost.

Han satt ännu en stund kvar på bänken under valnötsträdet, sedan sången derinneifrån slutat, i samma

ställning och med samma ansigtsuttryck som förut, orörlig och tyst. Derpå reste han sig tvärt, som om han ryckt sig ur sina tankar, gick raskt framåt gången samt steg uppför trappan och in igenom den öppna trädgårdsdörren. Det var en lång gång med klädhängare längs ena väggen. Han hängde rock och hatt ifrån sig på en knagge, strök sig med händerna genom det gula, småknollriga håret samt styrde sina steg mot en dörr i bortre ändan af gången, bortom hvilken han hörde samtal.

Derinne, i ett långt smalt rum med ett fönster ut till gårdsplatsen och ett annat ut till trädgården, suto tvenne unga flickor, en blondin vid pianot borta i hörnet, der det redan skymde, samt en brunett i en gungstol midt å golfvet.

«Se der har vi poeten och fästmannen i *en* person,» utbrast den bruna något högljudt, i det samma han blef synlig i dörren.

Han trädde fram till den blonda, som rest sig upp vid hans åsyn, tog henne i famn och kysste henne på mun. Derpå gick han bort till den bruna och räckte henne hand.

«Goddag, Per Brönner,» sade hon rättframt och skakade duktigt hand med honom.

«Skada, att du inte kom lite tidigare,» fortfor hon, när den nykomne tagit plats i den vaxduksöfverdragna soffan af betsad alm. «Du kan inte tro, hvad Johanna sjungit för en rörande visa. Man blir helt förkrossad inför så mycken trogen kärlek.»

Den unge mannen satt och smålog och tycktes inte fästa sig vid tonfallet af den brunas gäckande ord.

«Jag har ju hört det alltsammans,» sade han bara, stillsamt.

«Kände du igen orden,» sporde den blonda något förälskadt kokett.

«Ja, naturligtvis,» genmälte han.

«Ja, tänk,» inföll den bruna, «Johanna säger, att du diktat det der för henne allaredan under ert första förlofningsår?»

«Åhja,» svarade han. «Det var dagen innan jag skulle fara in till Lund till höstterminen, — precis som nu, för fem år sedan, jag var mycket svårmodig öfver skilsmessan.»

«Precis som nu,» härmade hon med en viss torr humor. «Fem år! Och så sjunger hon din visa, emedan hon vet, att du i morgon åter skall lemna henne ensam för hela den långa långa tiden ända till jul.»

«Åh nej fy, Mathilda,» sade den blonda. «Du skall inte alltid vara så försmädlig.»

Hon reste sig och trädde fram i rummet, der dagern från trädgårdsfönstret föll klart öfver henne. En lång, slank, böjlig gestalt som en vidjegren; ett mjukhylt ansigte, med nästan alltför skära färger; liten mun och stora ögon, af det slags, hvilka kunna skifta mellan det färglösaste blekblått och det djupaste svart samt i dessa skiftningar hafva sitt enda uttryck.

«Nu går jag att skaffa dig nånting till bästa,» sade hon och skred mot dörren. «Så kan I underhålla er så länge. Med Mathilda är det ju i alla fall *det* goda, att man icke behöfver ängsla sig med jalousi.»

Der uppstod en paus, när hon försvunnit ut genom dörren. Per Brönner satt och betraktade sin granne med sammanknipen mun och sarkastiska ögon under uppåtdragna bryn, såg och såg på henne och begynte skaka på hufvudet, liksom åt något som man uppger att förstå.

Hon mötte hans blick med sin, — en på samma gång vaken och likgiltig blick, otillgänglig, ointaglig, omöjlig att komma in på, in i, i dess kringgärdade och ogrumlade sjelfsäkerhet.

«Alltid den samma,» sade hon och lutade sig framåt i gungstolen. «Icke sant: det var det, du skulle sagt?»

«Ja,» svarade han.

Och om en stund:

«Du är ändå den besynnerligaste unga flicka, jag känt.»

Hon lät sig glida tillbaka mot ryggstödet; stolen kom i gungning.

«Det tycker jag rakt inte sjelf om mig,» genmälte hon lugnt och torrt.

«Men Han måste dock en gång komma!»

«Hvarför måste Han då en gång nödvändigt komma?»

«Emedan du, trots allt, är som skapad derför.»

«Det har jag aldrig märkt nånting af hos mig sjelf.»

«Det tror jag inte på.»

«Emedan ni män är för egenkära, att vilja tro på detta det naturligaste af allt under solen.»

«Det säger du, derför att du inte vill tillstå för dig sjelf, hvad du dock mycket väl vet, att du dervidlag talar bara ut af en teori.»

«Och det säger du, derför att du inte gerna vill medge för dig sjelf, att du står inför något, som du inte kan komma under fund med.»

«Du är starkare i teorien än jag,» sade han spydigt.

«Snarare vidare i psykologien än du, Per Brönner,» replikerade hon lugnt.

«Det är ingen psykologi,» afklippte han torrt.

«Hvar har sin,» genmälte hon. «I sig sjelf. Allt efter som man är.»

Der kom en paus. Han satt i soffhörnet i sin vanliga ställning, något framåtlutad, med händerna flata mellan knäna, förläget leende i sin förargelse. Hon låg långt tillbaka i gungstolen med den ogrumlade och nästan muntra likgiltigheten öfver hållning och ansigte.

«Säg mig, Per Brönner,» sade hon slutligen, «har du nånsin sett mig bitter? Ser du, en kvinna, som icke känner bittert vid åsynen af andra kvinnors lycka, — hon har ingen saknad. Ty det gör de annars nästan allasamman; det är rigtigt; äfven der de sjelfva rakt inte lidit något förfång för sin personliga del.»

Hon gjorde några starka slag med gungstolen. Och då han satt stum och ingenting svarade, fortfor hon muntert, i det hon höll stolen stilla och blef sittande upprätt i den:

«Jag var dock, den gången du friade till mig som nybakad student, aderton år, det vill säga just i den ålder, då vi flickor äro som mest svärmiska och okritiska och gerna förälska oss i den förste bäste. Och du mins, hur jag då mycket redigt och nyktert svarade dig, att jag rakt ingenting kände för dig; jag tror till och med,

att jag meddelade dig detta faktum i sådana ordalag, att du blef både skamsen och arg deröfver, ty svaret var lika prosaiskt som förklaringen varit högpoetisk. Och det var ju lyckan: ty dermed var jag dig kvitt, — jag tror, alla dina ömma känslor för mig slocknade med det samma. Eller hur? Starkare voro de visst inte. Och när du se'n, några år derefter, förlofvade dig med Johanna, — jag mins mycket väl den kvällen jag fick kortet deruppe i Stockholm —, vet du: det fans inte så mycket som en skugga af den jalousi, som annars nio af tio bland oss kvinnor i ett sådant fall skulle känt. Jag var fullkomligt likgiltig, fullkomligt, — alldeles som jag sedan varit, när de många andra, som under årens lopp anhållit om min hand och mitt hjerta och som jag inte kunnat hjelpa och som sedan på andra håll funnit bot för sin sårade sjelfkänsla, — jag har med svala, naturliga känslor sett dem bli lyckliga allasamman, — eller olyckliga, — och bär inte rancune mot en enda flicka, som fått det, jag sjelf kunnat haft.»

Hennes granne satt och flyttade oroligt på sina fötter.

«Du är underligt hård,» sade han.

« Hvarken hård eller mjuk,» genmälte hon, nästan uppsluppet. «Bara mig sjelf. Så som jag är. Jag har alltid varit rätt och slätt naturlig.»

Hon gungade kraftigt några tag; derpå tillade hon med en glad suck:

«Och som jag nu är 27 år, blir jag väl äfven framdeles så som jag varit hittills. Och då jag lär se äldre ut än till och med så, så lär man väl äfven från andra hållet snart så smått låta mig sitta. Som du hör, stämmer ej heller det mig den minsta smula bitter.»

En dörr gick, ute i gången hördes steg, och en tjensteflicka kom in med kaffet. Efter följde den unga fästmön. Den bruna satte sig upp i stolen.

«Se så, Johanna,» sade hon, «ge mig nu en kopp kaffe, så skall jag strax gå min väg och låta er bli allena i afskedstimman. Min bror är väl för resten länge sen otålig; jag hade rakt inte sagt honom, att jag skulle bli borta *så* länge.» —

Hon skred långsamt ned genom parken, der det begynte att skymma smått och som låg tyst och utdöd, för tillfället öfvergifven af råkorna, samt slog in på vägen mot byn till. I en smal gång mellan tvenne husgaflar vek hon in, och styrde på ett litet lågt och svart hus, hvilket snarast såg ut som ett träskjul. Hon öppnade den på tvären tudelade dörren, böjde hufvudet och kom in i förstugan. En dålig luft slog emot henne, och på tröskeln till ett litet kyffe, fullt af sängar, krälade några snöriga och gula ungar. Hon helsade godkväll till en kvinna, som derinne bland sängarne sysslade med en skrikande liten.

«Har du mannen hemma i kväll, Kjersti?» sporde hon.

«Ja, han sitter derinne i verkstaden,» svarade den andra kort, utan att resa sig och utan att se upp.

Den främmande stod ett ögonblick kvar, som om hon ville säga ännu något, och blickade på kvinnan; men då denna så alldeles rakt inte tycktes vilja lägga märke till henne, gjorde hon en tvär vändning samt trädde in genom en sidodörr.

Der satt i en rymlig, nedsvärtad verkstad en man och sysslade med några knifblad under en liten illa lysande lampa med en stor grön skärm. Han satt lutad öfver föremålen, som om han vore närsynt, samt blickade icke upp, när hon inträdde, — han såg nästan fantastiskt-grotesk ut, som han satt der i den gröna dagern i det svarta rummet med sitt stora, gula ansigte inom ett tofvigt svart skägg och ett tofvigt svart hår, hvilket stod som en svart sky kring en nästan kal rundel öfver bakhufvudet.

«God kväll, mäster,» helsade hon. «Min bror har visst några saker här, som jag skulle hämta.»

Mannen fortfor med sitt utan att se upp eller gifva svar. Först om en stund lade han verktyget från sig, reste sig, och började rota bland de mångahanda föremål, hvilka huller om buller skräpade på bordet. Efter långt sökande fick han fatt i några svarfvade småpjeser samt en rakknif. Den senare öppnade han, ryckte ett hårstrå af hufvudet och proberade, om den bet, — man såg på rörelsen, att detta vore en vana, och förstod, hur den skalliga rundeln uppstått. Stum som förut, vecklade han sakerna in i ett smutsigt tidningspapper, som också låg och flöt på bordet, samt räckte henne paketet.

«Så!» bröt hon tystnaden. «Och hvad skall jag betala?»

Mannen slog ut med handen, — med en gest, som om han ville säga, att det hade han rakt ingen tanke om.

«En krona,» svarade han, plötsligt, ytterst bestämdt.

«Men, kära Anders, det är dock rent omöjligt, att det inte skulle kosta mer.»

Han lyfte blicken, långsamt, som om han hört underliga ord, samt fäste på henne två djupa, drömmande ögon, hvilkas uttryck tycktes allraminst stå i samband med det ärende som förhandlades.

«Menar Mathilda det,» sade han frånvarande.

«Ja naturligtvis. Obetingadt. Nå, det kan ju bror min sjelf uppgöra. — Hur går det annars?»

Det kom med ens lif och ljus öfver hans ansigte.

«Det kommer visst att gå mycket bra, denna gången. I går sände jag ritningen till min nykonstruerade plog in till professorn; och så snart jag har hans svar, tager jag ut patentet.»

«Så,» genmälte hon kort. «Det var eljes inte det, jag menade. Utan hur I har det.»

Axlarne liksom sjönko på honom, och han satte sig ned till sina knifvar igen, med det groteska hufvudet inne under den gröna lampskärmen.

«Tack, bra,» svarade han skyggt.

Hon stod en stund tyst och betraktade honom, liksom öfvervägande.

«Hör du, Anders,» sade hon omsider, «du skulle ändå först som sist söka få en ändring i det med gubben far din.»

Han var mycket ifrigt upptagen med sina knifblad.

«Det är ju *hans* sak, och icke *min.»*

Hon stod och stod, och glimtar spelade inne i hennes bruna ögon, som om hon midt i förtrytelsen öfver hans egensinnighet dock roade sig öfver densamma.

«Du skulle ta saken mycket öfverlägset, vet du, och en vacker dag fara ut till gubben, och säga honom midt upp i synen ungefär så här: Jag kommer inte för att be Er om förlåtelse, far, utan för att säga, att vi burit oss dumt åt begge två, isynnerhet I kanske. Ty I lät mig inte studera, och dertill allena var jag lagd; och när jag gifte mig med Kjersti, lät I mig löpa som en hund. Nu har jag varit egensinnig i sex år och skulle mycket väl kunna hålla ut dermed till mina dagars ända; men då *jag* vet, att *I* också ångrar Er, och då I vet, att *jag* har det mycket uselt, så tycker *jag* som så, att vi båda två, som förnuftiga menniskor, kunna ta hvarandra i

handen igen.»

Han satt absolut fördjupad öfver sina knifblad, som om han icke hade hört hennes ord och ej ens vore medveten om hennes närvaro. Och då intet svar kom, tillade hon efter en paus, helt sakta och förebrående:

«Du borde göra det för Kjerstis skull.»

«Å, jag tror inte, *hon* skulle högakta mig särdeles derför,» sade han, låtsadt likgiltigt. Och plötsligt slog han om och nästan skrek: «Men jag skulle bra gerna önska, att någon af de många, som tycka det hela är så förvändt, en gång sade *honom* det rent ut och läste honom lagen.»

Hon teg en stund och svalde rådvillt.

«Jag tror, att då vore det allra enklast, han en gång steg hitin,» genmälde hon kort. «Då behöfde visst ingen särskildt läsa lagen för honom.»

Och då han dertill ingenting svarade, gjorde hon en tvär åtbörd, som om hon samlade sig, virade paketet fastare samman samt slöt själen tätare om lifvet.

«Ja, godnatt då.»

«Godnatt. »

Det hade blifvit kväll under tiden. Då hon hunnit utanför byn, var solen redan nedgången; broderns gård låg der borta framför henne som en skarptskuren silhouett mot den bjerta, köldgula höstaftonsrodnaden. Icke en menniska att se på vägarne; hon gick alldeles ensam fram i kvällen, hvilken i detta moment var så intenst ljus, för att i nästa slockna och skymma så mycket hastigare. Blott råkorna firade orgier i den genomskinliga luften; de suto högt, högt uppe som små små svarta prickar, helt orörliga, hvilande på vingarne, — så med ens kom det rörelse i massan, och de sköto nedåt genom rymden i en blixtsnabb båge, så det hven i den tysta kvällen.

Hon stannade och blickade opp mot råksvärmens lustiga lek; och som hon dervid vände det i en svart baschlik inramade ansigtet upp mot den ljusa himlen, blefvo dragen dubbelt så regelbundna som vanligt, de blanka bruna ögonen dubbelt blanka och den gulaktiga hyn nästan genomskinlig. Det tog till att bli kyligt; hon svepte sjalen tätare omkring sig, och den långaktiga gestaltens något beniga former togo sig ännu kantigare ut än eljes i den glansdränkta luften.

Som hon fortsatte sin afbrutna vandring, varseblef hon på backen af vägen framför sig, klart aftecknad mot den gula kvällshimlen, gestalten af en man. Hon kunde tydligt urskilja, att han bar mjuk filthatt, kragstöflar och joppe med knappband tvärs öfver ryggen. Han vek af in på inkörsvägen till broderns gård och försvann i alléen; men hon hade igenkänt ingeniören, som sysslade med afvägningar i orten i och för det stora utdikningsföretaget och som hon sett då och då vanka omkring med stativet och profröret ute å markerna.

När hon kom fram, var det redan mörkt. Bandhundarne skälde som ursinniga, så att hon måste tilltala dem, för att få dem att tiga. I folkstugan var tomt och mörkt; pigorna sysslade i köket med kvällsmaten, och manfolket stälde med hästarne och korna. Hon hörde samtal från kammaren och steg in; genom skumrasket och röken glimmade tre glödande cigarrer emot henne, och hon kunde urskilja trenne manliga gestalter, som reste sig, då hon inträdde.

«Nå, det var bra, du kom,» sade den ena, brodern, «vi ville just ha oss en toddy till en trekarl.»

Hon blinkade med ögonen, det sved i dem af röken, och trädde fram i rummet, spejande in i det rökuppfylda

dunklet efter hvem de andra voro.

«Ah, det är visst inspektoren,» sade hon och räckte den ene handen.

«Ja,» svarade brodern. «Och så vidare ingeniör Jonsson, — min syster.»

De bugade sig båda stumt för hvarandra i mörkret; och hon gick ut att hemta lampan.

II.

Fröken Mathilda slog fönstret upp på vid gafvel, för att den myckna cigarr-röken måtte drifva ut. Derute hade månen gått upp, och det var så ljust som midt på dagen. Hon såg de tre männen, brodern och de begge främmande, långsamt gå ned igenom trädgården, som bredde sig ut framför henne med bruna skuggor och hvita dagrar. Träden kastade sina skuggteckningar öfver de kalkade väggarne och de grusade gångarne, hvarje blad och hvarje kvist utpenslade, — orörliga äfven de, orörliga som månskenet, orörliga som denna septembernatt, i hvilken intet annat ljud hördes än de tre männens steg, som aflägsnade sig.

Hon blef stående i det öppna fönstret utan att veta af det. Det stod kallt in af nattluften, men hon märkte det ej. De tre männen voro borta, utan att hon sett dem försvinna nere bak häcken.

Det fins något, som hon söker efter, någonstädes der inne i sig. Hon vet icke precis hvad, ej heller precis hvar; men någonstädes inom sig känner hon detta något, som hon söker efter. Det strök igenom henne, detta något, ungefär såsom ett mycket gammalt minne, en erinringsförnimmelse från mycket mycket länge sedan, liksom vi ofta inför ett landskap eller ett ansigte tycka oss ha sett samma ansigte eller samma landskap någon gång förut, utan att detta dock vore möjligt. Sålunda strök det igenom henne, — och blef liggande inom henne. Det försvann icke igen; det fans der kvar; hon kunde icke se det, icke gripa det, men hon kände, att det låg der. Hon letade och letade rundt omkring i sitt lif; ibland tyckte hon sig vara det så nära, att det dunkla täckelset i nästa ögonblick måste falla och bilden med ens stå der midt i ljuset; men i detta nästa ögonblick kände hon sig fjermare derifrån än någonsin. Ovissheten var återigen der. Men den var icke af det slags, som man annars erfar, när det sökta ordet, som fallit en ur minnet, redan ligger på tungan, men ändock ej vill låta finna sig. Det var en ljuf ovisshet, — som den, hvilken man känner i unga dagar och hvari hela lifvets fullhet sväller, — som den, med hvilken ungmön far till sin första bal. Det kändes så varmt att så der stå der med den inom sig; och hon visste af ingenting, visste icke hur länge hon stått der. Hon vaknade upp, som ur en rent kroppslig sömn, vid att någon kom gående fram emot henne nere å trädgårdsgången. Först ännu långt senare kom det för hennes medvetande, att det var brodern, som vände tillbaka efter att ha följt sina gäster ett stycke på väg. Hon hade liksom glömt det alltsammans; den låg redan liksom så långt, långt borta, hela kvällen, — alldeles som färden till balen och dennas första timmar tyckas ligga så långt bakom oss, när man på morgonen reser hem derifrån.

Hon stängde fönstret och gaf sig till att ordna smått i rummet. När brodern kom in, rödde hon undan på toddybordet. Mekaniskt; fingrarne förrättade det vanda verket, men det öfriga af henne var icke med dervid; hon var som tvedelt; hon visste icke sjelf af, hvad hon företog sig, och när det hela var slutadt, var hon förundrad öfver, att det var gjordt: det var som om främmande eller osynliga händer verkstält det; att *hon* utfört det, hade fullständigt undsluppit henne.

Brodern tilltalade henne, — det tycktes henne, som om rösten tillhörde en främmande person. Hon betraktade detta ansigte, hvarifrån orden kommit, — och fann på ett stort afstånd inne i en sky några otydliga drag, ehuru hon kunde säga sig, att de vore kända; det vore det sjelfklara, att det var han, Nils, hennes bror, men på samma gång tyckte hon, att det var besynnerligt, att det ock verkligen så förhölle sig.

Hon strök sig öfver ansigtet, som för att se bättre; hon tyckte, hon fått vatten i öronen, som det ibland händer den badande. Han stälde till henne ett par förfrågningar om likgiltiga ting, hushållsangelägenheter, samt gaf några anvisningar för morgondagen; hon svarade rigtigt på allt och behöll allt i minnet, men det låg alltsammans förvaradt i lager inunder medvetandet och hade icke passerat igenom detta; hon blef medveten om innehållet i det hörda först en lång stund efter att orden uttalats; hon komme säkert att handla i öfverensstämmelse dermed, men på samma sätt som en hypnotiserad efter uppvaknandet utför de under sömnen undfångna befallningarna.

Hennes sofrum var fullt af månsken, och hon klädde af sig utan att tända ljus. Hon rullade gardinen ned och gick till sängs samt blef liggande orörlig, med stora, blanka, orörliga ögon blickande ut i den ljusa dagern. Det var sömnen som kom, men hon kände den icke igen, ty det var icke den vanliga sömnen, hvilken hon annars till natten märkte komma, — den som med ett slag kastar sig öfver menniskan samt, innehållslös och brutal, förvandlar henne till ett dödt ting. Nej, den kom icke utifrån, denna natt, utan den satt derinne i henne, såsom något lätt och ljust, hvilket genomträngde hela hennes varelse, en hvila full af kraft, en glad känsla, en väntan på goda drömmar och en föraning om att, när hon nästa morgon vaknade upp, skulle hon fråga sig: hvad är det för något ovanligt och högtidligt, som i dag väntar mig och som nu ligger som sol i sinnet? — Det bredde sig ut igenom henne; hon kände, hur det bredde sig, hur det fylde henne, hur hon sjönk hän deri, försvann deri, upplöstes deri; och medan ögonen slöto sig och de första jemna tysta andetagen af en sofvande blefvo hörbara, hade hon sjelf endast en förnimmelse af denna inom henne städse växande och svällande salighet.

Hur länge hade det räckt? Vid dessa tillstånd fins tiden ej mer till; det måttet är upphäfdt. Men som hon låg der i denna nya sömn af ljushet, klarhet, stillhet, kom med ens, ovisst hvarifrån såsom allt ursprung, upp ur dessa dunkla djup, hvilka fortfara att lefva, om menniskan sofver eller är vaken, — kom en böljning upp genom det stilla, en grumling i det klara, en skugga öfver det ljusa. Det var ett ingenting, men framgånget ur det organiska, steg och steg, och vidgade sig, — blef i själen till en obestämd oro, en villsam otålighet, en flämtande ångest, en bultande feber, — slumrerskans andedrag blefvo korta och ojemna, ansigtslinierna spändes i stelning, — ut ur alla de oklara förnimmelserna löste sig plötsligt *en* bestämd förnimmelse, ett ljud, ett ljud som hon hört hundra gånger förut, medan hon låg i sin säng på natten, först i verkligheten och sedan i fantasien, — kroppen krökte sig i en ryckning, och med *ett* sätt satt hon upprätt i bädden, stirrande ut framför sig med ögon, vidöppna af skrämsel, sömndruckna och dock spöklikt klara ...

Det hade låtit som ljudet af en vagn, hvilken närmade sig hastigt långt långt borta.

Hon satt upprätt i sängen och lyssnade, med händerna sammandragna som i kramp och hvarje nerv spänd till att vibrera af det ljud, hon trodde sig ha förnummit. Det var ljust i rummet, som då hon somnade in; bakom gardinen stod månskenet andlöst och orörligt, och vid sidan af den sköt en lång stråle in öfver golfvet, bröt sig mot väggen och lopp vidare uppåt mot loftet. Hörde hon nånting eller hörde hon icke nånting? Det susade och surrade för hennes öron. Eller var det bara månskenet, som skälfde? Hon lade hufvudet på sned, — månskenet stod stilla omkring henne, som fruset. Hon strök sig med handen öfver ansigtet, andades upp och satte sig att lyssna igen: susandet hade plötsligt fallit ned från hennes öron, och allt stod med ens stumt och stilla rundt omkring, — natten, månskenet, allt. Icke ett ljud; icke nära, ej heller fjerran.

Med en lättelsens suck lade hon sig tillbaka mot hufvudkudden. Det hade bara varit en febersensation, — ljudet af vagnen, som närmade sig hastigt långt derute på vägarne. Liksom så ofta förut, — men det var länge sedan, hon sist haft det. När var den sista gången? — Hon kunde knappast minnas det mer; men *hur* det varit, *det* mindes hon; det kom ännu alltid så lifslefvandes igen, så snart hon bara lät det komma opp i sig, och särskildt denna natt, som hon låg der och fantasiförnimmelserna ännu ekade inom henne i nervernas skälfning, hvilken blef till konkreta bilder, till klang af stämmor, och syn af ansigten, och hela scener .....

Hon låg der i sin säng, precis som nu; och modern sof derborta vid andra väggen. Modern kastade sig af och an; med ens blef det stilla derborta, som om hon låge och hölle andan och lyssnade.

«Mathilda!»

«Ja, mor.»

«Jag tycker, det kör.»

«Det är bara som I tycker, mor, I har bara drömt. Sof igen, mor. Der är ingenting att höra.»

Men när så modern sof sin oroliga sömn igen och en stund gått och hon sjelf legat der och lyssnat, hörde hon tydligt det köra långt borta. Hon spände hvarje nerv i sig till att lyssna, icke blott örats: det var *deras* vagn, hon kände igen ljudet af dess rullande på en half fjerdingsvägs afstånd. Nu kom den uppför backen, Brönningebacken; nu bar det utför; in i Hannarps by, med ett särskildt ljud framför husen och ett särskildt, då den passerade öppningarna mellan dem; — fram om sista huset, — in på byvägen, — i alléen redan, — gårdshundarne satte i att skälla, tjöto och skälde, — närmare och närmare, — jesus kristus, det måtte gå i sträck, — ännu på den grusade vägen, men i nästa ögonblick måste den rulla in på stenläggningen, — nu, nu, hon krympte sig dervid, — en pisksmäll, ett skramlande af hästhofvar och vagnshjul, — plötsligt stilla, och så ett frustande af svettkörda hästar och högröstadt samtal af många stämmor.

Modern var redan ur sängen.

«Nej, blif I, mor. Låt mig stå upp.»

Hon for i det nödvändigaste; men fadern var redan i grannrummet, sjungande och svärjande, talande med sig sjelf, småskrattande och bullrande, vältande stolar och bord, fingrande om nyckeln, tumlande in till dem, — gamle Per Olsson i Hannarp, storbonden, supbrodern, den bäste och den sämste menniska under solen, allas vän, bara sin egen och de sinas fiende.

Han satt dinglande på kanten af moderns säng, och trefvade efter hennes händer och ansigte.

«Nå, mutter. Ger du oss nånting godt?»

«Låt mor vara i fred, far. Hon behöfver sofva.»

«Höhö, piper kycklingen!»

Och jätten kom in mot henne, sakta, osäkert, med lyft hand.

Modern grät stilla borta i sängen.

«Inte slå henne, far. Det kommer du att ångra.»

«Så—å, så—å. Hönan kacklar också. Nå, så skulle då också djefvulen ...»

Hon höjde armarna kring hufvudet för att afvärja slagen och störtade ut ur rummet, men hörde ännu modern kvida derinne, som om han släpat henne vid håret ur sängen ....

En natt på efterhösten vaknar hon plötsligt vid att det håller stilla derutanför fönsterna. Hon är med ett språng ur sängen och i kläderna. Det blir så tyst, tycker hon. Hästarne frusta och skaka på seltyget; men annars icke ett ljud. Hon tvärstannar midt i sin påklädning och lyssnar med vidöppen mun: allt förblir tyst. Hon är ensam: brodern är vid folkhögskolan, och moderns säng fins icke mer der, sedan hon sjelf gått bort. Det löper en rysning igenom henne; det är så ohyggligt, att allt förblir så tyst. Nere i gården går en dörr,

träskor komma slamrande öfver stenbron, och skenet af en lykta faller in i rummet. Derpå blir det igen tyst, en liten stund; och så klappra träskorna uppför stora trappan. Hon springer handlöst genom rummen, halfklädd som hon är, snafvar och reser sig igen, törnar emot men springer vidare, ut i förstugan, rifver dörren upp ...

Der står störstdrängen, gamle trotjenaren, med sin lykta i handen, hvit i synen som ett lakan.

«Det är visst händt en olycka,» säger han, famlande på målet, samt vänder lyktan om mot vagnen, som är kastad på sidan och ramponerad. Hela gården väckes upp och kommer på benen. Man går alla, drängar och pigor, med lyktor i händerna, nedåt alléen. Mörkt och tyst. Icke en ljusning; icke en vindflägt. Ingen mäler ett ord; och lyktorna kasta fantastiska sken ut öfver plöjåkern. Och nere i kröken till inkörsvägen finner man gubben med det krossade, blodiga, grå hufvudet emot den spetsiga, kalkade stenen ——————————

Förut, när dessa erinringens skräckbilder skrämt henne upp ur sömnen, hade hon, så snart hon kommit till sig sjelf igen, kallblodigt bekräftat, att det bara vore en elak minnesdröm, lugnt afvaktat, att det upprörda sinnet åter hunne lägga sig till hvila, samt derefter sjunkit tillbaka i sin innehållslösa, döda sömn. Men denna natt kom det annorledes för henne. När det gick upp för henne, att hon bara febrat och att allt det der var något förgånget som icke längre fans, så skedde det ej i denna kända form. Ur nysprungna källådror inom henne välde fram en varm och ymnig ström, som sköljde det bort i ett nu, — stämningen från förr i kväll, i hvilken hon slumrat in. Och hon hängaf sig ånyo åt den, tryckte sig intill densamma, som om den vore något varmt och lefvande vid hennes sida, i hvars skydd hon kunde sofva in tryggt som ett barn, — närvaron af en ny verklighet, som förtog de onda erinringsfantasiernas makt, utplånande dem som det liflösa skuggspel de voro.

III.

«Detta skulle alltså vara ingeniörens rum, om ingeniören ville hålla till godo.»

Hon hade öppnat dörren till husets gästrum, der alltsammans ännu stod som på föräldrarnes tid, med hvitblå, storblomstriga tapeter, långa hvita gardiner och ljuspolerade möbler. Allt sken af renlighet och förrådde, att en kvinlig hand farit fram deröfver. Fönsterkarmarne stodo fulla af blommor i krukor; och på bordet en vas med georginer och astrar, som ännu doftade af daggen.

«Å vet fröken,» svarade gästen, «det är mer än jag annars är van vid. När man som jag(så der flackar kring året rundt och jemt kommer i nya främmande trakter, så får man nöja sig äfven utan komfort. Man blir så van vid gästgifvaregårdseleganse, att man mot sin vilja blir helt illa till mods, när man för en gångs skull får det så här rart och hyggligt. Man sofver ju ofta bara för en natt på ett ställe, och då tänker man inte så mycket på, hur der ser ut; men här käns det en så, när man träder in, som om man skulle bo här för länge. Tusen tack, fröken.»

Hon vågade icke se upp, men kände hans blick på sig och att han log: det lyste och det brände på hennes ansigte. Hon kastade en snabb och skygg blick hän till brodern och drog sig skyndsamt tillbaka, lemnande de begge männen allena. Hon kände icke fötterna inunder sig; men inom henne låg en olidlig känsla af skam: hon hade bestämdt förrådt sig, det stode att läsa öfverallt på henne, i hennes åtbörder, i hennes sätt att gå; och nu hade hon till på köpet röjt sig genom att utstyra rummet, *hans* rum, så der, med blommor och på annat vis. Hade han icke lett emot henne — det ville säga så mycket som, att han visste, hur det stod till med henne. Och brodern? Brodern hade haft ett särskildt uttryck i sitt ansigte, — eller hade han icke? Hon försökte leta sig till i erinringen, hur han sett ut och hurudant det der uttrycket varit, medan hon stod vid fönstret ut till trädgården inne i sitt rum, med brännande ögon och matt i knäna; men hon kunde rakt

ingenting fasthålla. Så gjorde hon en otålig gest med ett litet föraktfullt utrop af ovilja öfver sig sjelf, och gick till sina sysslor ...

Om *det* var lyckan, hon hade fått? Det var så helt olika mot hvad hon förut haft och som hon menat vara lyckan: friden i sinnet, lugnet i sinnena, den goda helsan och den sunda sömnen, sysslorna hemma och samvaron med menniskor då och då, denna obrutna nöjdhet i själen, som icke är lojhet utan omedvetet välbefinnande. Hon hade varit, själsligt sedt, såsom en af dessa menniskor, hvilka icke veta af, hvad sjukdom är, emedan de sjelfva aldrig varit sjuka. Och nu hade detta andra kommit, hvilket på en enda kväll — hon kunde icke säga huru — förvandlat henne från innan till utan och gjort henne till en helt annan menniska, så att hon icke mera kände sig sjelf igen. Vore *det* lyckan, det som man menade med lyckan, kärleken ....? Det var helsa, men icke mer som förr, utan en helsa, som bultade af lif, strålade af sol, helsa och sot på samma gång, en känsla af öfverfullhet, som icke gaf ro, en ny varelse inom henne, hvilken vred och våndade sig med vällustiga smärtor, jubel och ångest, skam och tindrande lust, en längtan så sjuk som slocknande aftonrodnader, stämningar bräddade af gråt, och känslor så stilla och varma som den unga moderns ...

Morgonen efter den der märkvärdiga kvällen vaknade hon tidigare än vanligt och liksom mera utsofven. Hon steg ur sängen med samma förnimmelse, som om hon stigit upp ur badet. Hon gick hän till fönstret och rullade opp gardinen: hon betraktade krukblomsterna en efter en och kände en alldeles egenartad kärlek för hvarje särskild af dem. Och när hon blickade ut i trädgården, der solen lyste på daggen, förekom det henne, som om hon först nu lärt känna detta sceneri så som det verkligen vore. Hon njöt det som något hon ännu icke sett och som plötsligt ligger der inför henne och talar helt intimt till hennes hjerta. Det hade kommit henne så mycket närmare; och det hela var liksom mera till för henne personligen än tillförene. Solen sken ljusare, och daggen glittrade mer blinkande, och allt tycktes tillropa henne ett tyst: kom, du har ju tusen förtroenden att gifva oss, du behöfver inte yppa dem högt, men kom bara hitut och gå här fram midt ibland oss, så skall du förnimma inom dig, att vi allasamman äro diskreta medvittnen till, hvad som födts nytt inom dig, samt känna dig helt lätt och lycklig till mods öfver, att du kan gifva dig hän så der utan tvång i vår krets. Och som hon stod der och såg ut i denna pånyttfödda verld med dess nya underliga stämning, fann hon sig med ens blicka in i sig sjelf och der finna alldeles samma nya underliga stämning; och då klarnade det plötsligt till i henne och hon visste hvad det var: hon igenkände det samma, som i hennes barndom särskilt helgdagen från veckans öfriga sex dagar.

I hagtornshäcken, som lopp långs trädgårdens ena sida, var en öppning; och från gärdesgården bakom den samma hade man en vid utsigt öfver markerna långt bort mot Brönninge backar. Hon kröp ut igenom öppningen, satte handen för ögonen mot solen och blef så stående, blickande ut mot horisonten med de mjuka våglinierna af backarne: der hade han sitt arbete. Men der var ingenting att se. Gång efter gång vände hon tillbaka, smög sig hemligt ut ur huset och ned genom de afläsgnaste gångarne af trädgården, som om hon förehade något olofligt, samt befann sig alltid till sist på platsen bakom häcköppningen, der ingen kunde se henne. Slutligen, ut på eftermiddagen, varseblef hon långt derute i den klara höstluften, på krönet af backen, i skarp silhouett mot bakgrunden af den blekblå hösthimlen, det höga trefotade stativet med vattenröret samt hans gestalt, som än stod lutad deröfver än rörde sig hit och dit. Och det klack till i henne af hemlig fröjd; hon såg sig ofrivilligt om, om icke någon iakttoge henne, samt blef stående och följde silhouettspelet. Tills med ens den tanken med skrämsel slog ned i henne: *han* sjelf kunde kanske varseblifva henne, som hon stod der och tittade ut. Hon försvann in genom häcken och gick tillbaka upp genom trädgården med feberheta pulsar och nervös gång, ansträngdt skrattande åt sin farhåga. Hon skämdes invärtes, som om hon betett sig narraktigt och icke vore säker på, att icke ännu någon annan förutom hon sjelf varit vittne dertill. —

Dagen derpå, då de suto vid middagen, sade brodern:

«Der är bjudning till Brönninge. Jag hade också att tala med ingeniören. Du följer väl med!»

Det gick varmt igenom henne vid hans namn, och hjertat stod stilla af fröjd vid utsigten att få se honom; men med en motsägelse, lika underlig som vanlig, vände hon utåt en kall likgiltighet och sade torrt:

«Å, jag vet inte. Skall jag det?»

Han såg förvånad på henne:

«Hvarför inte?»

«Jag var der ju så nyss.»

«Dumheter. Du är ju van att gerna komma med.»

Hon svarade ingenting, men var glad öfver att han insisterat: nu var det *han* som velat det! De talade icke vidare om saken, men då tiden för affärden var inne och brodern gick att kläda om sig, försvann äfven hon för att göra toilett, såsom sjelfklart och aftaladt. I gillesgården var redan fullt med gäster, när de anlände. Hon såg ingen, hörde intet, hörde och såg allt och alla såsom genom en dimma; hela hennes varelse var som en enda ljuf spänning att få se honom plötsligt ibland vimlet; hon gick i detta som i en enda kaotisk massa af ljud och rörelser, hvari fans allenast hon sjelf och så detta ansigte, som hon såg och förnam invid sig — ehuru det ännu fans blott i hennes väntan — tusen gånger starkare än alla dessa andra ansigten, hvilka stodo verkliga omkring henne. Hon skred genom kafferummet; men han fans der icke. Toddyn kom fram, och korten; men vid spelborden var han heller ingenstädes att se. Hon vandrade rundt, — mera med sina ögon än med sin kropp, och mera med sin längtan än med sina ögon—; såsom hyndan, hvilken letar efter sin unge. Kanske komme han först senare, intalade hon sig, — hade ett eller annat arbete för sig, som icke tålde uppskof. Men timmarne ledo, och kvällen kom, utan att han blef synlig. Det blef henne outhärdligt, ovissheten tog makten öfver henne, hon måste ha besked. Måste! Orden suto henne på tungan vid hvarje tillfälle som erbjöd sig att fråga, men hon kunde ej få dem lösa, tills en gång värdinnan satte sig vid hennes sida. Hon var alldeles kall, och blundade, när hon hastigt, för att icke ge sig sjelf tid att hålla orden tillbaka, sade:

«I har främmande i huset för tiden!»

«Ja. Han är inte här i kväll. Han är körd till Aggerup; i ett nödvändigt ärende, sade han.»

Det föll en besvikenhet öfver henne, så tung och bottenlös, som hon icke kunde minnas; och hon kände sig så ensam, hemlös och öfvergifven, att hon var nära att brista i gråt. Allt liksom slocknade omkring henne; och en bitter leda vid menniskorna och pratet grep henne så, att hon kände lust att resa sig och gå bort, gå ut och bli ensam, och gråta.

De hade på hemfärden nått till midt emellan de begge byarna, då de i det starka månskenet varseblefvo en enspannsgigg närma sig dem i stark fart långt ute å den raka, släta vägen. Hon hade genast, på långt håll, känt igen, hvem det var; men brodern först, då de båda vagnarne voro nästan midt framför hvarandra. Han höll hästarne in med ett tvärt ryck, den mötande gjorde detsamma, och de båda åkdonen höllo sida om sida.

«God afton, herr ingeniör!»

Den tilltalade böjde sig fram, som för att se bättre.

«Ah, jag höll på att inte känna igen. God afton. God afton, fröken.»

«Jag har varit i Brönninge, till gilles, ingeniören vet. Jag ville också gerna talat om *vår* sak. När kan jag

vänta, ingeniören kommer till oss i Hannarp? Der är ju också rätt mycket att göra.»

Den andre satt en stund och öfvervägde.

«Ja, senast om två veckor.»

«Så. Det är ju utmärkt. Törs jag be ingeniören hålla till godo med bostad hos mig? Jag tänker, min syster här skall nog ställa ett ordentligt rum i ordning för ingeniören.»

«Jag tackar så mycket.»

«Alltså: på återseende! Senast om fjorton dagar alltså!»

«Om fjorton dagar senast. Bestämdt!»

«Godnatt då!»

«Godnatt! Godnatt, fröken!»

Och de båda vagnarne foro hastigt ifrån hvarandra, hvar i sin riktning på den månljusa vägen.

Hon hade sutit helt stilla och hört på samtalet, men det svälde i henne af känslor, som förtogo henne andedrägten.

«Du hörde, hvad det är frågan om,» sade brodern, medan de otåliga och frustande hästarne i rask traf förde dem fram mot Hannarp, hvars hvita väggar blänkte framför dem i månskenet. «Du kan väl åta dig att ha honom som gäst i huset en veckas tid?»

«Åhja, det tänker jag nog,» svarade hon, nästan skalkaktigt, som om hon kände lust att drifva smått gäck med brodern, hvilken satt der dum och ingenting visste.

Men när de voro hemma, och hon kommit in till sig och blifvit allena, satte hon sig stilla ned i månskenet vid fönstret och grät af lycka. —

Och nu kommo dagar af stilla lycka, dagar som kommo och gingo, utan att hon visste någotsomhelst om dem, *att* de varit eller *hur* de varit, utom det att hvar och en af dem betecknade en utstruken siffra mera af de fjorton dagarne, efter hvilkas förlopp han skulle komma. Det yttre lif, som fylde dem, gled förbi henne såsom ett blekt skuggspel, oväsentligt gent emot detta andra lif, som rikt och fylligt utvecklade sig inom henne. Det var den der nya varelsen inom henne, hvilken liksom växte. Hon kände, att något hemlighetsfullt försiggick inom henne, men hon kunde icke säga sig, hvad det vore. Hon kände det bara, i sin kropp icke mindre än i sin själ; men hon visste icke af, att äfven hennes yttre menniska förvandlade sig, synbart för alla utom henne sjelf, — att der kom rundning öfver gestaltens former, och att gången blef fjädrande, och att anletsdragen mjuknade, att läpparne blefvo fylliga och fingo nya linier, liksom de blanka, bruna ögonen ett nytt uttryck af sinlig själ. Tills brodern en dag blef sittande och såg på henne, med eftertänksam förundran, som om han plötsligt gripit sig i att ändtligen också ha fått syn på något som han länge haft inför sina ögon.

«Hör du, Mathilda,» sade han, «det är besynnerligt: men jag känner dig inte rigtigt igen. Du blir så fyllig igen, så der som flickorna äro blott en gång i sitt lif, precis som du sjelf var den gången, du var sexton år.»

«Å, hvad du kan inbilla dig,» svarade hon med ett ansträngdt skratt, reste sig och gick in till sig sjelf, der hon mötte sitt blodröda ansigte inne i spegeln.

IV.

Han kom till gården en måndag, installerade sig i hast och tog strax ut till sitt arbete. På eftermiddagen kom Johanna på besök; och de båda flickorna fingo brodern med sig och gingo en tur ut å marken för att se på afvägningen. Dimman låg gul och tät öfver slätten; och ingeniören och hans män rörde sig som dunkla fläckar inne i den.

Han tog något torrt emot besöket, sade det nödvändigaste och skötte sitt.

«Ingeniören kunde gerna visa oss en smula, hur det går till,» sade Johanna kokett stött.

Han såg på den unga flickan, log, samt stälde sig upp i något skolmästerlig gudhängifvenhet och begynte förklara, kikade genom röret, flyttade på den afmålta stången, demonstrerade medels papperets många siffror och plus och minus.

Mathilda stod och hörde på och följde med samt tog — halft kokett halft barnsligt lycklig — på sig minen af en underdånig och lärgirig skolflicka. En gång, när alla tre voro upptagna af annat, passade hon på och strök med handen försigtigt öfver rörets bleckinfattning, strök deröfver som i en smekning, hvilken hon gaf och mottog, — hon kände dervid hela värmen af en annan varelse strömma tillbaka ned igenom sig.

«Vore jag inte en flicka,» sade hon skämtsamt med en rodnad, när de togo afsked, «så skulle jag lära mig att afväga. Jag skulle bestämdt drifva det mycket långt.»

Ingeniören log, något förbindtligt, emot henne.

«Aftnarne bli nu långa,» sade han artigt, «och jag kan ju inviga fröken i min konsts mysterier, ifall fröken behagar.»

Hon gick tillbaka hem med sinnet fullt af sol och betedde sig som ett uppsluppet barn, hvilket något roligt stälts i utsigt. Och hon gick hela tiden och väntade på kvällen med hela febern hos barnet, när julgranen tändes derinne i det tillslutna rummet.

I denna samma stämning stod hon ännu i skymningen ute i köket och sysslade med aftonvarden för gästen, i hvitt förkläde och med röda kinder. Det knastrade muntert inne i spiseln, och det fladdrande skenet af brasan spelade och lekte rundt i dunklet, medan pigorna sprungo hit och dit efter hennes order.

En dörr öppnades, och brodern stack in hufvudet.

«Mathilda,» ropade han.

«Ja,» svarade hon och kom emot honom.

«Du behöfver inte besvära dig med någon kvällsmat för oss. Vi gå genast ut. Vi äro bjudna till naboens i kväll.»

«Ack så,» genmälte hon med konstladt munter likgiltighet, medan samma stämning föll öfver henne som härom kvällen nere i Brönninge. Hon gick tillbaka hän till sina koksaker och fingrade en stund mekaniskt rundt ibland dem.

Äh, sade hon för sig sjelf och knyckte på nacken, han kan ju inte rå för det. Han måste ju gå, när han är bjuden!

Hon hörde dem rusta sig till affärd ute i förstugan, rättade en smula på sitt hår och sitt förkläde samt trädde ut på gafveltrappan. De begge männen stodo redan nere vid grinden ut till allén.

«Godnatt, Mathilda,» ropade brodern. «Det är inte värdt, du sitter uppe och väntar på oss. Vi komma visst sent hem.»

«Godnatt!»

«Godnatt, fröken,» sade den andre, tog af hatten samt följde sin värd, som redan satt sig i gång ned genom alléen.

Hon blef stående och blickade ut i den växande skymningen och mot ljusen, som tändes nere i byn, ett efter ett. Han hade glömt alltsammans! *Hon* vore visst den enda, som fäst sig vid hans ord och lagt någon mening in i dem. Men det vore en kränkning! Hon rätade på sig, näsborrarne vidgade sig, ögonbrynen drogo sig samman, — med ett tvärt kast gick hon tillbaka in i huset. Det föreföll henne så tomt och utdödt, som om någon stode lik derinne.

Tisdagen gick, och onsdagen. Hon såg icke stort till honom, utom vid måltiderna; han åt i allra största hast och vände genast tillbaka till sina sysslor. Hon gick omkring i sitt stolta, tysta egensinne, — och han tycktes lägga lika litet märke till detta som öfverhufvud till något som helst hos henne. Det irriterade henne; och en vag ångest föddes i henne. Hon gick der rundt om honom, alltid så nära honom, midt i hans atmosfär, hvilken slöt sig allt fastare och ogenomträngligare ikring henne, kretsade kring honom icke allenast med det som var hennes yttre varelse utan tillika med detta andra intima och hemlighetsfulla något, hvilket står ut ur mannen emot den kvinna han begär och ut ur kvinnan emot den man hon begär; men det var, som funnes ingen ledning öfver till honom, och ingen anslutning. Och den dunkla förnimmelsen deraf, af detta obegripliga, ohjelpliga, oåterkalleliga, glödde inne i henne som en stirrande skrämsel, som den obestämda aningen om något som skall hända oss och som icke kan afvärjas, något som närmar sig långt borta, närmar sig allt mer, redan är der utanför, bultar på: — Ödet, med de tomma ögonen, de stenhårda dragen och den otydbara munnen ...

Brodern och gästen voro utgångna som vanligt, det led starkt ut på kvällen, hela gården låg redan mörk och tyst, och hon allena var ännu uppe. Tystnaden växte och växte, slaguret knäppte allt ljudligare och ljudligare, och hon begynte att med återhållen andedrägt ansträngdt lyssna till sina egna pulsars dofva och hastiga bultande. Så skakade hon med en viljeansträngning feberlamheten af sig, reste sig, tog ljuset och gick in till sig. Det kändes så kvaft, och hon slog fönstret ut till trädgården upp på vid gafvel. Mörkret stod stumt och oigenomträngligt inför henne; det droppade bara högljudt från tak och grenar. Hon vandrade upp och ned å golfvet, med hastiga steg och nervösa åtbörder, i en otålig förnimmelse af att hon måste gripa något som irrade omkring henne. Plötsligt kom det för henne, att hon måste ha länge vankat så der upp och ned; hon märkte med ens nattkylan, stängde fönstret, klädde brådskande af sig, släckte ljuset och gick till sängs.

Hon låg med vidöppna ögon och lyssnade ut i mörkret; hon visste icke hvarför, men hon andades icke och *kunde* icke rycka sig ur denna underliga lamhet, ehuru det pinade henne. Hon låg och lyssnade; det var bara hennes hjerta som hördes, och takdroppet. Småningom fick detta sista ljud öfverhand, och det monotona, söfvande plaskandet gled in i allt det spända och skälfvande samt löste det upp i sin mjuka värme. Hon sjönk hän i detta tillstånd, som hvarken är sömn eller vaka, ligger midt emellan medvetenhet och medvetslöshet, och i hvilket nerverna ännu lefva, allena ...

Tills hon med ens fann sig ligga yrvaken, med klara, skarpa sinnen. Hon hade tydligt hört det, hört det med sina egna kroppsliga öron, en stämma, hon kunde icke säga hvems — den var känd och likväl icke såsom af någon bestämd person —, men i alla fall stämman af en menniska. Den hade tydligt sagt, der tätt invid hennes öra, lugnt och hårdt och gällt:

«Hvad går du och väntar på!»

Hon låg ett moment så der helt vaken och hörde orden och klangen ännu helt tydligt inne i sig: «hvad går du och väntar på!» Allt annat var som med *ett* tag bortstruket ur henne; blott dessa sex ord föllo med en hård, klar klang ned igenom detta tomrum af hennes varelse. Ett moment — så for hon upp, tände ljuset och stirrade skrämdt ikring sig, ut i rummet, der intet var hvarken att höra eller se annat än en mal, som kretsade kring lågan.

Hon blef sittande i bara linnet på sängkanten, med armbågarne mot knäna och hufvudet i händerna samt mekaniskt vaggande fram och tillbaka. «Hvad går du och väntar på! Hvad går du och väntar på!» Ja, hvad ginge hon och väntade på? På något, som inte komme, aldrig komme! Aldrig ... om några dagar redan skulle det vara slut, förbi, som hade det aldrig funnits till, slut, förbi, om tre fyra fem dagar, han borta, och hon icke se honom mer ... Hon gaf ett ljud ifrån sig som ett lidande djur och sprang ut på golfvet med förvildade ögon. Nej, så hellre slut med samma, strax, på ögonblicket, hellre än denna fasa att känna sig lefva, — hon kunde skrika högt af skräck vid denna tanken att vara till. Förintelsedriften steg blind och vansinnig upp i henne; — slå hufvudet mot den skarpa sängkanten, slå och slå, tills sista återstoden af detta envisa, förhatliga något, som hette lifskraften, knackats ut! Bara ingenting se, ingenting tänka, ingenting förnimma; täppa till för alla sinnen ... hon släckte ljuset och kröp huttrande in i sängen.

Och det flämtande, ljudlösa feberspelet tog åter fart i henne, som hon låg der med slutna ögon och ojemn andedrägt: ansigten, som med ens stodo inför henne i en skärande belysning, hvilken gjorde ondt, för att i samma moment slockna igen; — röster, som skreko om hvarandra, in i hvarandra, flätades samman och lupo åtskils igen; — alltjemt nya ansigten, nya röster, ett enda oafbrutet jagande tummel. Långt långt borta sjunger någon. Det är Johanna. Hon kan ännu icke urskilja orden, men det är melodien till «Och jungfrun gick till killan». Sången kommer närmare och närmare ...

«Nu vissna mina blommor,
nu falla alla blad.»

Om igen och om igen; det sjunger gång efter gång, sjunger i ett, slutar och begynner igen ...

«Nu vissna mina blommor,
nu falla alla blad»...

Hon kan icke bli sången kvitt; den sjunges der inne i henne; hon vill kasta den af sig, men den ligger fast öfver henne som en mara, hakar sig fast i henne; det är någon annan, som sjunger der inne i henne, — eller en del af henne sjelf, som hon ingen makt har öfver. Och städse närmare kommer det, det blir högljudt, blir skrik, buller ... med ens går det upp för henne, att det ju är hundar som skälla. Ett envist, nervretande, sömnslitande hundskall, som äfven det växer och närmar sig, först doft, så larmande ... en vagn rullar skrällande in på stenbron genom porten ...

Hon är med ett språng ur sängen och står midt på golfvet, skälfvande öfver hela kroppen. Ute på gården slita hundarne i sina jernlänkar; hon hör samtal och steg uppför trappan. Hon säger sig, att det är brodern och gästen, som kommit hem. Hon hör ett par tydliga godnatt, en dörr slås i, och det blir tyst. Tyst som grafven: blott surret i hennes öra. Tyst och mörkt; och hon är ensam.

Ensam ...!

Rädsla griper henne; hon tycker sig som lefvande begrafven i detta svarta stumma. Bort! Hvarthän som helst, bara icke här, allena. Hon rycker kläderna till sig, sliter dem öfver sig med skälfvande fingrar, finner med sömngångaraktig säkerhet något att kasta öfver sig, trefvar sig framåt och finner vägen ut genom den

lilla bakdörren till trädgården.

Den svarta, regnmättade nattluften slår stark emot henne, och det faller med ens en stor hvila öfver henne. Hon smyger långsamt fram längs muren och når stora gången; en bred ljusstrimma faller ut från ett fönster och glänser glisigt på vätan. Hon skrider försigtigt ända fram till ljusgränsen, men långt nere i trädgården: fönstret står vidöppet, och derinne vid bordet sitter han, med snuggan i munnen och bladande i några papper, som det synes mycket upptagen af sitt. Hon sveper sjalen om sig och blir stående, orörlig som en stod, med blicken häftad fast vid ljuset och mannen. Hon står och står, hon vet ej sjelf af det eller hur länge, — står der, tills fönstret slås i med en smäll, och gardinen fälles ned, och ett ljus liksom slocknar äfven *inom* henne, och hon kommer till sig sjelf igen med en känsla af öfvergifvenhet, och märker, att hon står och fryser ...

Dagen derpå går hon kring med en underlig gång, som om något kroppsligt vore brutet inne i henne, och med sjuka, skygga ögon, men tillika med något öfver sig af lugnet hos den, som vet att han icke har mera, som han kan mista.

Efter middagen, som hon står der och reder till kaffebordet, ser hon brodern komma brådskande opp genom trädgården med ett blått papper i handen. Han låter alla dörrar stå öppna efter sig, träder andlös in och räcker henne det blå papperet, — ett telegram.

«Moster ligger för döden. De vill ha dig der. Strax. Men du får skynda dig, så du kan komma med tåget.»

Han springer ut igen, för att få hästarne förspända. Hon gör sig i ordning; vagnen kör fram för trappan, ännu innan hon är fullt färdig; hon måste göra det sista i all hast; och det hela har gått så fort, att när det i sträck bär ut igenom porten, har hon ännu inte hunnit komma till besinning. Men när det bär ned genom allén, och hon med ens finner sig sitta der och fara bort, kommer det öfver henne, att hon ju reser bort, — och ofrivilligt vänder hon hufvudet om. Han går dernere, med sitt stativ, der hon väntade finna honom. Hon blir sittande med hufvudet vändt om emot honom, hela tiden, ända tills vagnen gör kröken ut på stora vägen och han försvinner för henne bakom backen, först hans fötter, så hans bål, så hans hufvud, — och han var försvunnen, utan att så mycket som ha sett sig om efter den bortfarande ...

Tre dagar senare kommer hon tillbaka, uppför backen igen och uppför genom allén. Hon spejar ut öfver markerna; de ligga tomma, utan en menniska. Vagnen rullar in på gården; hon har en förnimmelse, som vore den utdöd. Brodern kommer ut och tager emot henne, och de gå samman in i huset; hon vet icke hvad det är, men det tyckes henne så kallt och tomt, och hon känner det, som om något vore borta. Hon vandrar från rum till rum, utan att säga sig hvarför, sökande med blicken, vädrande, stum och blek.

«Söker du något?» frågar brodern.

Hon stannar framför dörren till gästrummet. Hon har ingenting svarat, men nu vänder hon sig om och ser på honom, ser och ser.

Det ligger en hel själ i denna blick, men han märker ingenting deraf, märker bara, att den innehåller en fråga, och svarar:

«*Han* är redan borta. Han reste samma dag som du, på kvällen. Der kom order, att han på ögonblicket skulle till ett annat arbete. Vi få en annan ingeniör i hans ställe en af dagarne.»

Hon blef helt hvit och såg på honom, som om han sagt henne någonting vanvettigt. Derpå sänkte hon långsamt ögonen, vände sig liksom eftertänksamt om, samt gick stilla in till sig.

V.

I kvällningen en dag i oktober, många år efter tiden för dessa händelser, suto i salongen å doktorsbostället i Brönninge värden sjelf Per Brönner och hans fru samt instrumentmakaren från Hannarp och hans hustru gemytligt tillsammans. Doktorn sjelf var, trots de icke få år som förflutit, ej särdeles förändrad; han såg ännu helt ung ut med sitt blonda hufvud och sitt blida ansigte, solbrändt och melankoliskt. Hos fru Johanna deremot hade flickan fullständigt förvandlats i modern, såsom plägar ske hos kvinnor med denna hysteriskt skära, ömtåliga och yttre fägring: allt det skiftande och färgfina var liksom slocknadt, ögonen alltid lika uttryckslöst klarblå, hyn alltid lika färglöst blek, kvar var blott ett vackert anlete utan uttryck samt en fin, bräcklig gestalt, hvars linier begynte hårdna liksom anletsdragen. Det andra paret bar tydliga vittnesbörd om inträdt välstånd. Han sjelf, som nu sedan åravis satt med stor verkstad och många gesäller, hade samma groteska hufvud som förr; men det enorma gula ansigtet var rentvättadt, och det enorma skyiga håret och skägget välvårdade. Kjersti såg ut som en kvinna, hvilken hemtar sig efter utståndna svåra tider, medan hon dock behåller spåren af dessa outplånligt intryckta i sitt yttre.

Det var en skum och dimmig dag, och det begynte tidigt skymma. Den skånska höstkvällens tunga svårmod vidrörde dem alla.

«Sjung lite för oss, Johanna,» bad Kjersti.

«Hvad skall jag sjunga! Det är så sällan jag rört till pianot de sista åren. Jag har väl nästan glömt allt.»

«Något som passar in i stämningen en sådan här kväll.»

Värdinnan satt ett ögonblick eftertänksam, reste sig raskt med ett smil, gick hän till pianot, öppnade det, satte sig, slog an och sjöng:

Nu vissna mina blommor,
nu falla alla blad.
Nu kommer höst och dagar grå
i ändlöst långan rad.
Och hvarje sparf och råka
de ha sitt trygga bo.
Men han som tog mitt hjertas tro,
han tog ock all min ro.
Och minsta lilla fågel,
han har sin vinterkost.
Mitt hjerta det har ingenting,
när det blir snö och frost.

Doktorn hade stält sig hän vid ett af rummets tvenne fönster. Han blickade genom rutan, som började immas, ut i den höstliga trädgården, der dimman och skymningen redan hängde ned mellan grenarne. En kvinna, med öfverkroppen insvept i en sjal och en svart baschlik kring hufvudet, kom in genom grinden och skred långsamt upp emot huset. Hon hade just nått halfvägs, då sången begynte. Hon tvärstannade och lyssnade. Vid sidan af gången växte en grupp försenade astrar: hon sträckte handen ned, bröt en af blommorna, samt blef stående halft bortvänd och ryckte långsamt det ena blombladet efter det andra löst och lät dem ett efter ett falla till marken. När sången slutade, kastade hon den nakna stjelken bort och fortsatte lugnt sin gång upp mot huset. Men då hade doktorn redan lemnat sin plats vid fönstret och kom emot henne ned utför den glastäckta verandans trappa.

De möttes ute på gången och togo hvarandra i hand.

«Välkommen, Mathilda,» sade han. «Är du ensam? »

«Åhnej, min bror kommer strax efter. Han gick bara ett ärende in i byn.»

Han såg på henne.

«Du har det inte bra? Jag ser det på dig.»

«Är du doktor i dag,» afböjde hon leende.

«Nej, det är inte doktorn som talar,» genmälte han mildt och allvarligt. «Du ser så sorgsen ut.»

Hon skakade stumt på hufvudet.

«Jag stod och såg, när du kom — derinne bakom fönstret,» tillade han, «medan Johanna sjöng. Det såg ut, som om det fans ett eller annat samband mellan dig och min gamla dumma visa.»

Hon stod och blickade förbi honom ut i den grå luften.

«Ja,» svarade hon kort, «den väckte i mig ett gammalt minne.»

«Minne!» utbrast han med ett litet bittert skratt. «Har *du* minnen! Sådana minnen!»

«Det ha väl de flesta.»

«Ja,» sade han, som förut. «Alla kanske — utom du.»

Dimman tätnade inne mellan grenarne, och föll i stora, tunga droppar. De skredo uppför trappan till verandan och blefvo stående i dörröppningen, vända utåt mot kvällslandskapet.

«Kommer du inte ihåg en kväll för många år sedan? Det var dagen innan du skulle fara till Lund. Hon sjöng denna samma visa för mig. Och du satt ute i trädgården i Hannarp och hörde på. Mins du inte?»

Han skakade på hufvudet.

«*Det* är väl ändå inte ditt minne,» sade han.

«Nej. Men *dagen.*»

Och då han ingenting fann att säga, fortfor hon:

«Det är den dagen, som mitt lif roterar ikring. Förut och efteråt. Det var den, som jag gick hän emot, utan att jag visste af det; och det skall vara den, som kommer att flamma opp som det sista i mig, innan jag slocknar.»

Hon stod tyst en stund och såg ut i skymningen, der droppet blef allt starkare. Derpå fortfor hon:

«Jag kom från er, der Johanna satt och sjöng en sentimental visa, bara för att du skulle fara till Lund. Jag gick in om till Kjerstis, der de suto och svulto på sin ungdomskärlek. Jag fann det ena löjligt och det andra dumt; och när jag gick hem på kvällen allena, sade jag mig detta i min egenrättfärdighet. Och när jag kom hem, så satt *han* der.»

«Han?»

«Ja. Mannen. Mannen för mig.»

Der kom en liten paus.

«*Var* alltså ändå en man med i ditt lif, Mathilda,» sade han blidt spefullt. «Så *kom* han likväl till sist!»

«Ja, han kom. Och som han kom, så gick han. Och ingen visste af, att han kommit för mig och gått igen, hvarken du eller Johanna eller min bror, inte ens han sjelf, — ingen utom jag. Och för mig har det varit, som om det icke vore en mensklig varelse, som dervid kommit och gått öfver min väg. Jag har efteråt aldrig kunnat fixera hans drag för mig och säga mig, att så och så såg han ut; det enda som blifvit kvar och som lefver ännu och som jag i dag känner lika starkt som då, det är intrycket af honom, det som hans närvaro gaf, det som jag kände redan i det ögonblick, då vi för första gången helsade på hvarandra inne i dunklet. Han gick igenom fjorton dar af mitt lif, icke som en varelse som de andra, utan som en kraft, som en susande flamma, in i hvars hvirfvel jag drogs. Och derför kan han nu vara både död och begrafven, som han också är, och lefva ändå, i mig, i det hvarmed han fylt mig; ty *det* är ett med mig, och det ena kan inte skiljas ut ifrån det andra, och det kan dö först med mig.»

Han stod helt stilla och vågade knappast andas och visste ingenting att säga henne.

«Det är en underlig historia, *din* historia,» sade han lågt och skälfde på målet.

«Den är kanske inte så ovanlig, som man kunde tro,» svarade hon lugnt. «Många kvinnor ha ingen annan historia. Mången af oss får inte mera ut af lifvet än så. Och man kunde fått ännu mindre. — Se der kommer Nils.»

Brodern trädde in genom trädgårdsgrinden och kom uppåt gången. I detsamma ropades inne från rummen: «men kommer I då inte in?», dörren öppnades, och vid sidan af Johanna hoppade barnen ut. Den främmande steg uppför trappan, man helsade på hvarandra, doktorn stängde verandadörren, och man gick alla in i huset, hvars fönster snart lyste vänligt ut i den tätnande höstskymningen, som var fyld af dropp.

DEN VACKRA URSULA

Under många år af mitt lif ha två ögon följt mig. De ha följt mig såsom alla dessa lifsgåtor göra, hvilka stått utmed ens egen lefnadsväg och kastat sin skugga in i ens själ, när man gick förbi, och dermed gjort det stora, allmänna tillvarelsedunkel, som vi alla gå och bära på och med åren samla samman i oss, ännu en nyans mörkare. En nyans mörkare, en nyans oigenomträngligare, — ett fjät närmare upp mot denna det drägtiga rufvandets värmepunkt, der det flämtande mörkret slår ut i en gnista och der kaos remnar öfver de ljusa djupen inunder. Ofta voro de borta, dessa två ögon, borta under långa tider, försvunna ur mitt minne; men så voro de plötsligt åter der, utan att jag visste hur eller hvarför, — suto ånyo der vid sidan af vägen, der jag gick fram, som om de sutit på detta ställe länge och orörliga och vetat, att jag dock en gång måste komma denna leden fram, och så bara väntat på mig. När jag grubblade i skymningstimmarne, och utverlden stillnade omkring mig och efterhand blef borta, och det till sist ej var annat än sjelfva svarta natten, som jag satt och stirrade in i, — då fann jag ibland, plötsligt och utan öfvergång, att det var dessa ögon, jag satt och stirrade in i; de lyste fram emot mig derinne ur mörkret, eller rättare sagdt: det var, som om mörkret, sjelfva det oigenomträngliga svarta, tagit gestalt i dem och i dem lyste emot mig, frågande, dragande, oigenomskinligt. Och äfven annars mången gång, i fördjupade samtal på tumanhand och under det fylliga kaosbruset, när många menniskor voro samman, kunde för mig med samma tvära öfvergång de töfvande, stilla orden dö hän i en paus och det säkra, stigande lifssorlet brytas af; och framför mig fans intet utom dessa tvenne ögon, i hvilka ett någonting återspeglade sig, som var förmer än orden och sorlet, — ett någonting, som var sjelfva det stumma .....

Jag bodde i min ungkarlstid en sommar i de bairiska bergen. Lokaltåget paddlade sig pustande uppåt, alltjemt uppåt, vindande sig med dalsänkan och den lilla bäcken nere i dess botten, — för att omsider efter

en lättnadens suck, hvilken var både att höra och förnimma, ljudlöst glida ned i en vid, rund, solig öppning midt ibland bergen och plötsligt hålla, just som man minst väntade det. Upp utmed den ena gröna bergssidan klättrade — med en munter och spänstig och ej så litet lättsinnig rytm, hvilken påminde om gången hos kvinnorna der i bergen —, klättrade lätta, luftiga villor: hvita väggar, gröna fönsterluckor och röda tak inne i täta fruktträdsklungor; och nere utmed sjön sträckte sig i en förvägen och färgpunkterad böjning den lilla byn med blomsterbugnande verandor och tjocka, gröna butzenscheiben och brokigt helgonmålade ytterväggar samt här och hvar «vår fru» Guds moder stående inne i en nisch.

Landsvägen, som lopp fram igenom byn, snodde sig från bergen i Tyrolen ut öfver den bairiska slätten. Den hade förr i tiden varit stora farleden för romarnes härkolonner och de medeltida handelskaravanerna, — väl också en af de fåror, i hvilka en gång Germaniens bästa blod bröt sig väg genom dessa sista berg, som skilja norden från södern, och jäsande som ungt vin forsade ned i Italien. Numera trampades den bara af landets egna barn, året rundt, — med undantag allena af ett par korta sommarmånader, då främlingsströmmen liksom för en minut afbröt den långa stillheten med sitt stim och buller, hvilket derpå, raskt som allt annat buller, ekade in lite i bergsskrefvorna och så med ens dog och var borta, så tvärt, att man ofrivilligt blef stående och lyssnade efter, hvar det blifvit af och om det icke skulle komma igen, och så fullständigt, som om det aldrig varit till.

Midt i byn låg värdshuset för de främmande. Byggnaden sjelf var i stort sedt årsbarn med kulturen i landet: skylten var ett praktstycke af gammaltysk jernsmideskonst, kyffet der biertunnan stod var ett rudiment af ett kalkadt hvalf, som ledde fantasien på gamla klostergångar, och inne i matsalen med dess gammaldags stilfulla och trefliga lilla hörnutsprångsrum hängde ännu i mättade, men af århundraden urblekta färger en bedjande munk af en okänd mästare från den gamla tyska konstens storhetstid.

Här slog hvarje sommar en flygtig resandeskara ned, såsom den svärmande biflocken i en buske vid vägen. De flesta kommo ena dagen för att redan den nästa försvinna igen, — tillbaka till städerna eller vidare inåt bergen på sitt meningslösa, jägtande dagdrifveri. Men en liten, fast stock satte sig dock kvar för hela korta sommaren, tills äfven den just som den vackra hösten kom — hur fast den än kunde ha sett ut — plötsligt förtunnades, löstes upp och med ens var borta, precis som ekot af en sekunds buller derinne i djupet af bergsskrefvorna.

I en sådan der fast stock sommargäster satt också jag i ett längst förflutet år af min ungkarlstid. Det var lutter menniskor, som aldrig sett hvarandra förr, men som hycklade, drömde eller gjorde sig inbördes intima genom ett par veckors samvaro och som spelade hemma i en främmande ort, der de inte kände mera än hotellet och sina medgäster. Vi voro främmande för hvarandra i går; vi skulle i morgon vara precis lika främmande för hvarandra igen; och denna lilla vackra bergsby, hvarest slumpen fört oss samman, skulle för oss alla senare inte betyda stort mera än ett af åren blekt balmärke, hvarmed alldeles inga minnen voro förknippade.

I hela denna sammanflutna lösa massa fans bara en enda fast punkt. Det var dottern i huset, Ursula, den vackra Ursula. Hon var också det enda, som jag efteråt mindes af hela denna sommar med alla dess menniskor och händelser.

Den vackra Ursula!

Så hade hon vid något tillfälle blifvit döpt; och under det namnet gick hon sedan. Jag tror nästan, det uttalades första gången med en biton af raljeri; och med en sådan undermening brukades det också af samtliga damerna och herrarne. Ty någon skönhet efter den estetiska och borgerliga modejournalens alla regler var den unga Ursula alldeles inte. Hon egde ingen annan skönhet än den blodfulla helsans. Det enda, hvarmed hon kunde fånga och hålla fast, var den helt osammansatta och enformiga värme, hvilken

utstrålade ur henne och nästan synbart omhöljde henne. Hennes fötter voro icke små, och hennes händer allt annat än hvita; och hon hade en kort figur och en tjock hals. Men det fulla, starka slaget af hennes pulsar slog med sin egen rytm liksom öfver i alla andra; och när hon fäste sina stora blågrå ögon på en och pupillerna dervid liksom vidöppnade sig och slöto sig om en, då var hon och verkade hon som hela kvinnan i ett — barnet, jungfrun och modern —; och mannen förnam, inunder den sugande animaliska sötman i sin känsla, i fördjupningen af sin sinliga sensation, — förnam inom sitt eget förgängliga jag alla dessa kommande generationer, hvilka lågo slumrande och bundna i honom och som nu vaknade och rörde på sig och bände på för att bli lösta. Hon var liksom den oberbairiska schuhplattl'ns lefvande sinnebild, — denna gratiöst förvägna dans, som är byggd efter mönstret af orrtuppens lek med orrhonan och hvari stark och glad lifslust format sig ut i den menskliga kroppens linie- och rörelserytm. När hon med den bugtiga fjädern i hatten och den långa stafven i hand och klädningen uppfäst, så att de hvita strumporna lyste inunder den röda underkjolen, gick i spetsen för tåget på en nattlig bergstur och jodlade, så det ekade från när och fjerran, — då klang det som ett evoe, hvilket återuppväckte från de döda allahanda naturväsen, som legat och sofvit i århundraden i skrefvor och gömslen och som nu ropade sinneslustans gamla tändande lösen tillbaka i söderns mörka, heta sommarnatt .....

Sommaren gick. Det blef allt tommare och tystare i trapporna och rummen å «Gasthaus zur Post» och å gatorna i den lilla bergsbyn. En dag fann jag mig sitta ensam kvar, samman med den vackra Ursula, — den siste sommargästen. Och till sist bröt äfven jag upp och lade mig i vinteride i en bondgård uppe öfver byn, der ensamheten var så hel, att den fick fulla valören af det mest pulsande lif. Jag umgicks med ingen, och talade med få. In i byn kom jag sällan; och mitt sommarvärdshus såg alltid så tillslutet och öfvergifvet, så tyst och öde ut, att jag rent som af instinkt hvarje gång gick förbi utan att se in om.

Men en dag — det var redan lidet långt ut på våren — föll det mig i ögonen, att huset med ens såg så öppet ut. Det intryck, jag denna dag fick, bröt sig så underligt starkt mot hvad jag förnummit, när jag annars gått förbi. Jag tyckte, hela huset plötsligt öppnat sig på vid gafvel, för solen och våren och menniskorna; och derinne någonstädes kvittrade en fågel i sin bur, som om den måst hålla sig stilla en hel lång vinter och nu berusade sig med sina egna välljud i den ändtligen brutna tystnaden.

Jag trädde in i bondstugan. Der satt den vackra Ursula helt allena vid ett bord. Vi helsade muntert på hvarandra såsom gamla goda bekanta; och hon gick ut att bringa mig ölet. Gäster kommo, — byns folk, som drucko sin förmiddagsliter eller åto sin middagssoppa; det var ännu långt, innan de sommarfrämmande voro att vänta. Den vackra Ursula gick ut och in, gick af och an, drack af den enes glas och skrattade åt den andres kvickhet. Men när hon skrattade, så skedde det så högljudt klanglöst, som skrattet blir, när det icke är annat än ett ljud; och när det bröt af, så skedde det tvärt och utan böjning, och der klang intet efter af detta döda ljud; och när hon derpå satt och teg, så förnams denna tystnad af mig, en främmande menniska, såsom ett djupt svart hål, som hon stirrade och lyssnade ned i och hvari alla vi, hvilka suto der omkring henne, slökos opp och blefvo borta. Hennes ögon sågo förbi oss män, som om de icke mera varsnade oss, och ut på ett eller annat, som låg så långt borta, så långt bortom hvarje rum, att jag — i stället för att vända mig om och följa riktningen af hennes blick — följde utmed densamma bakåt, tillbaka in i hennes ögon. Det fans i dem inte så mycket som en skuggning kvar af den färg, som är uttrycket, själen; det var som om denna förlorat sig någonstädes, ute i vidderna hinsides allt rum eller nere i det svarta hålet inunder allt lif, och som om blicken mekaniskt blifvit stående i den riktning, hvari den upphört att vara lefvande. Blott en enda gång lyckades jag vrida denna stelvordna blick in mot mig, in i min egen; och det var de ögon, jag då såg, som sedan skulle följa mig genom åren, mången gång vara borta länge, men alltid komma igen. Det var den verkliga Ursulas stora blågrå ögon, och deras pupiller vidöppnade sig alldeles som förr, och slöto sig omkring en; men det var icke som då kvinnan, som man dervid försjönk i med den samlade trånaden af oöfverskådliga följder af lif; utan inne i dessa ögon var något annat, det som red mig som en mara ned genom åren och förföljde mig som en gåta: — en skum afglans af det svarta nirvana, hvilket ligger bakom

och under allt lif, hvarur allt lif framgått och hvari allt lif skall uppslukas igen och bli borta, — ett flägtande med vingen af den stora svarta fågeln af Lif och Död, som uppäter sina egna ungar ....

År hade gått; och jag hade än en gång kommit att bo i en by inne i de bairiska bergen.

Min hustru och jag suto samman en vintereftermiddag, då vi plötsligt stördes upp ur vårt samtal genom många röster utanför, bland hvilka vår pojkes dominerade. I landtlig ensamhet blir hvarje afbrott en tilldragelse af betydenhet; och vi skyndade hän till fönstret.

Förbi gick just äldste sonen på gården och ledde en kalf efter sig; och borta vid gårdsknuten stod familjen och såg efter dem. Sådant ett husdjur, som man sett födas och växa upp, trifvas och bli stort, hör i viss mening så att säga med i den organiska enhet, som en bondgård betecknar.

Min lilla pojke var också djupt uppskakad. Så snart kalfven försvunnit ur synhåll der nere på bergsvägen mot byn, der slagtaren bodde, och vår husbondsfamilj gått tillbaka in till sig, kom han sättande öfver och in till oss och ropade med den underliga naturton, som sådant ett litet djur kan ha:

«Der Sixterl darf's Kalbi nit mehr abstecha! Gelt, Papa? Gelt, Mama? Der Sixterl darf's Kalbi nit mehr abstecha.»

Och vi försäkrade honom naturligtvis, att Sixterl inte mer fick lof att sticka ner någon kalf, samt hade i nästa fem minuter glömt det hela.

Men när pojken på kvällen, efter att som vanligt ha uppehållit sig hela eftermiddagen i stall och på gälle borta i gården, kom hem, upprepade han åter sitt: «der Sixterl darf's Kalbi nit mehr abstecha!» Och hela aftonen satt han och stirrade ut framför sig och grubblade med stora ögon och upprepade dessa samma ord. De voro också de sista han sade, innan han gick i säng.

Som vi derefter åter suto samman allena ut på kvällen, min hustru och jag, efter att allt borta i gården gått till hvila och ljusen nere i byn redan mest voro släckta, lyfte vi begge plötsligt på en gång våra hufvuden, sågo stumt och frågande på hvarandra, och lyssnade. Efter en stund hörde vi åter begge två helt tydligt precis samma underligt dofva ljud.

«Hvad är det?» sporde min hustru hastigt, med något skrämdt i blicken.

Vi höllo andan och lyssnade igen. För tredje gången samma ljud; och då förstod jag, hvad det var. Det kom borta från gården, från stallet; och det var helt enkelt komodern, som råmade ut i natten efter sin unge, hvilken icke mera fans der.

Vi gingo till sängs och släckte ljuset. Det var en mörk natt; icke ett ljud att höra. Men med bestämda mellanrum trängde det dofva råmandet öfver till oss, som ljudet af en aflägsen sjöklocka. Jag hörde min hustru röra på sig i en orolig sömn och andas oregelbundet som i en dålig dröm; derpå insomnade äfven jag.

Jag vet inte, hur länge jag sofvit, då jag plötsligt fann mig ligga der blixt vaken. Jag stirrade ut i en komplett svart natt och fann mig lyssna efter något, som jag icke visste hvad det var.

Med ens råmade det, — tungt, doft, stilla, utdraget. Blef stilla igen; svart, tomt, tyst. Och så om igen, — ännu dofvare, ännu utdragnare, och så själatungt, att det kved till inne i mig sjelf.

Och i detta samma ögonblick — på hvad vis, eller i hvilket sammanhang vet jag ännu icke, — i detta samma ögonblick suto framför mig inne i mörkret två ögon och betraktade mig.

Det var Ursulas, den vackra Ursulas ögon, sådana som jag sett dem ett kort moment för många år sedan i

bondstugan i hennes fars värdshus.

ARKIMEDES' PUNKT

I.

En förmiddag sist i mars står jag på balkongen till mitt pensionatsrum vid Schiffbauerdamm och slickar solsken. Det är helt gassigt; jag känner, hur värmen qväller mjukt in i blodet, och kan rent af följa den på dess väg från lem till lem och från partikel till partikel. När jag lyfter ögonen från lastpråmarne, som ligga der vid båda kanterna af Spree, och de väl ha hunnit famna det vidsträckta virrvarret af tak, spiror och skorstenar, — hela partiet mellan den nya riksdagsbyggnadens massiva komplex med dess gyllene, soltindrande kupol samt Centralbangårdens enorma båghvalf af jern och glas —, så förlora de sig i ett haf af ljus, i himmelrummets ännu enormare båghvalf af tindrande blått, som spänner sig öfver jättestaden och i hvars midt solen sitter som en rund öppning, genom hvilken ljuset gnistrande frustar ut från oändliga ljusregioner der bortom. Och när så blicken, bländad och trött, vänder tillbaka nedåt igen från sin himmelsfärd, blir den hvilande ute i horisonterna, der luften står som en tät, blå, i svart förtonande rök, hvari konturerna teckna sig mjuka.

Som jag står der, känner jag med ens, att det icke bara är solvärmen, som qväller igenom mig. Det är också något annat. Det har kommit i solvärmens följe. Jag gör mig icke reda för, hvad det är, utan låter mig tagas deraf. Jag hör icke längre hvisslandet och fräsandet derborta från jernvägshallen och ser icke mera tågen såsom svarta ormar slingra sig ut och in genom dess jättegap. Sinnena domna af, medan jag försjunker i det der, som kom i solvärmens följe och som jag helst icke bryr mig om att titta in i för att få veta hvad det är. En matthet, men fyld med lifgifvande sol; en blund i själen, men full af drömmar, som ännu icke tagit kropp; en längtan, men icke af det slags, som är otillfredsställelse, utan en längtan, hvilken är såsom ett leende af visshet om stundande saligheter; en obestämd och på samma gång solmättadt klar förnimmelse af, att lifvet nu skall ömsa hud för mig, låta sin gamla fula falla och visa sig i sin nya fina, och att jag sjelf genomgår pånyttfödelsens mysterium ...

Något svart dyker upp i solvidderna inne i min själ, något svart som rör sig — och jag finner mig med ens stå helt vaken och blicka på det sirliga lilla expresståget till Frankfurt am Main, hvilket kommer glidande ut ur banhallens dunkla innanmäte, ringlar sig fram bakom den höga Spreebryggans jerngaller och försvinner om husknuten.

Min inre blick har med en hastighet, som öfverträffar till och med de modernaste mekaniska snabbkrafterna, snabbare än ångan, snabbare än telefonen, ilat expresståget i förväg; och innan detta ännu hunnit försvinna mellan husgaflarne bakom mig, tecknar sig i mitt eget inre ett helt panorama af de landskap, som tåget först under loppet af ett tjog timmar kan genomlöpa, afvecklande sig hvart och ett tydligt, men alla inom en sekund, för att till sist låta de skarpa linierna af snötäckta bergskammar stå der länge mot den klarblå, soliga horisonten — i mitt inre.

Med ens håller jag nyckeln till min sinnesförfattning i min hand, vet hvad min längtan ännu en gång föregycklat mig och står der midt ibland de urblekta kulisserna af mitt pånyttfödelsens mysterium. Jag säger mig, att det hela dock alltsammans ingenting annat var, än den gamla trolska lusten att fara ut i den vida verlden, — den lust, vi ännu känna såsom barn gent emot denna verlden, men hvilken vi, såsom gubbar, gent emot den «andra» verlden icke längre äga, ehuru vi, vi moderne drömmare, envist ansat den inom oss, äfven sedan vi hundra gånger legat på näsan till vår egen skam, som misslyckade Icari. Jag öfvertygar mig om, att jag utan allt tvifvel står på balkongen till ett rum i ett pensionat vid Schiffbauerdamm i Berlin, med Spreepråmarne inunder och ett helt virrvarr af brutna taklinier framför mig, emellan riksdagsbyggnaden till höger och Centralbangården till venster. Solen skiner fortfarande, och det är helt bländande blått omkring mig; men inom mig är det med ens vordet helt kallt, som om något derinne slocknat; och jag går nyktert och

beskedligt tillbaka in till mina sysslor, hvilka sedan ett helt år inrättat sig som hemma här emellan Reichstagsgebäude och Friedrichsstrasse Bahnhof, i ett pensionatsrum vid Schiffbauerdamm.

Men då jag mot kvällningen går ut, tager stämningen från förmiddagen mig ånyo. Jag griper mig i, att jag går rundt och tager farväl med staden och dess särskilda partier, liksom man gör det med den kvinna, man haft en lång tids minnen tillsammans med, de tusen kärvordna detaljerna i hennes person och sakerna i dessa rum, som varit vittnen till ens hemliga lycka. När jag ser, der långt långt borta i de fjerran gatperspektiven, denna blå skymning, som blott Berlin äger sådan och som jag håller af, — icke den fuktiga, töckenblå kvällsdagern i våra sjöstäder, utan en blank och genomskinlig skymning, hvilken förefaller såsom det sjunkande mörkrets brytning mot den märkiska bottnens sandkornsfacetter, — blir jag helt varm och vek och vemodig, som om den gömde tusen ömtåliga minnen, hvilka man nu måste slita ut ur sig och låta bli liggande att tyna hän och dö, medan man sjelf är fjerran. Jag intalar mig sjelf dervid, att det icke är frågan om att skiljas; men jag vet, att jag reser; och dervid faller den ännu starkare öfver mig, denna skilsmessans känsla, som jag förnimmer hvar gång jag byter om ort och menniskor, äfven der de varit mig likgiltiga, — faller öfver mig, ljuf och tröstlös, och ljuf just i sin tröstlöshet.

Medan jag ströfvar kring på måfå, utan att veta af hvad tiden lider, har det blifvit hel kväll, allt skiner af ljus, och gatorna äro fulla af menniskor. Jag går just fram under jernvägsbron öfver Friedrichsstrasse och söker komma öfver till andra sidan, men kan ej: två oafbrutna rader af vagnar löpa längs gatan, hvar i sin riktning, likt tåget om tvenne maskinhjul. Jag ser på hörnuret och säger mig, att det är teaterdags. Jag får en vision af Lessingteaterns inre, och i samma ögonblick känner jag slå emot mig den blandade lukten af det elektriska ljusets hetta, hudsvett och parfymer. Då faller öfver mig en öde känsla, underligt sammansatt af egen hemlöshet och vämjelse öfver alla dessa andra, hvilka sitta derinne i droskorna och jaga åstad till teatrarne. Att de gitta, säger jag; men tillika bär jag liksom agg emot dem, ty jag tycker mig stå ensam utanför, medan de alla komma samman och känna hvarandra. Och med ens springer den opp i mig såsom en vild, smärtfyld lust, — ensamhetskänslan, hemlöshetskänslan. Jag hämnar mig på de många genom att kunna gå bort ifrån dem och vara mig sjelf nog, — en skadeglad triumf, ur hvilken efterhand allt det svidande sipprar bort och som slutligen stillnar till en tyst, varm lycka, ett själens hemtrefna leende vid känslan af egen inre rikedom. Och på bottnen af denna stämning återfinner jag stämningen från i morse; de äro ett, och jag kan icke särskilja dem ut ifrån hvarandra. Mitt hufvud säger mig, att denna samma sinnesförfattning har jag redan haft hundra gånger förut och handlat derefter och alltid blifvit besviken, samt frågar mig förebrående och hånfullt, om jag verkligen nödvändigt åter vill bli till narr för mig sjelf; men min hela person bryr sig inte om, hvad mitt hufvud säger, och jag går hem och packar mina kappsäckar.

Morgonen derpå sitter jag på tåget som går söderut. Jag flyger ned genom Nordtysklands slätter och tvärs igenom Midttysklands berg, och låter mig så rent mekaniskt föras bort, likgiltigt hvart, så utan tanke och utan syn, att när tåget fram mot solnedgången brusar ned i Maindalen och slottstinnar ute i fjerran varmblåa horisonter bringa mig det första budet om gammal odling och sydländska dagrar, har jag från hela den daglånga färden blott en enda bild: en dalgång någonstädes i Thüringen, med gröna branter, en å i bottnen, en bred rak chaussée utmed ån, på hvilken en oxfora, samt midt i landskapet en liten bortgömd by med hus af ett svart byggnadsämne.

Biljetten lyder på München; men jag stiger af i Nürnberg — enligt min egen rent personliga tradition. Jag tager in på «Röda hanen», som gömmer ett litet minne för mig med färg af månsken och medeltid, finner der allt som det var den gången med vida förstugor, lågt till loftet och lukt af gammalt renligt bohag, och får samma rum som då, hvilket äfvenledes är oförändradt, som om det stått orördt hela den långa mellantiden. När jag gjort toilett, går jag ut för att få tag i «Bratwurstglöcklein». Klockan är ännu icke nio, men staden synes redan ha gått till sängs; knappast en menniska på gatorna, blott här och hvar ett svagt ljussken ur ett litet fyrkantigt fönster, återglansen af en lykta nere i den svarta Pegnitz, och inne i de smala slingrande

backiga gränderna ett mörker, som tyckes vara medeltidens eget, hvilket förblifvit liggande kvar tillika med dessa hus, som skymta fram i den osäkra belysningen med utseendet af de föråldrade kulisserna å någon landsortsscen ur minnena från min barndom. Jag trefvar mig upp och utför, öfver öppna platser med kyrkor och in genom smygsläppor, samt finner omsider det lilla lågloftade, tillrökta skjulet, der flickan griljerar de läckra små korfvarne vid den öppna elden och der det samtida Nürnbergs borgare sitta och dricka sin stads starka svarta bier vid de tvenne bord, som lokalen rymmer, — liksom Albrecht Dürer och Hans Sachs och Peter Vischer, hvilka nu jemte sina dryckeskärl flyttat upp på väggpanelningens träafsats, sutit här och pokulerat i dessa längst förgångna tider, då man kände många märkliga kryddor att tillsätta vinet med, men dock icke vår famösa moderna: vi kunna göra smaken af korfvarne och medeltidsandan i «Bratwurstglöcklein» dubbelt pikant derigenom att vi, tack vare expresståget, ännu ha en eftersmak i munnen och i själen af den weissbier och det moderna teaterstycke, vi i går kväll vid samma tid njöto i Berlin. Till gengäld, fortsätter jag för mig sjelf dagen derpå, då jag ser Nürnberg vid dagsljus och blir varse, hurusom de moderna palatsen vetat tränga sig in bland de gamla husen, sedan jag sist var här, och nu stå der öfverallt som uppblåsta uppkomlingar med smycken af talmiguld och nya kläder från den berömdaste skräddaren midt ibland ättlingarne af en gammal kulturens furstefamilj i deras stilfulla lumpor, — till gengäld, säger jag mig, hade de forna gästerna i «Bratwurstglöcklein» något som vi, dess gäster från i dag, icke ha, hvarken dessa det nutida Nürnbergs borgare eller jag, som kommit farande med expresståget från Berlin för att söka och finna något, jag vet icke hvad, någonstans jag vet icke hvar. De hade nemligen, i sin instinkt mera än i sitt medvetande, den Arkimedes' punkt, på hvilken de kunde stå och låta lifvet svänga rundt ikring sig — kring *sig* såsom det stabila. Men vi ha intet, hvarpå vi kunna vare sig lefva eller dö. Nürnberg kan visserligen icke ge oss det förlorade åter; men det kan inte heller Fürth.

II

Tåget arbetar sig stönande uppåt mot bergen. Dagen har varit skum, och kvällen kommit tidigt. Bakom kupéfönsterna kan man inte längre urskilja någonting; man möter blott taklampan, återspeglad derute i det ogenomträngliga svarta, samt sin egen bild i den skumma spegeln.

Jag har flackat hit och dit, jag vet icke riktigt hur länge, ty jag har inte hållit reda med tiden. Det har varit med dagarne precis som med guldstyckena i min börs: jag har gifvit dem ut, ett för ett eller flere på en gång, utan att jag dervid sagt mig, att nu hade så och så många gått all verldens väg. Men det måste väl vara en två tre veckor ungefär, ty af tidningen som jag köpt ser jag, att det i dag är den 12 april.

Jag sitter apatiskt inkrupen i mitt hörn och låter cigarren gå ut. Det fins ingen mera än jag i kupén. Ensamheten, mörkret derute, det enformiga rullandet, stämma melankoliskt. Jag blir sittande att lyssna till det jemna, ansträngda stönandet af maskinen och får plötsligt en förnimmelse af, att den är det enda lefvande som fins, utom mig, denna maskin som rullar fram genom en utdöd verld, med mig, mig allena, utan mål och med, ingenstädes ifrån, ingenstädes hän. Jag kan icke förklara för mig sjelf, hur det kommit sig, att jag nu sitter här; jag är helt förvånad deröfver och söker förgäfves efter förklaringsgrunden, utgångspunkten, en punkt öfverhufvud, ut ifrån hvilken jag kunde slutledningsvis härleda det faktum, att jag just nu sitter här på detta bestämda tåg. Men allt smulas sönder dervid; det fins ingen följd; hundratusen punkter, men ingen såsom den första eller den sista, alla kaotiskt utspridda om hvarandra. Jag kan inte ens få tag i mitt eget jag; jag känner mig inte sjelf igen; jag kan inte finna något sammanhang mellan mig, som för momentet sitter här i jernvägskupén, och alla dessa andra mig, hvilka jag minnes från förut. Identiteten är upphäfd. Det är nästan med rädsla jag frågar mig, om jag drömmer eller är vaken, och det kommer mig före, som om jag måste drömma. Det blir mig helt ohyggligt till mods att med ens förnimma mig som något lefvande, hvilket ingen förgångenhet mera äger och för hvilket det, som dock skulle vara det sjelf i dess tidigare stadier, plötsligt ter sig såsom något främmande. Jag har en förnimmelse, som om jag tappat lifvets

ariadnetråd och nu är räddningslöst förlorad i labyrinten, allena i kaos ... och ensam *inom* mig sjelf, hemlös i jagets egen sjelferinring, sjelf kaos med denna ena och enda tillfälliga fasta punkt, som är min momentana sjelfförnimmelse men hvilken inom kort skall dyka under, äfven den, och spårlöst försvinna, likt alla de andra ...

Tåget saktar farten, stannar, står. En paus.

Derpå en hvissling, ett ryck; och stönande sätter sig lokomotivet åter i rörelse ...

Med ens förekommer det mig, som om jag gjort denna resa förut någongång. Derute är det ju bälmörkt, och jag kan icke urskilja ett enda föremål; men det är mig, som om dessa nejder, genom hvilka tåget rullar och som äro dolda för min syn, vore idel bekanta. Förnimmelsen, jag sitter med, klarnar och fördjupas; och blir nu en bekant förnimmelse, en förnimmelse, som jag haft förut vid ett annat tillfälle, — blir en erinring. Hela denna färd och hela denna kväll, icke blott alla enskildheterna, men sjelfva stämningen, måste vara en upprepning; precis så har jag redan en gång sutit, en kväll som denna, å just detta tåg, genom just dessa samma trakter, — som jag inte kan se. Jag känner igen allt, alltsammans tager mig med hela styrkan af en erinring; och likheten, identiteten, mellan nu och detta andra sällsamma parallelfall i det förgångna är så fullständig, att jag spörjer mig sjelf, huruvida jag icke nu drömmer om något och om icke detta andra varit den egentliga realiteten. Och det är icke allenast detta ena enstaka, som kommer opp i mitt minne; *det* står visserligen åskådligast der, åskådligare till och med än det närvarande; men det fins ett mera, omgifvande detsamma, såsom en utåt allt oigenomskinligare atmosfär omsluter en fast kropp: minnet af en *hel* annan verld, i hvilken jag en gång lefvat. Jag känner det alldeles som när man vaknat upp ur en djup sömn och erinringen om en skön dröm, som man haft, ligger inom en såsom en vek och varm och vemodig stämning, men man icke mera är i stånd att gripa drömmens innehåll. Och liksom en sådan dröm är för alltid försvunnen, skall denna dunkla och oigenomträngliga erinring alltid förbli en gåta ...

Det irriterar mig. Jag säger mig, att så är det, oåterkalleligt; men jag vänder envist om och om igen tillbaka till gåtan, kretsar kring den, trefvar på den; men fåfängt: det *är* någonting och är *icke* någonting på samma gång. Så låter jag förargad alltsammans ligga och går min väg bort ifrån det; men känner, att jag går och bär det med mig; det ligger och tynger olidligt derinne i mig. Tills tåget ånyo saktar farten, stannar, står — och med ett ryck stönande sätter sig i gång igen. Detta ingrepp af den yttre verlden har häft maran och gifvit mitt grubbel en annan färg och en ny riktning. Hvarför skulle jag inte kunna tycka mig på känd botten, här liksom allestädes? Vi, moderna menniskor, äro ju ett slags resenärer i stort, lifvets eviga resenärer, hvilka ingenstädes känna oss främmande, liksom vi ingenstädes känna oss hemma. Vi inrätta oss öfverallt *à notre aise*, precis liksom vi å andra sidan ingenstädes slå rot. Vårt lif är ett slags oafbrutet ombyte af pensionat: man drager in, bor och äter samman med *dessa* främmande menniskor, för att nästa dag draga in å annat ställe samt bo och äta samman med *andra* främmande menniskor. Vi känna alla Europas större städer, öfverallt halft som hemma, men heller icke mer; vi ha, hvart vi än komma, vårt hotell och vår restaurant, der vi hugnas med den hemtrefna känslan af kyparens och portierens bekanta helsning. Vi känna oss med Alperna precis så intimt bekanta som med den person, med hvilken vi skakat ett dygn samman i samma jernvägskupé; och i badorterna kunna vi gå ut och in med samma hemmastadda gemytlighet som i ett af våra pensionat. Och liksom vi höra hemma öfverallt och ingenstädes, så känna vi alla och känna ingen. Vi ha lefvat samman med så många, att vi icke gerna kunnat komma till bottnen af någon enda, liksom vi splittrat vårt lif mellan så många orter, att vi inte kunnat växa samman med någon enda. Jag sjelf känner hela Europa, är hemma öfverallt och har mina bekanta öfverallt, är parisare i Paris och berlinare i Berlin, vet noga hvad chic är och hvad schneidig är, och är med min vän Mr. Smith ungefär lika intim som med min vän herr Meyer. Blott ett ställe i verlden känner jag inte, och det är det lilla gods, jag lär ha någonstädes ute på landsbygden oppe i Friesland, hvilket jag aldrig sett och om hvars tillvaro jag ingenting vet, utom derigenom att onkel årligen sänder mig den lilla nettoinkomsten, för hvilken jag kan lefva en hel säsong i

Ostende och som alltså ändå är bra för något ...

Jag vaknar opp ur mina tankar vid att det håller. Vi äro framme. Jag får ned mina handsäckar och stiger ut, känner bergsluft samt möter en sparsam belysning i ett stort mörker, och tomt på menniskor. Får syn på en stationskarl och frågar honom, hvar man får logi. Han säger ett namn och gör en gest hän om hörnet af stationsbyggnaden. Jag är ännu helt blind af allt det svarta ikring mig och trefvar mig försigtigt fram i vätan. Ett hus dyker plötsligt upp framför mig, lågt, med verandor rundt omkring, och mörkt i alla de små fönsterna. Blott från förstugan faller ett glåmigt ljussken ut i skumrasket. Jag stiger in, passerar en rad öfver hvarandra uppstaplade biertunnor, hör vid sidan ett sorl och sum af många menniskor, samt faller genom en dörr in i ett rum, som är fullt med rök och bier och folk. Flickan ringer i en klocka, värdinnan kommer med nyckelknippan skramlande öfver magen, och jag visas upp i ett rum, som i denna utomsäsongstid är iskallt och utan gardiner. Derpå går jag ned igen, äter den förfärliga baierska maten och dricker den härliga baierska bieren. När det är undanstökadt, ser jag på uret: nio. Här nere är icke att hålla ut, deroppe inte heller, — jag får rocken på mig och traskar ut.

Jag är så blind som en uggla på dagen, men vägen är belagd med stenfyllning, och med ledning deraf letar jag mig fram. Ett och annat blekt ljussken allt här och hvar angifver dessutom, hurudant gatan snor och slingrar sig fram mellan husen. Jag hör något porla och stiger öfver en bäck, hvars vatten har hörbart brådt med att hinna från bergen ner till sjön. Jag går ännu ett stycke, samt hör det skvalpa inne i mörkret och tystnaden. Om en liten stund är jag vid sjön, som jag inte ser men hör der alldeles strax inunder mig. Jag lutar mig fram öfver en barrier och blir stående, lyssnande till vågskvalpet och stirrande ut i detta mörker, hvari så alldeles rakt ingenting fins att se, annat än de sparsamma ljusen inne från byn. Och ändock lyssnar jag, som om der likväl vore något mera att höra än vågskvalpet eller som om *detta* sjelft hade något mera att meddela mig än ljudet af sina små vågor; och stirrar ut i mörkret, som om det kunde gömma ett eller annat för mig. Och plötsligt säger det helt högljudt inne i mig: Det *är* ju lifvet, detta, ett stilla vågskvalp inne i ett djupt mörker. Det fins ingen lifsfilosofi, som är större än denna; och *den* är den enda Arkimedes’ punkt, som fins ...

III.

När jag följande morgon vaknar och ser på mitt ur, är klockan bara åtta. Det är det skarpa ljuset, som väckt mig så tidigt; det faller in genom fyra gardinlösa fönster på tvenne sidor af rummet. Som jag ligger der i min säng, ser jag genom det ena fönstret midt emot mig öfver sänggafveln bergen stå der bortom sjön med snötäckta spetsar och kammar.

Det är råkallt i rummet, och jag kommer i en fart i kläderna. Det käns så öde inom mig i detta möbeltomma rum med nakna väggar och golf utan mattor; och den lilla svarta kaminen ser så svart och tom ut, som om det aldrig brunnit eld i den — man riktigt fryser vid dess åsyn. Men derutanför stå de hvita bergen, — helt nära inpå mig, tycker jag, ehuru jag vet, att de äro långt fjerran, — stå der i sin luftiga, lugnande ro; jag rifver fönstret opp, och in emot mig stryker denna bergskyla, i hvilken man aldrig fryser.

Efter kaffet går jag morgontur. Det har snöat under natten, och vägarne ligga i slask. Jag viker byxorna opp och känner mig som en försatt gigerl, der jag sålunda skrider fram igenom byn med rockkragen uppslagen, händerna i fickorna och käppen under armen, i mina japanesiskt spetsiga skor samt de uppvikta vida byxorna. Infödingarna egna mig sitt oförstälda intresse; jag finner mig sjelf ytterst malplacé och det hela kusligt, men trycker lorgnetten fastare på min i kölden rodnande näsa och bevarar min öfverlägsenhet genom att lägga situationen in under sjelfhumorns synvinkel. Derunder har jag tillryggalagt vägen från i går kväll, hvilken såsom jag märker förer midt igenom det lilla samhället, idel gamla hus och gårdar med

målningar på väggarne, verandor rundt den öfre våningen, «Butzenscheiben» och gröna fönsterluckor. Jag följer sjön ett stycke och slår in på en omväg tillbaka, upp öfver höjderna, efter en hastig blick på mina skor. Jag befinner mig åter nere i byn, utan att jag från min spatsergång kan konstatera något annat än att jag gått morgontur. Just som jag står utanför värdshuset igen — «Gasthof zum Bruckenfischer», läser jag — och är fullkomligt villrådig om, hvad jag skall ta mig till, och låter blicken sväfva rundt med låtsadt intresse öfver något som den redan upptäckt, men i sjelfva verket med en beherrskad rådvillhet, om då ingenting skall framställa sig, som kunde vara mitt intresse värdt, — ty jag känner alla fönsterrutor rundt omkring mig fulla af platttryckta infödingsansigten, hvilka undra hvad jag står der och gapar på, — just då stannar blicken på en gård, som ligger helt allena och fritt högt uppe på en väldig brink, vändande hela framsidan med dess massiva murar och små fönster ut mot sjön. Det ser ointagligt ut, är mitt intryck; som en fästning; — och hvilken utsigt, tillägger jag; låtom oss bese bygden!

Och jag styr åter in emellan husen, hvilka ligga der i sin pittoreska oordning.

Så snart jag lemnat den sista bondgården bakom mig, begynner det att stiga uppföre. En smal, slipprig gångstig slingrar sig utmed en djup klyfta, i hvars botten en bergsbäck störtar åstad från bergen ned mot sjön. Å bräddarne, der snön smält undan, växa redan den tidiga vårens första, bleka blommor: hvit Bellis, och gul Tussilago, och en blå, som jag icke känner, med fjällig stjelk och långa slutna kalkblad. Gångstigen kastar sig med en spång tvärs öfver bäckklyftan — och om en stund tillbaka igen: med ens ser jag gårdens baksida precis uppe öfver mig å en trädbevuxen tvärbrant. Jag står en stund och hemtar andan och torkar min svettiga panna, klifver derpå vidare i en rundel kring branten samt befinner mig vid gårdens front, med den vida, stupande skränten framför mig och dernere byn och sjön och de hvita bergen högt mot himlen der bortom.

När jag åter vänder mig om mot den ålderdomliga gården med dess små skumma oigenomträngliga fönster i de tjocka murarne och dess framspringande snidade balkong öfver den låga bottenvåningen, varseblifver jag en kvinna i dörröppningen, vid sidan af hvilken madonnan med barnet och en af de tre vise männen från österlandet äro målade i gult och rödt å den hvita väggen. Hon är klädd i den oberbairiska fruntimmersdrägten: det korta, svarta lifvet, den korta, brokiga kjorteln, derunder hvita strumpor, och på hufvudet den kringvirade, utmed ryggen fritt nedhängande, svarta duken. Hon står och ser rätt ut framför sig i den vida utsigten; hon låter inte märka, att hon sett mig, men jag känner på mig, att hon vet af att jag står här. Det slår mig plötsligt något i hennes hållning, som hon står der midt i dörren och blickar ut: något egendomligt enkelt och säkert och obekymradt, vänligt och sjelfnog på samma gång, och afvaktande, som om hon väl kunde träda ut på sin tröskel, men att det sedan vore den andra partens ensak, om han ville komma närmare eller ej. Denna iakttagelse, eller rättare: detta intryck, slår ned i mig som ett stort och underligt behag; och lydande en impuls, som jag inte alls gör mig närmare reda för, lyfter jag på hatten och stiger fram emot henne å den tuktade stenläggningen framför huset.

«God afton,» helsar jag, nu på förmiddagen, enligt landets sed, betraktar henne samt finner framför mig en medelålders kvinna med ett fint rörligt friskhyadt ansigte, af det slag, som åren endast bidraga att förfina och besjäla.

«Grüss Gott,» svarar hon, medan det spelar kring munnen och näsvingarne och hon lägger hufvudet en smula bakåt med ett egendomligt kast, som behagar mig.

Jag står ett kort ögonblick och säger ingenting. Derpå spörjer jag, utan att jag haft den minsta smula tanke på något sådant, men alldeles af sig sjelft, som om det vore det ärende, hvari jag kommit:

«Fins här rum att hyra?»

«Åhja», svarar hon.

Och innan jag ens hunnit lemna inpass åt den förundran öfver mig sjelf, hvilken sitter på lur någonstans i mig och storögd pockar på att få komma in och se hvad jag bedrifver för dumheter, — finner jag mig spatsera efter den främmande kvinnan in i huset.

Vi passera en rymlig förstuga, stor som ett vanligt rum. Hon går vidare före mig uppför en trappa och öppnar en dörr; och jag skrider in genom en hel file af rum samt stannar till sist i en dublett med gamla möbler af snidadt trä och en stor ugn af grön kakel, som sträcker sig tvärs igenom väggen, samt mycket djupa fönsternischer, bakom hvilka de fjerran snöbergen taga sig ut som en fondmålning.

«Detta vore ju passande,» menar jag.

«Som ni vill,» svarar hon, och ler.

«Ja, då tar jag väl dem!»

Vi stå begge en stund och säga ingenting.

«Och när tänkte ni flytta in?» frågar hon med det der kastet på hufvudet.

«Med samma, helst,» genmäler jag, högst förundrad öfver mig sjelf.

«Så så, strax,» svarar hon, också förvånad, och ser visst på mig. «Ja, ni kan välja fullkomligt efter behag,» tillägger hon med en stor gest utåt hela rumfilen och ler, medan hela ansigtet spelar.

Och utpå eftermiddagen klifves det alltså i procession igen uppför backen, — före en karl och en piga från värdshuset med mina saker samt efteråt jag sjelf, med rockkragen uppslagen, händerna nedstuckna i rockfickorna, käppen under armen, i de uppvikta byxorna och mina japanesiskt spetsiga skor. Min värdinna står igen i dörren och tar emot mig, men denna gång omgifven af sina pojkar och flickor. Sakerna bäras opp i mina rum, alla gå ut, jag blir ensam och ger mig långsamt till att packa ut och inrätta mig.

Jag är just färdig med det nödvändigaste, har satt undan mina kappsäckar, samt står der midt på golfvet och finner mig ingenting mera ha att företaga mig. Då kommer ett märkvärdigt ögonblick. Det är helt stilla, ute och inne; och genom det djupa fönstret ser jag bergen stå hvita med skarpa linier emot en klarnad blekgrön himmel. Solen är redan nere bakom bergen, och det är just momentet af denna dagerns genomskinliga klarhet innan det skymmer. Jag står och står — det har med ens fallit öfver mig en stor stillhet. Allting utom mig och inom mig tiger; sjelfva tiden står stilla; och jag håller sjelf andan. Jag vet icke, hvad det är som försiggår, — men det hela blir mig plötsligt overkligt, och jag känner mig icke sjelf igen. Allt tyckes mig lika främmande, omverlden och jag sjelf; det som förnimmer i mig är med ens vordet skildt från allt det förnumna. Der står en okänd man i en okänd omgifning; och mitt jag irrar ikring allt detta okända såsom en vilse fågel med ängsliga vingslag och stumma skri. Tills det skymmer, och skymmer allt djupare, och en våg af vemod flödar opp igenom mig och åter förenar det åtskilda ...

Det är helt skumt omkring mig; men jag står ännu der midt å golfvet och finner mig sjelf igen i att lyssna till ett rinnande vatten någonstädes derute, som rinner och rinner, som om det runnit sedan eviga tider och alltid skulle fortfara att rinna så ...

IV.

Jag har redan hunnit så långt, att min dag är noga indelad. Det har alltid varit så med mig, att jag icke förr känt mig riktigt tillpass, innan jag verkstält en bestämd indelning af tiden och left mig in deri. Tills *det* skett, har jag gerna känt mig så underligt på resande fot, så der provisoriskt olugn, precis som när man på

morgonen sveper sig riktigt gassigt in i sängen för att sofva denna blund hvilken öfvergår allt, men inte *kan* sofva in, emedan man mot sin vilja ligger och väntar på något störande ljud. Pedanteri, ha alltid de andra sagt; månne det inte är något annat, något som är min natur, ett dunkelt eko af mina förfäders vanor, hvilka genom århundraden, slägtled efter slägtled, left ett dylikt ett-och-samma lif, der dygnet var noga indeladt och der det dygnet som kom var precis lika det som gick ...?

Nog af, jag har fått min kära dagsruta, och lefver upp dervid. Sofver gerna ett passabelt stycke upp på dagen. Efter toiletten och chocoladen strax ut — jag har aldrig mitt hufvud klart, innan jag fått luft och kroppsrörelse. Klockan tolf ätes middag. Half två kommer tåget, och då går jag regelmässigt sjelf ned och hemtar posten. Derpå följer arbetstiden: från half tre till half sex skrifver jag. Så går jag «zum Bier». Half sju kvällsmat; till sist en grogg och en bok; och före elfva sofver jag redan denna de rättfärdigas sömn, hvilken i vårt nittonde århundrade mest är vorden en saga.

Och följande morgon vaknar jag upp igen till en ny dag, hvilken är en upprepning af den förra.

Jag känner här i byn alla och ingen, — men dervid är jag ju van. Jag talar med ingen, men vi helsa alla på hvarandra, från honoratiores ned till mannen som sopar vägarne; och jag vet icke hur, men folket här har ett sätt att helsa, som rakt inte är detsamma som inne i städerna: det gör en helt varm om hjertat. Barnen på gatan komma och räcka mig handen esomoftast, enligt landets allrakäraste bruk; och häromdagen mötte jag en tolfårsflicka med ett nordiskt blondt och finhylt litet ansigte, hvilken halfstannade och gaf mig ett par öppna blå ögon och sade sitt «Grüss Gott, herr Stedinger», så bekant och småleende, att jag helt rörd gick hem till min ensamhet.

Ibland kan visserligen behofvet komma öfver mig att sitta bland andra menniskor och tala med andra menniskor, men det är då gerna mindre af ledsnad och tomhetskänsla än af känslan utaf en inre fullhet, hvilken vill meddela af sitt öfverflöd. Jag går då ned till husherrns, icke för att slå tiden ihjäl, utan emedan jag är så rent af proppfull med muntert lynne och varma stämningar. Der sitter jag så i den varma stugan med den väldiga spiseln och de väggfasta bänkarne och det massiva bordet, bland far och mor och pojkarne och flickorna, och dricker min grogg samman med far och äldste sonen, hvilka spela schuhplattlvisor å guitarr och cittra kvällen lång, medan schwarzwalderuret under pauserna knäpper i maklig takt till mitt stumma begrundande.

Eller jag går, såsom i dag, på långtur. Tager mina sömbeslagna bergsskor på, den mjuka filthatten och den grå, grönkantade lodenrocken samt stakar med den skodda käppen uppåt bergen, till utseende fullständigt som en annan inföding. Jag sticker öfver de enorma kullarne, som hvälfva sig uppåt den ena bakom den andra och ned utför hvilka vattnet rinner i tusen runda trärör och öppna rännor, samt följer så vägen, hvilken slingrar sig längs bäcken, inåt och uppåt om bergen. Blommor lysa, gul caltha och en vacker röd primula; och fåglar sjunga. Det har under natten gått en stark vårvind; härnere är det nu mest stilla, men högt der uppe jaga ännu de hvita strömolnen hastigt fram öfver den blåblå vårhimlen. Jag viker af in på den gyttjiga skogsvägen och fördjupar mig bland oändligheten af raka, höga barrträdsstammar. Ensamheten växer omkring mig, ju längre jag går, sluter sig ikring mig, lägger sig der bakom emellan mig och den öfriga verlden; blott skogen står der öfver mig som ett enda dånande sus. Jag stannar, lyssnar; det kommer opp i mig en stämning af en ljuf och härlig skräck; och jag fortsätter min vandring.

Jag vet icke af, hur länge jag gått så, hvarken tiden eller sträckan, då jag står på toppen. Utsigten är fri till alla sidor; jag ser rundt omkring mig ett ändlöst och vexlande panorama af nära branta bergsväggar, fjerran snöalper, hvita byar å långa gröna sluttningar, sjöar som blåna långt borta, vida slätter, hvilka förlora sig ute i horisontens dis; och jag känner mig med ens som den lilla punkt jag är midt i detta allt.

Jag sätter mig på en trästubbe med armbågen mot knäet och hakan mot handen. Alltsammans ligger der nere

omkring mig stumt, orörligt, slumrande; och skogarne stå och susa den dånande slummervisan. Och dock är det mig, som jag sitter der i mitt tillstånd af drömmeri, ser och icke ser, hör och icke hör på samma gång, — det är mig som om hela detta stumma och orörliga landskap rör på sig, och hviskar något, och något som är riktadt till mig. Det är som ett frågande leende, ett stilla och melankoliskt vädjande bara med en min, — och stäldt till mig. Jag känner en djup och glad förvåning, ty det kommer mig verkligen alldeles så före, som om det der der nere länge blott hade väntat på, att jag skulle sitta häruppe, som nu, för att yppa mig allt detta, som det har att säga mig. Och så, omärkbart, glider hela sceneriet bort, ut ur mina sinnen; och i samma ögonblick är det mig, som om dess själ, dess hemlighetsfulla leende, dess förebrående min, förflyttats inom mig. Det går igenom mig en klang, ett tonande skimmer, såsom när den första svaga, knappt hörbara tonen af en gammal visa, hvilken vi icke längre kunna minnas när och hvar den sjungits, men hvars eko ännu vibrerar i oss, plötsligt tränger fram till oss från fjerran; och jag håller andan och lyssnar. Det är något som nalkas mig, något som jag gått och väntat på i åratal, så som flickan på sin hjertanskär, hvilken dröjer borta, något som en gång varit mitt, men för så länge länge se'n ...

Jag sitter stilla som en mus, och rör icke ett finger, och håller andedrägten, tills det anstränger mig, och lyssnar med hvarje nerv spänd ... men så tiger alltsammans med ens, är stumt. Jag stryker mig med handen öfver ansigtet och ser mig omkring, som om jag sökte ett eller annat som jag förlorat. Stämningen är i ett nu som bortblåst; och inför mig ligger det vida landskapet igen, det samma som förr, men så slutet och uttryckslöst; och jag känner en stor saknad i själen. —

I den begynnande skymningen stiger jag ned utför berget mot gården till, hvilken från denna höjd synes ligga tätt vid sjön. Dörren till stallen står öppen, och jag går den vägen in. Derinne sitter en af pojkarne och mjölkar korna; och ett par af småbarnen stå bredvid med glas i händerna och vänta på att få dricka af den spenvarma mjölken. Jag blir också stående: det käns så varmt, när man kommer direkt in från den kalla kvällsskymningen, lyktan sprider ett sådant hemtrefligt, obestämdt sken öfver korna i båsen och fåren borta i fållan i hörnet, och luften är stark af ammoniak. Samma stämning som nyss deroppe griper mig, ännu djupare, ännu innerligare, — stämningen af ett minne, som icke helt kan utlösas. Mor kommer i detsamma in uppe från gången, hvilken leder tvärs genom huset från ingången ner till kostallen; och när hon får syn på mig, tager hon glaset från det ena barnet och frågar, om inte jag också vill smaka på. Och jag säger ja, och den feta, gräddgula mjölken skummar i en rak stråle ned i glaset, och jag dricker den varma kraften ut i ett drag.

Derpå går jag upp till mig, ömsar skor, kastar några vedstycken in i den gröna kakelugnen, samt sätter mig hän till fönstret att drömma i skymningen.

Himlen ofvanom bergen, bakom hvilka solen gått ned, är kall och nästan hvit, och kammarne teckna sig emot denna bakgrund i skarpa linier, nästan svarta, sedan den mesta snön smält undan i den heta vårsolen. Midt å den vågräta, småtandade linien reser sig en hög och dunkel skepnad opp i aftonljuset; det har varit en stentagg i hvardagslag, men jag skönjer nu, att det är en mensklig gestalt. Jag skymtar till och med anletsdragen rätt tydligt, när gestalten lägger hufvudet tillbaka och den skinande dagern faller in öfver dem; och undran griper mig, ty de förråda en märklig likhet med mina egna. En mensklig skepnad är det, och dock icke en vanlig menniskas, utan större och overkligare. Och den växer och växer, det är som komme den allt närmare — med ens märker jag, att det beror derpå, att den rörer sig. Den står en stund upprätt i hela sin fulla längd, med fötterna på bergskammen och hufvudet högt uppe i den genomskinliga etern, — derpå skrider den långsamt ned utför tvärbranten, en rese, hvilkens steg ljuda tunga i kvällens dunkel och tystnad. Och han vandrar och vandrar, och solen rinner opp igen och det blir åter kväll, och århundraden gry och skymma, och för hvarje gånget sekelhvarf ljuda hans steg allt mera trött tunga och blir hans anlete anletet hos en man, som söker sitt hem och icke mera känner sig till rätta på egen mark och går vilse på egna tegar. När solen bländar på tegelstensgul-och-röda husräckor af nya städer, söker han ned i afsides

skogsdälder och sätter sig att drömma utanför värdshuset i en liten svart by i Thüringen; och då på hans vandringar genom bälmörka nätter fabrikseldar plötsligt flamma opp framför honom och färga natten röd, viker han af inåt Fichtelgebirges oigenomträngliga skogar och låter sig susas till sömns eller sätter sig ned vid stranden af Nordsjön att lyssna till vågsvallet, hvilket sjunger för honom om, hur hans ättefar var landsbygdsbarnet inom familjen, hur hans fäder alltid haft hemma i skogarne och på hafven och på de vida slätterna, och hvarför nu han sjelf vankar kring med en känsla af att ingenstädes höra hemma, — han, den siste germanen, på vandring efter Arkimedes' punkt ...

Ljud näraifrån nå mitt öra: skära ljud af cittra och guitarr. Skymningen står tät omkring mig och fyller hela rummet; och derute är himlen full af stjernor. Dernere spelas det. Det är med ens, som om väggarne glede undan; och jag ser framför mig hela stuginteriören i den osäkra belysningen af aftonlampan. Så söker jag mot dörren och går ned.

V.

En dag dyker den förste turisten upp, just som jag befinner mig på hemvägen från min morgonpromenad. Han tågar fram genom byn, klädd i en obekväm styf hatt och en obekväm ytterrock af tjockt tyg, hvilken räcker ända till ned om knäna. I ena handen bär han en röd Baedeker och i den andra en orimligt lång alpstock, hvilken han sköter på ett tafatt sätt. Det blekfeta ansigtet med dess osunda grå hy förråder ett stillasittande och instängdt lif i ett ämbetsverk eller ett kontor. När en liten mops, hvars närvaro undgått hans uppmärksamhet, plötsligt bakom ett staket sätter emot honom med ett ilsket bjäfs, rycker han till och far åt sidan; och med blickar, hvilka misstänksamt undanbedja sig allt eventuelt löje, samt skötande alpstocken på ett ännu tafattare sätt, sedan han blifvit nervös och tappat koncepterna till följd af hundskallet, fortsätter detta märkvärdiga fenomen sin vandring vidare ned igenom byn, tills detsamma försvinner på vägen bortom den sista husknuten.

Dermed har jag fått den första förkänningen af att «säsongen» stundar. Andra följa snart efter, — det dröjer icke länge, så hack i häl. Och i förväg för invasionen, långt innan den ännu hunnit sätta sig i rörelse, slår emot mig lukten af stad och många menniskor; och i min själ aflar den af sig ett helt krälande vimmel af känslor, syner och reflektioner.

Och dagarne bli glödande, och juli kommer, och hvarje hus är fullstoppadt ända upp till loftskamrarne, och bygatan brokig af toiletter. Bleka ungar skrida sedesamma och utråkade vid barnflickans hand, och anemiska damer stå utanför hotellet och kokettera med gråfeta herrar, bland hvilka gerna en och annan lagt sig till med de korta grönsirade läderbyxorna och de långa grågröna strumporna, visande sitt köttslappa och gråfeta knäparti. Man blandar sin smuts samman i sjön, och man njuter hvarandras dåliga lukt i matrummen i hotellet. Öfver hela byn sväfvar, tyckes det mig, såsom en förtätad atmosfär, utdunstningen af all den förlegade orenlighet, hvilken under tio månader hunnit samla sig i alla dessa tusen kroppar; och jag vänder mig instinktmässigt bort, liksom när en person lutar sig in emot oss och vi förnimma, att hans andedrägt är sur.

Blott deruppe hos oss på berget är jag helt utanför periferien af denna nybildade hvirfvel. Visserligen har jag hela stöket för min syn dernere under mina fönster, hvilka nu stå vidöppna dag och natt; men sjelft nå mig, kan det icke. Emellertid har jag medvetandet af att det fins dernere; förnimmelsen deraf lemnar mig aldrig helt; det har alltsammans ryckt mig närmare, kommit mig in på lifvet, satt sig ned utanför min egen dörr. Det tynger mig en smula, är mig ett obehag, och jag känner det som om en obekväm person, hvilken jag dock inte har någon rimlig grund att söka gräl med, helt nonchalant gjort sig hemma i mina egna rum. Men på samma gång har kontrasten blifvit konkretare, kontrasten der ute; och kontrasten der inne, inom mig,

tillika med den. Det bryter sig, skär sig inne i mig; det ena skiljer sig renligt ut ifrån det andra; och i samma mån som det ena ligger der för sig såsom det främmande och det som är min instinkt emot, i samma mån klarnar det andra upp och blir allt genomskinligare, och jag begynner kunna skymta hvad det alltid upprörda vattnet aldrig tillåtit mig se: bottnen af mitt eget jag ...

En härlig sommarafton stiger jag uppåt till mig sjelf å berget med själen full af äckel från denna andra verlden dernere. Jag har sutit i hotellträdgården och sett mig sjuk på dessa typer för en kultur och en oras, hvilka äro min instinkt emot. Medan jag stakar mig uppåt i den vackra augustieftermiddagen, som stillnar till kväll, flämtar det efter inne i mig af en dimmig och tom och flackande vision, med den allmänna äckelförnimmelsen formande sig ut i alla sinnen. Och ut ur äckelkaos lösa sig bestämda linier, kroppar och ansigten; och två centra bilda sig af sig sjelfva, kring hvilka min olust svänger snabbt och så länge, tills den kondenserat sig till konkret form. Jag märker ett ögonblick, att det är gamla intryck från en verklig verld, hvari jag sjelf lefvat med, hvilka blott väntat på denna stämning, som i kväll kommit, för att lösa sig ut ur mitt omedvetna samt stå der utom mig såsom kroppvordna typer af en tidens bottenfällning, hvilken uppsamlat sig inom mig och vuxit sig stor som en olustförnimmelse för min instinkt. Först ett minne från jag vet icke när, hvilket säkerligen legat gömdt och glömdt i mig årvis, men som nu springer fjederkraftigt fram, som vore det min sista upplefvelse: Jag satt en sommardag å en hotellveranda i Göhren å Rügen samman med en judisk bankir från Berlin; der kom en gammal värdig bonde förbi i sin vackra mönchgutdrägt och med ett af dessa storskurna ansigten, hvilka äro egendomliga för mitt hemland Friesland; min följeslage, åt hvars profil en turban kanske skulle passat bra, gör grimaser och en dum berlinervitz åt den gamle, som ser på oss lugnt och passerar förbi utan att annars röra en min. Och arbetet inom mig löper vidare, och jag frågar mig sjelf humoristiskt-spefullt, hur man egentligen bäst skulle kunna åskådliggöra för sig vårt samtida odlingslif, — och upp för min inre blick skjuter, med en fart som om han stått å en hemlig fjeder, en marionett, som gör illusionen af en menniska, icke en individ, men en typ: bäraren af vår moderna teaterkulisskultur, görande annotationer till sitt drama för nästa säsong i ett expresståg mellan premièren i X. i går och premièren i Y. i morgon ...

Utanför tröskeln sitter mor med småbarnen kring sig; det är söndag. Jag sätter mig också hän till dem. Det lackar starkt mot kväll, solen närmar sig bergen, och i luften kommer denna solnedgångstimmans stillhet, hvilken meddelar sig äfven till menniskorna.

Vårt samtal afstannar liksom af sig sjelft, pauserna bli långa, och de få ord, som fällas, bryta så underligt af mot den djupa ro, som gripit naturen, att man liksom skyr att uttala dem. Slutligen kommer ett ögonblick, då vi tiga helt och allt står fullständigt stilla; solskifvan hvilar på bergskammen, och nere i kyrkorna ringer det vesper.

Det är ett kort ögonblick allenast, men det synes mig oändligt. Det är evigheten, fasthållen i nuet. Det måtte vara gudstjenst jag håller; ty så måste den troende katoliken känna det, när han ligger på knä i sin kyrka och undfår hugsvalelsen. Hvad som nu fyller mig, är den fullkomliga friden. Det är alltets egen frid, som förnimmer sig sjelf i mig, menniskan. Men det är också något annat, något som kommer mitt väsen att skälfva i en väntan som är lycka. När solen blott ännu har sin halfva skifva öfver horisonten, är det mig med ens, som om derinne i mig också glödde en sådan solnedgång, sådan som denna i kväll, men dock icke densamma; och i ett blink — det står alltsammans inför mig, utan att jag vet, hur det kommit —, dyker en bild opp, som måste ha legat inbäddad i de allradjupaste lagren af mitt omedvetna; och jag ser mig sjelf, en liten pojke, sitta med far och mor utanför min friesiska fädernegård, hvilken jag ser för första gången nu, i detta återuppståndna minne, en sommarkväll, då den stora röda solen rann ned i hafvet ...

Och jag blir sittande här andäktig, bland mor och småbarnen, medan det ringer vesper och solen sjunker. Jag känner ett ljus falla ut ifrån detta mitt alleräldsta, nu åter i mig lefvande vordna minne, och bryggan slås i mig emellan då och nu, och det förlorade sammanhanget i jaget återknytas. Jag finner mitt verkliga enda

och ena jag igen, och förnimmer mig, för första gången i mitt lif, såsom en helhet med helhetens harmoni och ro.

VI.

Säsongen är förbi, sommaren lider mot sitt slut, och gästerna troppa af. Hvarje tåg för sin last med sig bort, och det blir allt tunnare med menniskor på värdshus och vägar. Jag har nu sjön allena för mig, när jag badar på morgnarne; och det händer icke mera sällan, att jag sitter mol allen vid min eftermiddagsbier. Det blir allt tommare och tystare; man kan märka det för hvar dag som går. Byn sjunker sakta tillbaka i sin fjerrensamhet och sin vintersömn. Villorna stå med stängda luckor, och träden bli gula och röda. En dag hvirflar vinden de sista bladen ned; och redan förut har man en kall eftermiddag sett bergen stå hvita.

Det blir en vacker höst, och den går, och der kommer en barsk vinter. Så drager jag mig allt mer tillbaka in till mig sjelf och till det lilla afskurna stycke lif, hvilket familjen å vårt berg framställer.

Dervid kommer det till ännu en klyfning, den sista, inom mitt nu helvordna jag. Det är en klyfning emellan det hela och en dess del, emellan mitt väsen, hvilket vill vara odelbart, samt mitt resonnerande hufvud. I det förra stiger upp ett tycke, som icke bryr sig om frågan om berättigande, då det är ens med mitt jag sjelf och jaget icke gerna kan tveka i valet mellan ett vara och ett icke-vara; det stiger opp igenom mig, växer, och fyller mig, och blir *ett* med den förnimmelse af värme och kraft, hvilken är vitalitetens tecken. Mitt hufvud, drifvet af farhågor för en hotad souveränitet, anar en fiende i detta uppstigande tycke, hvilket stiger som hafvet i flodtiden, omärkligt men oemotståndligt, stiger och stiger och redan slår mot dess egna bräddar. Mitt hufvud hemtar fram ur historia och vetenskap alla de många lifsideal och verldsåskådningar, mellan hvilka generationerna under mensklighetens långa vandring klämts ihjäl, lägger dem tillrätta på *sitt* vis, ger proportioner och drager facit. Mitt hufvud docerar, hurusom de alla, från dess egen moderna fågelperspektiviska synpunkt åskådade, egentligen äga lika mycket berättigande, då allting är relativt. Mitt hela jag säger ingenting dertill, ehuru det känner sig sjelft rakt inte som något relativt, utan såsom ett absolut; och mitt hufvud öfvergår till att undersöka och mot hvarandra väga de många försök att vrida den ur led gångna verlden rätt igen, hvilka gjorts af vår egen samtid, denna grubblande Hamlet som bara är ett grubblande hufvud. Till något resultat kommer dervid mitt lilla hufvud icke, lika litet som tidens stora; men mitt hela jag anser, att det också är alldeles obehöfligt, då allting dock i sista hand kommer an på, hvad *det* förnimmer som wahlverwandt.

Medan denna motsats tillspetsar sig i mig och mitt hufvud grubblar för sig, växer mitt hela jag allt mera fast å den lilla verld, jag lefver i, såsom musslan å stenen. Jag drages omedvetet inom den utifrån sedt så snäfva krets, inom hvilken dessa menniskors lif afvecklar sig; jag känner nu, till punkt och prick och ut och in, hvad året rymmer för dem, och jag kan säga mig, att som detta ena år, i hvilket jag varit med, så äro äfven alla de andra år, som knyta sig dervid framåt och baklänges. Jag uppgår så intimt i detta lif med dess stilla ebb och flod af hvardagsbestyr och helghvila, att kretsen, så der inifrån sedd, syns mig snart oändlig. Det är icke längre bara ett litet utskuret stycke lif, denna slutna krets; dess gränser tyckas mig sammanfalla med lifvets. Det är med den som med den lilla snäckan, i hvilken man kan höra hela hafvet brusa, när man lägger örat till: jag hör i dess stilla böljning lifvets djupaste och mäktigaste evighetsvisor.

Så stiger jag en januarikväll uppåt berget efter min regelmässiga tur ned till byn. Det har tidigt börjat skymma, mörkret står helt svart bakom mig och framför mig, och blott deruppe lyser ljus emot mig. Det är en stilla och halfljum kväll; det rinner och droppar öfverallt, nere i jorden, uppe från träden. Töar ute, töar inne; varmt och vekt i sinnet som i luften. Det löses och droppar derinne i min själs tystnad; midt på uppvägen stannar jag och blir stående med blicken fäst på ljuset deruppe, medan en hel varm våg af innerlig

längtan och ljuf saknad kväller upp i mig.

När jag når fram, går jag rakt in till de andra i stugan, i stället för in till mig sjelf. Det har kommit så af sig sjelft, utan öfverläggning. De sitta alla samman rundt omkring i rummet; jag helsar godkväll, blinkar en smula mot ljuset och skall just gå hän och sätta mig i min vanliga vrå, då ett Något slår mig och jag blir stående der jag står, bländad af synen som Saulus på vägen till Damaskus.

Hundra gånger ha de sutit der inför mig precis som nu, kväll efter kväll; och dock är det mig, som om jag såge detta för första gången. Jag har sett dem alla sitta der som i kväll; hvar och en på sin plats; men i kväll har ett Något kommit till, fins det ett annat och mera än de enskilda personerna, hvar och en för sig och tillsammans. Det är icke en additionssumma bara; det är en organisk enhet. Det är detta som kommit till. Det ligger i det sätt, hvarpå modern sitter der bland man och barn. Jag kan inte förklara mig hvarför, men hon verkar på mig såsom midt- och tyngdpunkten i en organism, kring hvilken allt grupperar sig i organiskt betingad ordning. Jag vet icke hur, men jag känner, att de andra alla instinktlikt förnimma modern såsom denna sammanhållande punkt samt att de i sättet att gruppera sig kring henne omedvetet lydt denna instinkt. Och gruppen der inför mig tyckes mig vara framvuxen ur sjelfva den enskilda menskliga organismen, — en sådan grupp, till hvilken mitt eget hela jag enligt sin inneboende drift skulle vilja växa ut ...

Jag är ensam med mig sjelf, och tystnaden, och natten. Fram genom det tigande mörkret vältrar sig en ström utan bräddar, hvars vågkammar och bråddjup jag endast otydligt kan skönja: tidens eviga ström utan början och ända, utan botten och utan bräddar, der vågorna resa sig tornhögt för att bryta sig och falla, hvarje våg ett folk, en kultur, en verldsåskådning, ett ideal. Men sjelf sitter jag på fast mark midt i det rasande strömdraget, samman med denna individkoloni, hvilken byggt sig opp ur djupet och på hvilken de ej kunna rå, dessa vågor, som häft sig och sänkt sig genom tusenden af år. Och när jag blickar ut öfver den oöfverskådliga ytan af dessa rörliga vattenberg, upptäcker mitt öga i dunklet och böljegången här ett ljus och der ett ljus, hvilka blinka så fast och lugnt, som om de vore smålågor af sjelfva den heliga eviga elden; och mitt hela jag känner, att hvart och ett af dessa ljus betecknar en sådan gruppbildning som den, i hvilken jag sjelf sitter, såsom musslan å stenen. Och medan vågorna häfva och bryta sig, och folken dö, seklerna förrinna, idealen gå till botten och verldsåskådningarna tumla om hvarandra, stå dessa centra orubbliga, — granitfästen, mot hvilka vågtitanerna krossa pannorna i dunklet, det enda som står i alltings παντα ρει, bildningar af evighetsämnet, samt dettas förvarare och öfverlemnare. Och min hela syn blir till en hel längtan; och när dagen gryr och solen går opp bakom bergen, står jag full af begär att sätta mig sjelf, min helvordna menniska, i midten af en sådan evighetshärd, — den sökta Arkimedes’ punkt, kring hvilken verldar och tider svalla som dånande och sjungande bränningar. Jag vill, äfven jag, se mitt eget ljus skina emot mig, en kväll, när jag vandrar hem ute från verlden; och jag vill sitta som en lem i min egen krets, i en individorganism, i hvilken en kvinna bildar midtpunkten. Jag vill, att mitt sista minne skall vara detsamma som mitt första: att jag som gubbe må sitta såsom jag satt som barn, en sommarkväll utanför min friesiska fädernegård, och se solen, stor och röd, rinna ner i hafvet; och mitt lif skall ha spänt sig mellan dessa båda punkter som en himmelfamnande regnbåge.

BORTOM DÖDEN

Jag går en dag i den hastigt fallande skymningen fram å bygatan i Schliersee. Det är redan långt lidet på året, december kommer, och man skulle egentligen vänta snötid, istid, dödtid; men som jag går der gatan fram, sveper en kåre, af hvilken man ingenting annat märker än värmen, en ljum luftdyning emot mig. Jag saktar ovilkorligt stegen, skjuter den mjuka filthatten i nacken och knäpper upp lodenrocken. När jag hunnit till hörnet af värdshuset «Zum Messner», är det full kväll: bergen bortom sjön stå dubbelt mörka och himlen öfver dem dubbelt klar, och kyrkans höga ranka spira stiger dubbelt hög och dubbelt rank upp ur denna mörka undre bakgrund och upp i den öfre klara.

Min vana trogen böjer jag af om knuten, passerar den långa skumma gången, der de utdruckna biertunnorna ligga uppstaplade längs ena väggen och vinka välkommen, samt inträder i skänkstugan, hvarest en enda taklampa sprider ett sparsamt ljus öfver ett stort, lågt rum. Jag gifver och får tillbaka ett bekant «Grüss Gott» och slår mig ned å den bänkända, der jag älskar att njuta min vesperliter.

Det är ännu en smula tidigt, icke riktigt bierdags. Blott vid ett af de långa smala grönmålade borden sitter folk; och det är värden sjelf, och hans dräng, och så ännu en byaman. Vid värdens fötter ligger den stora, musgrå hushunden och njuter äfven han sin vespersiesta; och på bänken vid hans sida en mops och en angorakatt. De tre männen prata ifrigt, med oberbairarnes lifliga åtbörder och uttrycksfulla mål; storhunden utbryter emellanåt i ett bullersamt, gassigt pustande; men mopsen och angorakatten njuta tillvaron i stumhet, bägge lika orörliga, och hvarandra så lika, så som de ligga der sida om sida i deras trinda ullighet, att man knappast kan känna dem åtskils i skumrasket.

Marie har satt den skummande Hackerln för mig. Derpå har hon gått tillbaka till *sin* plats, på bänken midt emot de tre männen, och njuter nu synbart vidare tillvaron på *sitt* sätt genom att kunna sitta så der midt emellan djuren och manfolken och stumt lyssna till de enas tystnad och de andras samtal, med ett virktyg mellan makligt arbetande fingrar.

Interiören är, trots männens stötvisa våldsamma orerande, ett helt af stillhet, ett obrutet helt af en djup ro. I alla fall gör den på mig, som jag sjelf sitter der midt inne i den, detta intryck. Jag gör mig icke närmare reda för det alltsammans; men jag känner något inom mig, i mitt väsens strängaspel, som ett fylligt, stämmande stråkdrag på en violoncell, — som om det stämdes upp till en visa derinne, ny, men länge väntad.

På långväggen midt emot mig är en fyrkantig öppning, genom hvilken Marie just hifvar ut tennfaten med aftonsoppan till husbonden, gårdskarlen och sig sjelf. Derbakom, ute i köket, är starkt upplyst; raderna af blanka kopparkärl blänka fram, och jag ser husmor i ifrigt bestyr skymta förbi öppningen och strax efteråt tillbaka igen till spiseln, der det hyggligt slamrar och fräser. Det knäpper och knäpper derinne på instrumentet, stämmer och stämmer; ett långt, djupt stråkdrag; så igen ett knäppande, — visan vill spela sig rent — — —

Det trippar utanför i gången, dörren springer plötsligt upp med en smäll, och barnen rulta in, trenne stycken, tripp trapp trull, alla tre lika som tre bär, knubbiga, blondhåriga och rödkindade. Jag räcker dem mitt bierkrus och ger dem att dricka, och små korta trinda fingrar tumla ifrigt och besvärligt med den tunga tingesten, och de dricka alla tre, i tur och ordning, tripp trapp trull. Derpå rulta de bort igen ifrån mig och stöta oförvarandes öfver hunden, hvilken far upp i yrvaken förfäran, och begynna jubla så högljudt, att husfar ryter ett «ut» åt dem och de helt stillsamt rulta vidare genom dörren ut i köket, der jag strax efter skymtar deras blondhåriga hufvuden i ljusskenet genom den fyrkantiga öppningen, — d. v. s. de två största, ty den minsta klef dit ut öfver en biertunna och igenom öppningen i väggen.

Det blir stilla igen som förr. Bubi, hunden, som hunnit besinna sig, rister på sig, som för att skaka af sig det obehagliga afbrottet, och lägger sig med en djup suck ned igen på golfvet så lång som han är, med nosen mellan framtassarne. Och tiden går. Gästerna börja komma, en efter en, massiva män i lodenjackor eller stickade ylleblusar och runda hattar med kråmiga, stridslystna orrhanefjädrar. Det första bordet fylles; och man tager vid med det andra. Unga flickor komma med kolossala sten- och glaskrus, få dem fylda och försvinna igen under Maries välvilliga «B'hüt di Gott». Det gamla fatet rullas ut, och det nya rullas in. Glasen tömmas, — och fyllas igen; allt flyter af den bruna, tjocka, hvitskummande materian. Inne i ett separat hörn sitter redan presten och spelar sitt aftonparti med pastorsadjunkten och ett par af bönderna. Larmet stiger, oafbrutet, med de tömda glasen, stiger och stiger; hela det stora, låga rummet blir till ett enda kaos af stämmor. Men med larmet utom mig växer stillheten inom mig; den växer och växer, stiger och stiger; den fyller mig; den träder utom mig; den omhvärfver mig och breder sig ut åt alla håll rundt omkring

mig; den skiljer mig ut ifrån omgifningen och lägger liksom ett oändligt afstånd mellan mig sjelf och denna. Tills jag med ens märker, att denna tystnad sjelf är som en enda lång klingande ton, hvilken stämmer sig rent efter allt det yttre bullret, för att när som hälst växa ut till en hel visa, ett starkt och fylligt violoncellsolo till ett dämpadt orkesterackompagnement ...

Då falla klockorna i kyrktornet utanför in i vesperringning; och ackompagnementet sjunker med ett hastigt fall, och upp derur höjer sig mitt eget inre solo, mitt väsens visa, ny, men länge väntad ...

Alla hattar ha strukits af ned på bänkarne; händer sammanknäppta, händer lagda för ansikten; icke en rörelse i hela det stora, fullsatta rummet, och icke ett ljud. Blott kyrkklockorna tätt derutanför ringa, ringa och ringa, till vesper, — ringa natten in, ringa hvilan in, medan menniskorna sjunka in i tidlöshetens evighetskänsla, i sekundintet mellan dag som redan varit och natt som ännu icke är.

Nu bedja alla de andra sin vesperbön; och jag gör som de andra, ber äfven jag min vesperbön; och tyst som de:

Jag har känt det förr, detsamma som nu stryker likt sydvind genom min själ; och jag har hört den förr, den ton som nu sväller till en visa i mitt inre.

Jag har känt det i höstskogarne, der jag gick ensam fram mellan stammar, utför hvilka vätan rann genom den gröna mossan, när jag stannade och lyssnade och den ljusa bleka årsslutshimlen sken ned till mig genom de nakna kronorna, der blott ett och annat enstaka brokigt blad ännu satt och skälfde; och jag har känt det, när jag stod ensam med mig sjelf, lutad mot en ångares reling, och blickade ut i en dagljus nordisk sommarnatt med dess tigande oändlighet af sofvande haf och stjärnlös himmel.

Jag har känt det, när jag såg min pojkes stora blonda hufvud sticka upp ur ett grönt ängsgräs; och jag har känt det, när jag i ensamma nätter skref min väns lefnadssaga, — min döde väns, hvars upplösningslukt jag sjelf förnam den dag jag följde honom till grafven, men som lika säkert som att han var både död och begrafven, lika säkert också lefde ännu, när jag i nätter, då allting sof, satt och skref hans historia och dervid hörde honom sjelf med hans egna steg stryka ute kring husknuten och stå och vänta vid dörren och så ånyo gå fram och tillbaka, — och så plötsligt kände honom stå bakom min rygg, stilla men manande, eller såg honom sitta på stolen på andra sidan bordet, der jag skref, och betrakta mig med ögon, som frågade och bådo och *ville*, att jag skulle tyda rätt.

Jag har känt det, när tiderna svepte ned genom min själ och hvarje verldsbildstanke och hvarje evighetsaning kom den att dallra i samma visa som nu; och jag har känt det, när jag satt böjd öfver tidens böcker och fann, att den stränga empirien dock till sist hamnat i hypotesen om ett individuelt odödlighetsämne, — detsamma som gått i blomma i occultismens metafysik, den nya och dock så gamla.

Jag kände det häromdagen, då staden blef liggande der fjerran bakom mig och jag plötsligt fann mig stå liten och allena i en oändlighet af tystnad. Det var Pan jag såg; det var den paniska skräcken som jag kände; men jag förnam den närmast som en religiös lyftelse. Det var evigheten, som jag kände stå der tätt invid mig, — evigheten, hvilken i städernas myller splittras och rinner i sär, men som i ensamheten står rund och hel såsom den fastaste och största af alla verkligheter. Evigheten var det; men den stod derutanför mig.

Men denna kväll, just nu, medan klockorna derute ringa till vesper och menniskorna rundt omkring mig sjunka in i tidlöshetens evighetskänsla, i sekundintet mellan dag som redan varit och natt som ännu icke är — just nu känner jag, att detta något, hvilket stryker likt sydvind genom min själ, är den stora, skrämmande evigheten derutanför, hvilken jag nu rymmer i mitt eget lilla jag, liksom hela hafvets brus kan återljuda i den lilla snäckan, och att den visa, i hvilken detta mitt jag tonar ut, är evighetens egen böljegång med blodet i mina pulsar ...

När klockorna stanna, och de andra med ett «guten Abend» sätta hattarne på igen, och det åter blir larm omkring mig, och visan inom mig tystnar, och jag vaknar upp ur min vesperbön, finner jag den stora musgrå hushunden bredvid mig, med nosen öfver mina knän och seende mig upp i ansiktet, stum och orörlig. Jag vill ha fatt i uttrycket i dessa hundögon; men rummet ligger i skumrask. Så vet jag lika litet besked om hvad som ligger bakom dessa ögon, som han vet besked om hvad som ligger bakom mina, hvilka han synes betrakta.

Och jag tömmer mitt krus, och går nedåt gatan, och stiger uppför berget. Deruppe skiner ljuset från mitt hus emot mig; och från den djupa, breda dalklyftan söderut sveper en vind emot mig, så varm, som om den sommar, som för längesedan gått, ville binda sig samman med den sommar, som det ännu är så långt till, — binda sig samman med den till en enda evighetsring af sommar.